

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

C 182

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

52 tomas

2009 m. rugpjūčio 4 d.

<u>Pranešimo Nr.</u>	Turinys	Puslapis
I <i>Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės</i>		
NUOMONĖS		
450-oji plenarinė sesija 2009 m. sausio 14,15 d.		
2009/C 182/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Vidaus rinkos socialinio ir aplinkosauginio aspektų	1
2009/C 182/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl ES energetikos politikos išorės dimensijos	8
2009/C 182/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės	13
2009/C 182/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas	19
III <i>Parengiamieji aktai</i>		
EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS		
450-oji plenarinė sesija 2009 m. sausio 14,15 d.		
2009/C 182/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl variklinių transporto priemonių tipo patvirtinimo, atsižvelgiant į jų bendrąją saugą, reikalavimų	24

LT

Kaina: 18 EUR

(Tęsinys antrajame viršelyje)

<u>Pranešimo Nr.</u>	Turinys (tęsinys)	Puslapis
2009/C 182/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Visų pirma galvokime apie mažuosius“ Europos iniciatyva „Small Business Act“	30
2009/C 182/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų	36
2009/C 182/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl Bendrijos teisinio Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros (ERI) pagrindo	40
2009/C 182/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl pesticidų paskleidimo mašinų, kuria iš dalies keičiama 2006 m. gegužės 17 d. Direktyva 2006/42/EB dėl mašinų	44
2009/C 182/10	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl pramoninių išmetamųjų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (nauja redakcija)	46
2009/C 182/11	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 549/2004, (EB) Nr. 550/2004, (EB) Nr. 551/2004 ir (EB) Nr. 552/2004, kad būtų pagerintas Europos aviacijos sistemos veikimas ir tvarumas	50
2009/C 182/12	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 717/2007 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo telefono ryšio tinklus Bendrijoje ir Direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos	56
2009/C 182/13	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Naftos uždavinių sprendimo	60
2009/C 182/14	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Atnaujinta socialinė darbotvarkė: galimybės, prieinamumas ir solidarumas Europoje XXI amžiuje“	65
2009/C 182/15	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Vadovų Tarybai Europos ekonomikos atkūrimo planas	71
2009/C 182/16	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto NUOMONĖ dėl Europos parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 98/8/EB dėl biocidinių produktų pateikimo į rinką nuostatos, susijusios su kai kurių laikotarpių pratęsimu	75
2009/C 182/17	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl tam tikrų ratinių žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių sudėtinių dalių ir techninių charakteristikų (Kodifikuota redakcija)	76
2009/C 182/18	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms (Kodifikuota redakcija)	77

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

450-OJI PLENARINĖ SESIJA 2009 M. SAUSIO 14,15 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Vidaus rinkos socialinio ir aplinkosauginio aspektų

(2009/C 182/01)

Pranešėjas: **Andrzej ADAMCZYK**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2008 m. sausio 17 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Vidaus rinkos socialinio ir aplinkosauginio aspektų.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 6 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Andrzej ADAMCZYK.

450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (2009 m. sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 94 nariams balsavus už, 29 – prieš ir 15 susilaikius.

1. Išvados

1.1 Vidaus rinka nėra savaiminis tikslas. Tai priemonė, padedanti didinti ES piliečių gerovę, gerinti jų materialinę padėtį, teikti jiems geresnes galimybes naudotis prekėmis ir paslaugomis, gerinti jų darbo vietų kokybę ir garantuoti darbo vietas, sudaryti jiems sąlygas keliauti, gyventi, dirbti ir studijuoti bet kurioje ES valstybėje.

1.2 Vidaus rinka pažangi tuo, kad suteikia daugiau galimybių ir įmonėms (didesnė prekių, paslaugų rinka ir daugiau investavimo laisvės) ir darbuotojams (pirmą kartą jiems suteikiama galimybė ieškoti darbo bet kurioje ES valstybėje).

1.3 Jei Europa nori dar ilgai išlikti konkurencinga, vidaus rinka turi užtikrinti tvarų ir ilgalaikį augimą, o tai reiškia, kad būtina galvoti ir apie aplinkos apsaugą. Todėl rengiant naujus

standartus, taisykles, kuriant naujus produktus ir planus būtina atsižvelgti į šį itin opų klausimą, net jei dėl to kai kuriose verslo srityse atsirastų neišvengiamos įtampos. Visa tai prasminga tik tuo atveju, jei norima išsaugoti Europos ekonomikos lygį, t.y. jei nebus pakenkta trumpalaikiam konkurencingumui.

1.4 Galutinis tikslas – labai pagerinti vidaus rinkos veikimą socialinės rinkos ekonomikos sąlygomis, užtikrinant vienodas sąlygas visoms suinteresuotosioms šalims ir kad jos veiktų vienodomis teisinėmis sąlygomis. Tai yra pagrindinė priemonė siekiant sudaryti sąžiningos konkurencijos sąlygas, sukurti daugiau ir geresnės kokybės darbo vietų į vidaus rinką integruojant socialinius ir aplinkos aspektus ir didinti ES konkurencingumą.

1.5 Norėdamos sustiprinti vidaus rinką, Europos institucijos turi atsižvelgti į teisėtus įmonių interesus ir būtinybę laikytis ES teisėje pripažintų socialinių teisių, tarptautinių darbo standartų ir

atskirų valstybių narių teisės aktų, tarp jų ir teisės vesti kolektyvines derybas.

1.6 Kad vidaus rinka galėtų tinkamai veikti, reikia pašalinti kai kuriuos su ES teisės taikymu susijusius neaiškumus. Aiški ir nusipėjama teisinė bazė yra būtina tolesnio vidaus rinkos vystymosi ir stiprinimo sąlyga.

1.7 Pavyzdžiui, pastarojo meto Europos Teisingumo Teismo sprendimai, susiję su teisiniu Darbuotojų komandiravimo direktyvos aiškinimu, sukėlė ginčų, kurie pagrįstai verčia peržiūrėti direktyvą arba sudaryti papildomą socialinių partnerių susitarimą.

1.8 Šiomis aplinkybėmis svarbus vaidmuo galėtų tekti tinklui SOLVIT, kaip institucijų ir visuomenės tarpininkui. Tačiau tinklas akivaizdžiai per menkai finansuojamas ir turi per mažai darbuotojų. Reikėtų iš naujo įvertinti jo vaidmenį ir veiklą.

2. Išanga

2.1 Nors vidaus rinka dar nėra iki galo išplėtota, iš jos ES piliečiai jau turėjo daug apčiuopiamos naudos, o ji pati yra svarbiausias europinės integracijos rezultatas ⁽¹⁾. Tačiau palaipsniui atveriant rinkas ir šalinant kliūtis atsirado nemažai problemų ir sunkumų, kuriuos reikia įveikti, kad būtų pritarta tolesniam vidaus rinkos stiprinimui.

2.2 Reikėtų atminti, kad vidaus rinkos kūrimas nėra savaiminis tikslas, o veikiau priemonė, padedanti gerinti Europos Sąjungos gyventojų gyvenimo lygį, jų materialinę padėtį, teikti jiems geresnes galimybes naudotis prekėmis ir paslaugomis, gerinti jų darbo vietų kokybę ir garantuoti darbo vietas, sudaryti jiems sąlygas nevaržomai keliauti, gyventi ir dirbti bet kurioje ES valstybėje ⁽²⁾. Šie privalumai neatsiejami nuo didesnės įmonių laisvės užsiimti verslu: išsiplečia prekių ir paslaugų rinka ir atsiranda daugiau investavimo laisvės.

2.3 Palaipsniui šalinant tiesiogiai su šiomis keturiomis laisvėmis susijusias kliūtis gali atsirasti problemų ir įtampos tose srityse, kurios įvairiose šalyse vis dar labai skirtingos; tai ypač pasakytina apie darbo užmokestį, socialinę apsaugą, darbo teisės nuostatas ir socialinių partnerių teises. Tokią įtampą galima sumažinti (ir iš dalies tai jau padaryta) papildomomis taisyklėmis, kuriomis siekiama:

- panaikinti teisinę painiavą, atsiradusią dėl to, kad skirtingose šalyse taikomos skirtingos taisyklės;
- kovoti su socialiniu dempingu ir nesąžininga konkurencija;

⁽¹⁾ COM(2007) 724 galutinis.

⁽²⁾ OL C 93, 2007 4 27, p. 25.

— ginti vartotojų teises ⁽³⁾;

— užtikrinti, kad prekių gamintojai ir tiekėjai bei paslaugų teikėjai iš tikrųjų galėtų patekti į Europos vidaus rinką;

— įgyvendinant „visiems vienodą“ politiką užtikrinti galybę gauti visas prekes ir paslaugas, ypač visuotinės svarbos paslaugas ⁽⁴⁾;

— turimomis politinėmis priemonėmis užtikrinti lyčių lygybę ir kovoti su visų rūšių diskriminacija.

2.4 Kad vidaus rinka tinkamai veiktų, būtina pašalinti daugelį su ES teisės taikymu susijusių neaiškumų. Visiškai nepriimtina, kad socialiniai partneriai jiems itin svarbiais klausimais gali būti priversti kreiptis į Europos Teisingumo Teismą, dėl kurio sprendimų kartais atsiranda neaiškumų arba kyla ginčų.

2.5 Todėl reikėtų palankiai vertinti tai, kad Komisija pakvietė socialinius partnerius ir valstybes nares apsvarstyti Teismo nesenai priimtų sprendimų problematiką ir surengė forumą, kuriame diskutavo, kaip, didėjant darbuotojų judumui, užtikrinti socialines teises ⁽⁵⁾.

3. Vidaus rinka: privalumai ir problemos

3.1 Vidaus rinka vertintina teigiamai dėl daugelio priežasčių. Ji teikia naudos įmonėms, darbuotojams ir plačiajai visuomenei, kuriai sėkmingai veikianti vidaus rinka yra naudinga dėl daugelio aspektų. Neabejotinas vidaus rinkos pasiekimas – su BVP didėjimu susijęs gyventojų materialinės padėties gerėjimas, laisvė keliauti, gyventi, dirbti ar studijuoti bet kurioje ES šalyje, daug didesnės galimybės naudotis aukštos kokybės ir paprastai pigesnėmis nei anksčiau prekėmis ir paslaugomis (nes gamintojams, prekybininkams ir paslaugų teikėjams yra lengviau patekti į vidaus rinką) ir plačiau taikoma vartotojų teisių apsauga – dabar ji galioja visoje ES teritorijoje, nepaisant to, kokioje šalyje prekė ar paslauga įsigyta.

3.2 Vis dar ginčijamasi dėl daugelyje valstybių laisvam asmenų judėjimui nustatyto apribojimo, kuris taikomas „pereinamuoju laikotarpiu“, nepaisant to, kad jo trukmė neilga. Tačiau reikėtų paminėti, kad tose šalyse, kuriose taikytas pereinamasis laikotarpis, apsaugoti darbo rinką buvo daug sunkiau nei tikėtasi; be to, masinis darbo ieškančių kvalifikuotų darbuotojų išvykimas kelia rimtų rūpesčių jų kilmės šalims.

⁽³⁾ OL C 175, 2007 7 27, p. 14.

⁽⁴⁾ OL C 175, 2007 7 27, p. 14.

⁽⁵⁾ COM(2008) 412.

3.3 Vis dėlto, EESRK nuomone ⁽⁶⁾, darbo rinkos integravimas yra geriausia apsauga nuo socialinės atskirties. Komisija turėtų veikti išvien su socialiniais partneriais, kad mūsų sparčiai kintančioje visuomenėje galėtų kuo geriau išnaudoti Europos darbo jėgos potencialą. Reikėtų išspręsti ir vis dar aktualią abipusio kvalifikacijų pripažinimo problemą ⁽⁷⁾.

3.4 Įmonėms vidaus rinka naudinga, pavyzdžiui, tuo kad jos, turi galimybę patekti į beveik 500 mln. gyventojų rinką, joms sudarytos palankesnės tarpvalstybinės prekybos ir įmonių steigimo sąlygos, plačiau taikomi Europos standartai ir ženklinimo taisyklės, sudarytos geresnės tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir technologijų perdavimo sąlygos. Kitas privalumas – įmonės gali nesunkiai patekti į kapitalo rinkas, nors finansines paslaugas dar reikėtų tobulinti. Dėl visų šių su vidaus rinka susijusių pasiekimų (nesvarbu, ar jie naudingi įmonėms ar tiesiogiai visuomenei) atsiranda tam tikrų socialinių pasekmių ir atitinkamų problemų.

3.5 Ir nors gali atrodyti, kad sukūrus vidaus rinką kaip niekada iki šiol išaugo ekonomika ir tai turėjo teigiamos įtakos socialinei visuomenės gerovei, vis dar nesutariama dėl to, kiek, vertinant socialiniu požiūriu, reikėtų ir būtų priimtina atverti rinkas ir kaip reglamentuoti konkrečias sritis. Atsižvelgiant į ginčus dėl pastarojo meto Europos Teisingumo Teismo sprendimų (Viking ⁽⁸⁾), Laval ⁽⁹⁾ ir Ruffert ⁽¹⁰⁾) bylose ir byloje „Komisija prieš Liuksemburgą“ ⁽¹¹⁾), į ankstesnes diskusijas dėl Paslaugų direktyvos ir į problemas, susijusias su darbo rinkos atvėrimu, socialiniu dempingu, nesąžininga konkurencija ir vidaus rinkos poveikiu Europos socialinio modelio veikimui, tikrai reikia atlikti analizę ir galbūt priimti sprendimus dėl naujų teisės aktų ar bendro reguliavimo.

3.6 Sukūrus vidaus rinką sumažėjo daugelio produktų kainos, o tai yra naudinga ir vartotojams, ir Europos ekonomikos konkurencingumui. Tačiau dėl šio kainų mažėjimo dažnai kenčia darbuotojai, nes restruktūrizuojant įmones ar perkeltant kitur darbo vietas jie atleidžiami iš darbo. Todėl, jei kalbėtume apie socialinius reikalus, vartotojų interesus (žemos kainos) būtina derinti su darbuotojų interesais (darbo vietos garantija, užimtumo standartai, darbo ir užmokesčio sąlygos).

3.7 Sukūrus vidaus rinką ir dėl to išaugus ekonomikai, sukurtą ir naujų darbo vietų. Tai būtų galima vertinti labai teigiamai, jei šios darbo vietos nebūtų taip dažnai menkai apmokamos, kad galėtų išlikti konkurencingos.

3.8 Reikėtų pabrėžti, kad Europa tokią aukštą konkurencingumo lygį pasiekė daugiausia investuodama į naujas technologijas, darbuotojų mokymą ir švietimą, gerindama darbo organizavimą, sudarydama geresnes sveikatos ir saugos darbe sąlygas ir aktyviai skatindama vesti socialinį dialogą ir megzti partnerystės ryšius. Tačiau darbuotojai kartu yra ir vartotojai, todėl mažinant išlaidas darbo jėgai ir tuo siekiant ekonominio konkurencingumo iš tikrųjų gali sumažėti perkamoji galia, kitaip tariant – vartojimas, ir sulėtėti augimas.

3.9 Specifinių problemų kyla ir dalinai atvėrus darbo rinką ekonominiams migrantams. Kai kuriose valstybėse narėse nepavyko į kolektyvines darbo sutartis ir (arba) kitas taisykles, teises nuostatas ar praktiką tinkamai įtraukti ekonominių migrantų, ir tai turėjo neigiamos įtakos vietiniams darbo standartams, be to, išplito šešėlinė ekonomika. Esant tokiai padėčiai blogėja darbo sąlygos, sunku vesti socialinį dialogą, gali atsirasti socialinis dempingas ir nesąžininga konkurencija; tokiems pokyčiams turėtų priešintis profesinės sąjungos ir darbdavių organizacijos.

3.10 Keletas suinteresuotų subjektų tam tikrą kai kurių įmonių, kurios įdarbina komandiruotus darbuotojus, praktiką laikė socialiniu dempingu ir nesąžininga konkurencija. Be to, išnagrinėjęs Viking, Laval ir Ruffert bylas ir bylą „Komisija prieš Liuksemburgą“, Europos Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokia praktika yra teisėta ir atitinka Darbuotojų komandiravimo direktyvos nuostatas, o tai sukėlė didelių prieštaravimų ypač todėl, kad Teismo sprendimai akivaizdžiai prieštaravo nustatytam direktyvos tikslui. Skatinti tarpvalstybinį paslaugų teikimą įmanoma tik sąžiningos konkurencijos sąlygomis ir laikantis darbuotojų teisių. Todėl atrodytų, kad norint užtikrinti lygias galimybes, sąžiningą konkurenciją ir garantuoti darbuotojų teises reikėtų naujų teisinių iniciatyvų ir papildomų socialinių partnerių derybų, ypač komandiruotųjų darbuotojų klausimu.

3.11 Tačiau Komitetas mano ⁽¹²⁾, kad prieš rengiant naujas taisykles būtina kuo skubiau užtikrinti tinkamą Direktyvos 96/71/EB įgyvendinimą – per 10 metų nuo direktyvos priėmimo dienos joje numatyti tikslai dar ne visiškai pasiekti.

3.12 Aktualus tebėra ir rinkų atvėrimo paslaugoms klausimas bei problemos, susijusios su visuotinės svarbos paslaugomis, kurios, be kita ko, yra įtrauktos į neseniai priimtą Paslaugų direktyvą – tai dar viena opi tema. Paslaugų direktyva dar įgyvendinama, todėl kol kas negalima įvertinti jos poveikio. Tačiau akivaizdu, kad socialinis pagrindinių paslaugų aspektas apima daug daugiau nei darbuotojų klausimus ir socialinį dialogą – lygiai taip pat svarbu visiems užtikrinti galimybę naudotis šiomis paslaugomis ⁽¹³⁾.

⁽⁶⁾ OL C 77, 2009 3 31, p. 15.

⁽⁷⁾ OL C 224, 2008 8 30, p. 100.

⁽⁸⁾ OL C 51, 2008 2 23, byla C-438/05.

⁽⁹⁾ OL C 51, 2008 2 23, byla C-341/05.

⁽¹⁰⁾ OL C 128, 2008 5 24, byla C-346/06.

⁽¹¹⁾ OL C 209, 2008 8 15, byla C-319/06

⁽¹²⁾ OL C 151, 2008 6 17, p. 45.

⁽¹³⁾ OL C 161, 2007 7 13, p. 80.

3.13 Pastaruoju metu Europoje kylant kainoms, galimybė naudotis visuotinės svarbos paslaugomis yra glaudžiai susijusi su galimybe įpirkti paslaugas, visų pirma – energiją. Vis dėlto energijos tiekimo klausimas turi būti svarstomas ne tik dėl to, kad neseniai pakilo kainos ir kad jos greičiausiai kils ir ateityje, – reikėtų atsižvelgti ir į aplinkosauginius energijos vartojimo aspektus.

4. Pastarojo meto Teismo sprendimų poveikis vidaus rinkai

4.1 Kad vidaus rinka galėtų tinkamai veikti, reikia nustatyti aiškias taisykles. Tolesnis jos integravimas labai priklausys nuo to, kaip nesudėtingoje ir nuspėjamoje teisinėje sistemoje pavyks pasiekti priimtina ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių aspektų pusiausvyrą.

4.2 Pastarojo meto Europos Teisingumo Teismo sprendimai sukėlė daug diskusijų Europos verslo sluoksniuose. Būtina aiškiai išspręsti vis dar ginčytinus klausimus ir atgauti taip reikalingą visuomenės pasitikėjimą.

4.2.1 Viking byloje „International Transport Workers Federation“ ir „Finnish Seamen’s Union“ grasino imtis kolektyvinių veiksmų prieš „Viking Line“ planus perregistruoti vieną Suomijos laivą Estijoje ir pakeisti įgulą pigesne darbo jėga iš Estijos. Teismas nusprendė, kad grasinimas streiku siekiant, kad darbdavys sudarytų kolektyvinę sutartį, šiuo atveju galėtų apriboti įsisteigimo laisvę.

4.2.2 Laval byloje buvo nagrinėjamas Latvijos bendrovės vykdomas darbuotojų komandiravimas į Švediją pagal Latvijoje galiojančias nuostatas ir sąlygas, kurios yra daug nepalankesnės nei Švedijos kolektyvinių sutarčių nuostatos ir sąlygos. Švedijos profesinės sąjungos į šiuos veiksmus atsakė kolektyviniais veiksmais ir suorganizavo tiekimo į „Vaxholm“ boikotą. Teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai taikoma Darbuotojų komandiravimo direktyva, profesinės sąjungos neturi teisės imtis kolektyvinių veiksmų dėl nuostatų ir sąlygų, kurios viršija direktyvoje numatytas privalomas taisykles dėl minimalios apsaugos.

4.2.3 Ruffert byloje Vokietijos bendrovė laimėjo Žemutinės Saksonijos žemėje paskelbtą konkursą kalėjimo statybos darbams atlikti. Ši Vokietijos bendrovė sudarė subrangos sutartį su Lenkijos bendrove, kuri savo darbuotojams mokėjo tik 47 proc. minimalaus atlyginimo, kuris numatytas to regiono atitinkamo sektoriaus kolektyvinėje sutartyje. Todėl Žemutinės Saksonijos žemė sutartį nutraukė, tačiau ETT nusprendė, kad vietinė teisė, įpareigojanti viešųjų pastatų rangovus laikytis kolektyvinių sutarčių, nesuderinama su Darbuotojų komandiravimo direktyva, išskyrus tuos atvejus, kai susitarimas paskelbiamas visuotinai privalomu.

4.2.4 Liuksemburgo byloje ETT palaikė Komisijos skundą ir nusprendė, kad Liuksemburgas įgyvendindamas Darbuotojų komandiravimo direktyvą peržengė ribas: jis nesilaikė šioje šalyje vietos bendrovėms galiojančių reikalavimų, nustatytų, pavyzdžiui, ilgiausiam ir trumpiausiam poilsio laikui, automatiškam atlyginimo indeksavimui ir kolektyvinių sutarčių laikymuisi.

4.3 Nerimą kelia ir tai, kaip nagrinėdamas minėtas bylas Europos Teisingumo Teismas išaiškino ES darbuotojų komandiravimo direktyvą. Šios bylos buvo nepaprastai svarbios ir daugelis suinteresuotų asmenų manė, kad jomis skatinamas darbo užmokesčio dempingas. Šiose bylose nagrinėtais atvejais užsienio įmonės apėjo šalyje, kurioje jie vykdė savo veiklą, galiojančias kolektyvines sutartis, teisines nuostatas ir taisykles, ir tai turėjo neigiamos įtakos vietos įmonėms ir darbuotojams.

4.4 Vidaus rinka turi būti teisinio tikrumo, o ne painiavos šaltinis. Todėl be galo svarbu nutarti, kuriuos principus reikėtų iš naujo persvarstyti (tiek pačią įstatymo raidę tiek jo interpretavimą) ir aiškiai susitarti dėl bendrų pagrindų.

5. Vidaus rinkos veikimą gerinantys mechanizmai ir priemonės

5.1 Vidaus rinkos veikimui pagerinti nuolat sukuriama vis naujų mechanizmų. Jie gali būti naudingi ieškant būdų, kaip geriau į vidaus rinką įtraukti socialinį ir aplinkosauginį aspektus.

5.2 Pastaraisiais metais, įgyvendinant paskutiniuosius plėtros etapus, vis dažniau diskutuojama apie derinimą ir abipusį pripažinimą. Daugelis pritaria, kad suderinti reikėtų tai, kas tikrai būtina, ir kad neįmanoma kruopščiai suderinti visų nuostatų visose 27 Europos Sąjungos valstybėse. Kita vertus, dažnai nepakankamai dėmesio skiriama abipusiam pripažinimui, nors jis yra vienas iš vidaus rinkos ramsčių. Suderinus teisės aktus būtų lengviau kurti Europos socialinį modelį, tačiau už socialinį aspektą daugiausia atsakingos 27 valstybės narės – daugeliu atveju joms turėtų visapusiškai padėti socialiniai partneriai ir turėtų būti laikomasi subsidiarumo principo. Vis dėlto būtų gerai teisės aktus suderinti aplinkosaugos srityje, ir, siekiant aukštų ES tikslų, būtų galima nustatyti, kokias taisykles taikyti produktams ir gamybai.

5.3 Šiuo atveju labai svarbus vaidmuo galėtų tekti tinklui SOLVIT, kaip institucijų ir visuomenės tarpininkui. Jis informuoja, konsultuoja ir analizuoja vidaus rinkos klausimus, kurie yra aktualūs valstybių narių įmonėms, vartotojams, darbuotojams ir

pan. Tinklas turi sukaupęs daug duomenų ir praktinės patirties. Tačiau apskritai SOLVIT per menkai finansuojamas, turi per mažai darbuotojų. Reikėtų iš naujo įvertinti jo vaidmenį ir veiklą.

5.4 Laikydami „naujojo požiūrio“ ES teisės aktų leidėjai kišasi nedaug – nustato minimalius reikalavimus, o techninius aspektus paveda standartizavimo įstaigoms. Ir nors to paties principo negalima perkelti į socialinę sritį, jis galėtų būti (ir iš tiesų jau yra) labai reikšmingas aplinkos apsaugos srityje (kokybės standartai ir pan. – būtų gerai, jei Komisija modernizuotų daugelį susijusių sričių).

5.5 Kilmės šalies principas tebėra ginčytinas, ir tai įrodo faktas, kad vartotojų organizacijos yra juo nepatenkintos. Pagal jį veikalai ar paslaugai, kuri vykdoma ar teikiama vienoje šalyje, bet gaunama kitoje, taikomos tos šalies, kurioje ta veikla vykdoma ar paslauga teikiama, teisės nuostatos. Šiuo principu siekiama skatinti laisvą prekių ir paslaugų judėjimą ir tarpvalstybinę konkurenciją. Tačiau diskutuojant dėl Paslaugų direktyvos jis buvo atmetas, kadangi pagal jį iš tikrųjų būtų reikėję, kad įmonėms ir asmenims, atsižvelgiant į jų kilmės šalį, būtų taikoma skirtinga teisinė sistema.

5.6 Lamfalussy procesas buvo geras pavyzdys, kaip visoje Europoje būtų galima pagerinti reglamentavimą: pateikta pavyzdžių, kaip nuosekliau aiškinti teisės aktus ir konkrečiais reglamentavimo klausimais paprasčiau pasinaudoti nacionaline praktika ir tradicijomis. Lamfalussy procesas galėtų būti pavyzdžiu ne tik finansinių paslaugų srityje, juo būtų galima remtis kuriant kokybišką ir paprastą sistemą. Reikėtų išsiaiškinti, ar jis nebūtų naudingas ieškant veiksmingesnio mechanizmo teisės aktams rengti kitose srityse, ypač aplinkosaugos.

5.7 Monti išlygoje (dėl laisvo prekių judėjimo) nurodoma, kad direktyva neturėtų būti aiškinama taip tarsi koku nors būdu pažeistų ES pagrindines teises, tarp jų teisę imtis kolektyvinių veiksmų. Pastarojo meto Europos Teisingumo Teismo sprendimuose suabejota Monti išlygos galiojimu, todėl reikėtų paaiškinti, kokios yra jos ribos ir kodėl.

6. Geresnė aplinkos integravimo į vidaus rinką sistema

6.1 Energija ir aplinka tapo (ir artimiausioje ateityje išliks) didžiausiais Europos šalių vyriausybės ir piliečių prioritetais. Deja, aplinkos apsauga dažnai vertinama kaip rinką slegianti našta – kaip dar vienas nepalankių reikalavimų rinkinys, neišvengiamai turėsiantis įtakos įmonių konkurencingumui.

6.2 Tačiau daugelis sutaria, kad vienas iš veiksmingiausių būdų užtikrinti Europos konkurencingumą ateityje būtų – atsižvelgiant į patį didžiausią šių dienų žmonijos galvosūkį – dar aktyviau kurti planus, produktus ir standartus, taigi ir tokią vidaus rinką, kurioje tikrai būtų atsižvelgiama į aplinkosauginį aspektą, kuris yra svarbiausia šio tikslo dalis. Tačiau nereikėtų pamiršti, kad nauji šios srities teisės aktai neišvengiamai gali sukelti įtampą tam tikrose verslo srityse, ypač turint omenyje tai, kad trumpalaikė konkurencija ir toliau yra nepaprastai svarbi.

6.3 Amsterdamo sutartimi atkreiptas dėmesys į tai, kad aplinkosauginį aspektą reikia įtraukti į kitų sričių politiką – be jo neįmanomas tvarus vystymasis. Europos Komisija išanalizavo, kaip būtų galima geriau tarpusavyje suderinti bendrosios rinkos ir aplinkosaugos klausimus, atsižvelgdama į tokias priemones kaip viešieji pirkimai, galiojanti poveikio vertinimo, standartizavimo, finansinių ataskaitų tvarka ar tokias ekonomines priemones kaip aplinkosaugos mokesčiai ir pan. Komisija taip pat domėjosi naujais sektoriais ir klausimais, kuriuos galbūt reikės suderinti.

6.4 Kadangi tvarios aplinkosaugos aspektas yra susijęs su plačiais sektoriais ir daug veiklos rūšių, iki šiol nėra aiškiai apibrėžta, kaip aplinkosaugos klausimus įtraukti į bendrąją rinką. Jis turi įtakos labai svarbių sričių politikai, pavyzdžiui, energijos ir transporto, o klausimai, kurie anksčiau buvo susiję tik su laisvu prekių judėjimu, tapo aktualūs ir kitose srityse. Dėl šios priežasties ir turint omenyje tai, kad šiandienos politinėje darbotvarkėje aplinkai tenka labai svarbi vieta, būtina reikėtų siekti didesnės pažangos tose konkrečiose srityse, kurias galima pagerinti, ir išsiaiškinti, kokios vidaus rinkos priemonės labiausiai tiktų šiems tikslams siekti.

7. Baigiamosios nuostatos

7.1 Vidaus rinka vis dar kuriama. Galutinis tikslas – sukurti vidaus rinką be jokių kliūčių. Vidaus rinką bus galima laikyti sukurta, kai visos suinteresuotosios šalys turės lygias galimybes patekti į bet kurios šalies rinką. Ir pagaliau lygios galimybės patekti į visų valstybių rinkas taip pat reiškia, kad įmonės, darbuotojai ir paslaugų teikėjai veikia toje pačioje teisinėje aplinkoje, visiems užtikrinamos vienodos sąlygos, išvengiama nesąžiningos konkurencijos Europos Sąjungoje ir bet kokio visos vidaus rinkos konkurencingumo silpninimo.

7.2 Komitetas yra pareiškęs nuomonę⁽¹⁴⁾, kad vidaus rinkos sėkmė priklauso ir nuo Europos Sąjungos, ir nuo valstybių narių, kurios turėtų priimti daugiau atsakomybės. Reikėtų atkreipti dėmesį ir socialinių partnerių vaidmenį kuriant ir stiprinant vidaus rinką.

⁽¹⁴⁾ OL C 77, 2009 3 31, p. 15.

7.3 Iš pastaruoju metu vykstančių diskusijų dėl europinės integracijos ribų ir neseniai vykusių diskusijų dėl Paslaugų direktyvos matyti, kad vidaus rinkos principus ne taip jau lengva suderinti su būtinybe užtikrinti aukštus socialinius standartus, socialinę apsaugą, veikiančias ir prieinamas viešąsias paslaugas ir sąžiningą konkurenciją. Diskutuojant apie vidaus rinką pirmiausia reikėtų rasti atsakymą į šiuos teisėtus klausimus. Atsakydamos į šiuos klausimus Europos institucijos privalo atsižvelgti į teisėtus įmonių interesus ir į tai, kad ekonominės laisvės turėtų būti reglamentuotos taip, kad jų laikantis nebūtų pažeidžiamos ES teisėje pripažintos pagrindinės socialinės teisės, tarptautiniai darbo standartai ir atskirų valstybių narių įstatymai, tarp jų teisė derėtis ir teisė sudaryti ir įgyvendinti kolektyvines sutartis.

Briuselis, 2009 m. sausio 14 d..

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

7.4 Neseniai priimtame komunikate ⁽¹⁵⁾ dėl atnaujintos socialinės darbotvarkės Komisija dar kartą pabrėžia tvirtą Europos ryžtą siekti darnios, vienalytės ir įtraukios visuomenės, kurioje sveikos socialinės rinkos ekonomikos sąlygomis būtų laikomasi pagrindinių teisių. Komisija taip pat skelbia pasiryžusi užtikrinti, kad Sutartyje įtvirtintos pagrindinės laisvės neprieštarautų pagrindinių teisių apsaugai.

7.5 Reikėtų įvertinti ir tai, kaip vidaus rinka veikia pagal Lisabonos sutarties nuostatas; tačiau pirmajame EESRK atliktame šios sutarties teksto vertinime nurodoma, kad, nors vidaus rinkos struktūra nekeičiama, jos apibrėžimui suteikta daugiau socialinio atspalvio.

⁽¹⁵⁾ COM(2008) 412.

PRIEDAS

Europosekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Skyriaus pateiktos nuomonės tekstas, surinkęs ne mažiau kaip ketvirtadalį balsų, buvo atmestas ir pasirinktas asamblėjos priimtas pakeitimas:

1.4 punktą Galutinis tikslas – labai pagerinti vidaus rinkos veikimą socialinės rinkos ekonomikos sąlygomis, užtikrinant vienodas sąlygas visoms suinteresuotosioms šalims ir kad jos veiktų vienodomis teisinėmis sąlygomis. Tai yra pagrindinė priemonė siekiant sudaryti sąžiningos konkurencijos sąlygas, sukurti daugiau ir geresnės kokybės darbo vietų į vidaus rinką integruojant socialinius ir aplinkos aspektus ir didinti ES konkurencingumą.

Rezultatai	Už 79	Prieš 46	Susilaikė 11
-------------------	-------	----------	--------------

Šis pakeitimas, surinkęs daugiau kaip ketvirtadalį balsų, buvo atmestas balsavimo metu:

Išbraukti 4.3 punktą**Paiškinimas**

EESRK nėra įgaliotas abejoti ETT sprendimais. Tokia kritika taptų pavojingu precedentu, kuris galiausiai sumenkintų Komiteto autoritetą.

Rezultatai	Už 44	Prieš 78	Susilaikė 14
-------------------	-------	----------	--------------

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl ES energetikos politikos išorės dimensijos

(2009/C 182/02)

Pranešėja **Ulla SIRKEINEN**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, per 2008 m. sausio 16–17 d. vykusią plenarinę sesiją nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl:

ES energetikos politikos išorės dimensijos.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gruodžio 11 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Ulla SIRKEINEN.

450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (2009 m. sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 181 nariams balsavus už, 4 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos: ES energetikos išorės strategijos formavimas

1.1 Energija jau seniai yra vienas svarbiausių tarptautinės politikos objektų. Kitos įtakingos pasaulio politikos jėgos turi atvirų ar paslėptų tikslų energetikos srityje. Tarptautiniuose ginčuose energija dažnai naudojama kaip priemonė ar ginklas.

— EESRK mano, kad būdama stipriausiu pasaulio ekonominiu vienetu ES privalo nedelsdama įtvirtinti savo pozicijas tarptautinėje energetikos politikoje.

1.2 Europos piliečiai nerimauja dėl energijos tiekimo saugumo, aukštų ir nepastovių energijos kainų, taip pat klimato kaitos ir apskritai netvarių globalių pokyčių. EESRK mano, kad ES reikia aiškiai apibrėžtos, išsamios ir piliečių poreikius atitinkančios energetikos išorės strategijos, o ypač valios ir pasiryžimo ją įgyvendinti.

— EESRK siūlo, kad ES energetikos išorės politiką sudarytų du ramsčiai:

— ES energijos tiekimo saugumo užtikrinimas ir

— aktyvi ir atsakinga energetikos ir klimato politika.

1.3 Jau turime nemažai šios strategijos elementų. Energijos tiekimo saugumą Europos Taryba aptarė savo 2008 m. spalio 15–16 d. išvadose. Komisija taip pat pateikė papildomų pasiūlymų savo 2008 m. lapkričio 13 d. antrojoje energetikos strategijos apžvalgoje ⁽¹⁾, kurią EESRK išsamiau nagrinės kitoje nuomonėje.

(1) Europos Komisijos komunikatas: Antroji energetikos strategijos apžvalga „ES energijos tiekimo saugumo ir solidarumo veiksmų planas“, SEC(2008)2794, SEC(2008)2795.

— EESRK mano, kad ES reikia gerai parengtos energetikos politikos strategijos ir praktinio veiksmų plano, kuriuose be kita ko būtų atsižvelgta į šios nuomonės pastabas.

— Pripažindamas, kad energijos tiekėjai ir vartotojai yra priklausomi vieni nuo kitų, EESRK primygtinai ragina užtikrinti abipusę prieigą prie tinklų ir abipusiškai vienodas sąlygas investicijoms, įskaitant galimybę pasinaudoti investicijomis į gavybą.

— Šiuo metu vystoma keletas vamzdinių projektų, sujungiančių Europą ir Kaukazo regioną, Aziją ir Rusiją. Šie projektai ypač svarbūs, tačiau vidutinės trukmės laikotarpiu Europai jų gali net ir nepakakti.

1.4 ES energetikos politikos tikslas iki šiol daugiausia buvo kurti energijos, pirmiausia elektros energijos ir dujų vidaus rinką.

— EESRK pritaria nuomonei, kad veiksminga išorės strategija ir pažanga įmanomos tik vykdant aiškią bendrą vidaus politiką ir turint veikiančią energijos vidaus rinką.

— EESRK pabrėžia, kad energetikos vidaus politikos priemonės gali neabejotinai sumažinti priklausomybę nuo išorės energijos ir padidinti energijos tiekimo saugumą. Tai – energijos vartojimo efektyvumas, energijos rūšių derinio įvairovė, pakankamos investicijos į infrastruktūrą ir krizių prevencijos priemonės, pavyzdžiui išankstinio perspėjimo, keitimosi informacija ir atsargų kaupimo arba vienu energijos rūšių keitimo kitomis priemonės.

1.5 Šiuo metu Europa ne tik privalo, bet ir gali iš esmės keisti energijos vartojimo įpročius – sukelti trečiąją pramonės revoliuciją.

— ES reikėtų stengtis išsaugoti pasaulinės klimato politikos lyderės pozicijas ir visomis turimomis priemonėmis siekti tvarios energijos ateities besivystančiose šalyse.

1.6 Sprendžiant ir artimiausios ateities, ir ilgalaikes energetikos problemas ES viduje ir pasauliniu mastu svarbus vaidmuo tenka naujoms ir geresnėms technologijoms.

- EESRK ragina, kad ES, valstybės narės ir bendrovės skirtų pakankamai išteklių moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai ir inovacijoms energetikos srityje, taip pat ir daugiau dalyvių įtraukiančiam bendradarbiavimui pasaulio mastu energijos mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje.

1.7 Energetikos politikai ir išorės santykiams skirtos Lisabonos sutarties nuostatos suteiktų ES daugiau galimybių veikti išvien ir daryti didesnę įtaką pasaulinei energetikos politikai.

- EESRK rekomenduoja, kad visi atsakingi subjektai darytų viską, kas įmanoma, kad būtų rastas sprendimas, kaip kuo greičiau pasiekti Lisabonos sutarties įsigaliojimą.

1.8 Svarbiausia, kad ES iš tikrųjų veiktų vieningai. Todėl reikėtų parengti strategiją, kurioje būtų aiškiai išdėstyti skirtingi Europos Sąjungos, valstybių narių ir ūkio subjektų vaidmenys.

1.8.1 Išorės lygmeniu, kuris yra grynai politinis, daugiausia galios turi valstybės narės. Siekiama vieningos pozicijos ir neseniai šioje srityje pastebėti teigiami poslinkiai, visų pirma santykiuose su Rusija.

- EESRK ragina valstybes nares drauge imtis išorės politikos priemonių ir stengtis, kad energija nebūtų naudojama kaip ginklas tarptautiniuose konfliktuose.

1.8.2 ES vykdo bendrą prekybos politiką, kuri remiasi vienodais principais. Už prekybos derybas atsakinga Komisija, kuriai įgaliojimus suteikia Taryba.

- EESRK rekomenduoja siekti, kad įgaliojimai daugiašalėse ir dvišalėse derybose su šalimis ir regionais būtų pakankamai platus, tačiau veiksmingi, kad duotų apčiuopiamų rezultatų energetikos srityje.

1.8.3 Sutartis dėl pirkimų, infrastruktūros ir kitų projektų sudaro ir įgyvendina bendrovės. Derybose dėl sutarčių didelis ar netgi lemiantis vaidmuo dažnai tenka šalių vyriausybėms.

- EESRK rekomenduoja, kad derybose dėl sutarčių ES valstybių narių vyriausybės atstovai mainais už paramą sutarčiai reikalautų, kad atitinkama trečioji šalis taikytų tam tikras taisykles savo rinkose, pavyzdžiui, abipusiškumo, vienodų sąlygų taikymo, investicijų skaidrumo ir apsaugos principus, taip pat gerbtų įstatymo viršenybę ir žmogaus teises. Tarybai taip pat reikėtų siekti, kad tokių principų pagrindas būtų taikomas visose derybose dėl energijos sutarčių su trečiosiomis šalimis.

1.9 Energetikos išorės strategijos tikslas – atsižvelgti į tai, kas reikalinga ir rūpi žmonėms tiek jų asmeniniame gyvenime, tiek ir profesinėje veikloje.

- EESRK rekomenduoja, kad socialiniai partneriai, taip pat aplinkosaugos organizacijos ir kiti pilietinės visuomenės atstovai būtų išklausomi ir aktyviai įtraukiami į energetikos išorės strategijos formavimą. Reikėtų visapusiškai išnaudoti jų gebėjimus vedant tarptautinį dialogą ir derybas.

1.10 Organizuota pilietinė visuomenė, taip pat ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos, yra įtakingos, todėl joms taip pat tenka atsakomybė formuoti ES energetikos išorės politiką.

- EESRK rekomenduoja, kad pilietinės visuomenės organizacijos ragintų savo nacionalines ir regionų valdžios institucijas šiais klausimais veikti išvien ES lygmeniu. Europiečių solidarumas turi būti svarbesnis už siaurus vietos ar nacionalinius interesus, nes energijos tiekimo saugumo ir tarptautinės atsakomybės tikslus lengviau pasiekti veikiant drauge.

1.11 Yra daug įvairių forumų, kuriuose vyksta dialogas ir derybos dėl tarptautinių santykių energetikos srityje, nes šis klausimas yra geopolitiškai svarbus ir sudėtingas. Atviras dialogas, kuriame būtų aptarta kiek įmanoma daugiau skirtingų šio klausimo aspektų, būtų naudingas, nes leistų suinteresuotiems subjektams lengviau susitarti ir aktyviau dalyvauti.

- Energijos klausimą reikėtų įtraukti arba palikti EESRK posėdžių ir apskritojo stalo susitikimų, kuriuose dalyvauja Komiteto tarptautiniai partneriai, darbotvarkėse.

- EESRK mano, kad Komitetas galėtų reguliariai organizuoti didelio masto seminarus, skirtus ES energetikos politikos išorės aspektams, pirmiausia į šiuos renginius pakviestas pilietinės visuomenės organizacijas ir iš trečiųjų šalių bei regionų. Tikrai naudingas buvo 2008 m. spalio 1 d. Briuselyje surengtas EESRK tyrimo grupės dėl energetikos išorės politikos posėdis.

2. Įžanga

2.1 Energija jau kurį laiką yra viena didžiausių politinių problemų visame pasaulyje. Tai ypač gerai atskleidžia akivaizdžiai su energija susiję politiniai ir net kariniai neramumai. Šiuo metu didėja paklausa – daugiausia besivystančiose šalyse, nes čia kyla gyvenimo lygis, ir numatoma, kad ateityje ims trūkti kai kurių iškastinio kuro išteklių. Be to, naftos ir dujų pasiūla labai priklauso nuo keleto šalių gamintojų, taigi ateityje tiekimas dar labiau koncentruosis vienoje rankose.

2.2 Pasaulinė ekonominė sumaištis yra susijusi su energijos kainomis. Mažiau kaip prieš dvejus metus naftos, o vėliau ir dujų, kainos ėmė sparčiai augti, atitinkamai ėmė didėti infliacija ir iški- lo nemažų problemų vartotojams ir visuomenei apskritai. Šiuo metu naftos kainos smarkiai krito, taigi kilo susirūpinimas, ar pakankamai jos pagaminama ir ar tiekimas yra saugus. Esant tokiai nepastoviai padėčiai energijos kainos turėtų ir toliau kilti, pirmiausia dėl pusiausvyros rinkoje ir ypač dėl politinių kovos su klimato kaita priemonių. Silpniausi mūsų visuomenės nariai gali patirti skurdą dėl energijos kainų.

2.3 Šiuo metu importuojami 53 proc. visos ES naudojamos pirminės energijos. Priklausomybė nuo kietojo kuro importo yra 40 proc., dujų – 56 proc., o naftos – 82 proc. (2005 m. duomenys). 2007 m. atnaujintas Komisijos bazinis scenarijus rodo, kad 2030 m. importuosime 67 proc. išteklių. Kaip teigiama naujausioje antrojeje energetikos strategijos apžvalgoje, iškastinio kuro importas iki 2020 m., kai bus visiškai įgyvendintos ES klimato ir energetikos politikos priemonės, turėtų išlikti maždaug šiandieniam lygyje.

2.4 Daugiau kaip 40 proc. dujų ir ketvirtadalį naftos ES įsiveža iš Rusijos, ypač didės įvežamų dujų dalis. Kiti didžiausi naftos tiekėjai yra Artimieji Rytai ir Norvegija, antroji pagal dydį dujų tiekėja yra Norvegija, po jos eina Alžyras. Priklausomybė yra abipusė – ES tiekėjai priklauso nuo mūsų paklausos. Ypač tai pasakytina apie Rusiją, nes daugiau kaip pusė jos energijos eksportuojama į ES.

2.5 Kadangi priklausomybė nuo importo yra didelė ir dominuoja tam tikri importuotojai, kurie ne visi laikosi tų pačių rinkos ir politikos taisyklių kaip ES, energijos tiekimo saugumo klausimui ES darbotvarkėje teikiama ypatinga reikšmė. Dar daugiau dėmesio šiam klausimui pradėta skirti, kai Rusija keletą kartų nutraukė tiekimą, ir po pastarųjų karinių veiksmų Gruzijoje.

2.6 Energetika nėra vienas vienalytis sektorius, jeigu kalbėsime apie išorės arba kitokią energetikos politiką. Transportui daugiausia naudojama nafta ir ją nelengva pakeisti. ES priklauso pasaulinėms naftos rinkoms, todėl neturi daug veikimo laisvės. Kiti energijos šaltiniai ir technologijos naudojami įvairiems tikslams ir daugeliu atveju yra pakeičiami. Anglimi ir uranu prekiaujama atviroje pasaulinėje rinkoje, nors ypatingą dėmesį reikėtų skirti dujoms, nes paklausa sparčiai didėja, o tiekėjų yra nedaug ir jie pasižymi tam tikrais ypatumais.

2.7 Per pastaruosius keletą metų ES ėmėsi įvairių priemonių energijos tiekimui iš išorės užtikrinti.

2.8 Neseniai 2008 m. spalio 15–16 d. Europos Vadovų Taryba paprašė Komisijos pateikti pasiūlymų arba iniciatyvų energijos tiekimo saugumo klausimu, pasiūlydama šešis prioritetus. Komisija į šį prašymą atsakė savo antrojeje energetikos strategijos apžvalgoje. EESRK šiam dokumentui ir su juo susijusiems pasiūlymams ketina skirti atskirą išsamią nuomonę.

3. ES energetikos išorės politikos vidaus aspektai

3.1 Yra daug ES ir valstybėse narėse taikomų politinių priemonių, kurios gali padėti mažinti priklausomybę nuo energijos tiekėjų išorėje, užtikrinti didesnę energijos tiekimo saugumą ir geresnę ES padėtį vykdant energetikos išorės politiką. Šioje nuomonėje apie šias priemones bus tik užsiminta, nes jos išsamiai aptariamos kitose EESRK nuomonėse.

3.2 Svarbiausia priemonė – didinti energijos vartojimo efektyvumą, nes jis turi įtakos energijos paklausos raidai, taigi ir priklausomybei nuo išorės tiekėjų.

3.3 Reikalingas subalansuotas energijos rūšių derinys ir energijos šaltinių įvairovė siekiant naudoti daugiau mažai anglies dioksido išmetančių vietinių energijos šaltinių, pavyzdžiui, bioenergijos, vandens ir branduolinės energijos.

3.4 Iškastinio kuro atveju reikėtų gerinti labai efektyvią bendrą šilumos ir energijos gamybą, taip pat anglies dioksido surinkimą ir saugojimą.

3.5 Reikėtų didinti konkurenciją prekybos dujomis srityje skatinant diegti suskystintų dujų terminalus ir kitą infrastruktūrą.

3.6 Jei vidaus energijos rinka veikia gerai, galima veiksmingai naudoti išteklius ir spręsti galimas vietas ir regionų aprūpinimo problemas. Reikėtų pakankamai investuoti į infrastruktūrą ir užtikrinti neribojamas galimybes naudotis tinklais ir kita infrastruktūra. Kad sąveika būtų efektyvi, reikia veiksmingo energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo.

3.7 Siekiant spręsti pavojaus tiekimo saugumui klausimą, reikia imtis konkrečių veiksmų. Reikėtų diegti veiksmingus solidarumo ir išankstinio perspėjimo mechanizmus, kad kilus energetikos krizei ar sutrikus tiekimui būtų galima imtis bendrų veiksmų. Atėjus laikui EESRK pateiks savo nuomonę dėl neseniai Komisijos pateiktų pasiūlymų šiais klausimais.

3.8 EESRK išreiškia ypatingą savo paramą veiksmingoms priemonėms izoliuotoms Sąjungos dalims, ypač Baltijos šalims, susieti su bendra energijos rinka ir užtikrinti pakankamą ir įvairių energijos rūšių tiekimą.

4. Bendrosios EESRK pastabos dėl ES energetikos išorės politikos

4.1 EESRK mano, kad energetikos išorės politiką turi sudaryti šie du ramsčiai:

- ES energijos tiekimo saugumo užtikrinimas ir
- aktyvi bei atsakinga pasaulinė energetikos ir klimato politika.

4.2 Tokią politiką rengti reikia artimiausiam laikotarpiui ir tolimai ateičiai. Artimiausiam laikotarpiui, nes stambaus masto energijos šaltinių ir jų naudojimo infrastruktūros pakeitimas užtrunka, todėl reikia didinti energijos tiekimą kartu imantis visų galimų trumpalaikių paklausos mažinimo priemonių. Tolimai ateičiai todėl, kad, sulaukus investicijų į mokslinius tyrimus ir naujas technologijas rezultatai, galima dar labiau sumažinti energijos paklausą, visų pirma negausius arba kitu požiūriu probleminius energijos šaltinius galima pakeisti alternatyviais šaltiniais.

4.3 Tuo tarpu EESRK tikisi, kad klimato kaitos politika darys labai didelę įtaką energetikai dviem aspektais: didės kainos ir mažės priklausomybė nuo iškastinio kuro.

4.4 Naujosios technologijos yra puikiausias būdas didinti energijos naudojimą ir pakeisti probleminius energijos šaltinius. Kadangi Europa pirmauja įgyvendindama energetikos ir klimato kaitos politiką, reikėtų pasinaudoti šia galimybe, kurti reikalingas technologijas, padėti kitiems spręsti jų problemas ir kurti naujas darbo vietas. Siekiant šio tikslo jau šiandien reikia pakankamai investuoti į mokslinius tyrimus ir technologijų kūrimą energetikos srityje.

5. ES energijos tiekimo saugumo užtikrinimas

5.1 ES dėjo daug dvišalių ir daugiašalių pastangų siekdama, kad jos taisyklių imtų laikytis ir jas įgyvendintų kitos pasaulio valstybės, ypač jos partnerės energetikos srityje. Iki šiol padaryta tik nedidelė pažanga. Reikėtų aktyvesnių veiksmų.

5.2 Reikėtų kuo skubiau užtikrinti investavimo sąlygų abipusiškumą. Daugeliui energiją gaminančių šalių reikia užsienio investicijų, kad jos galėtų vystyti savo energijos šaltinius ir infrastruktūrą, tačiau investuojama nebus tol, kol nebus taisyklių, kol jos bus neaiškios arba įgyvendinamos nesistemiškai. Reikėtų išlaikyti Energetikos chartijos nuostatas ir panašius principus įtraukti į būsimas dvišales sutartis energetikos srityje.

5.3 Tai reikėtų taikyti ir kitiems reguliavimo klausimams, pavyzdžiui, vienodų sąlygų taikymo, sutarčių sudarymo laisvės ir jų sąlygų laikymosi ir galimybės naudotis tranzito infrastruktūra klausimams.

5.4 ES turėtų aktyviai raginti Europos įmones investuoti į energijos šaltinių vystymą ir infrastruktūrą bei ginti jų teises ir galimybes tai daryti.

5.5 Europai reikia tiekimo saugumo, o mūsų tiekėjai, ypač Rusija, prašo užtikrinti paklausą, kad jie galėtų imtis reikiamų investicijų. Didelio masto infrastruktūros vystymui remti dažnai reikia ilgalaikių sutarčių. Siekiant geresnės jėgų pusiausvyros, tokias sutartis reikėtų sudaryti pagal Europos teisinę sistemą. Šiuo tikslu reikėtų, kad valstybės narės dalytųsi informacija ir būtų glaudžiai bendradarbiaujama su rinkos dalyviais.

5.6 ES tinklų sujungimo prioritetų planas apima keletą didelių sujungimo projektų, įskaitant vieną išorės sujungimo projektą – dujotiekį „Nabucco“, kuriuo dujos tiekiamos iš Kaspijos jūros regiono į Vidurio Europą. Šie projektai ypač svarbūs, tačiau per vidutinės trukmės laikotarpį Europai gali jų nepakakti.

5.7 Siekiant sujungti ES su Kaukazu ir Vidurio Azija, be projekto „Nabucco“, gali pririnkti keleto naujų vamzdinių. ES turėtų pateikti pasiūlymų dėl labai didelių regionų projektų koordinavimo ir viešųjų bei privačių investicijų mobilizavimo.

5.8 EESRK atkreipia dėmesį į Komisijos antrojeje energetikos strategijos apžvalgoje pasiūlytus 6 prioritetines infrastruktūros veiksmus. Komitetas pateiks savo nuomones šiais klausimais ir dėl Žaliosios knygos „Siekiant saugaus, tausojančio ir konkurencingo Europos energetikos tinklo“⁽²⁾.

5.9 Reikėtų išsamesnio dialogo su OPEC ir Persijos įlankos bendradarbiavimo taryba ir visiškai įgyvendinti susitarimus su Azerbaidžanu ir Kazachstanu. Reikėtų užmegzti tvirtesnius ryšius su Vidurio Azijos gamintojais, pavyzdžiui, Turkmėnistanu ir Uzbekistanu, kad Kaspijos jūros regiono energijos išteklius būtų galima lengviau gabenti į ES.

5.10 Labai padidėjo Afrikos kaip energijos tiekėjos įtaka. Išvystyta partnerystė su Afrika turėtų būti visapusiška ir išsaugant pusiausvyrą prisidėti prie tvaraus naftos ir dujas gaminančių Afrikos šalių ekonomikos vystymosi.

5.11 Aktyviai vystomam Viduržemio jūros regiono šalių bendradarbiavimui tenka svarbus vaidmuo, nes jis apima įvairius energetikos aspektus – gamybą, tranzitą ir vartojimą.

5.12 Didės Šiaurės dimensijos reikšmė. ES energetikos išorės politikoje reikėtų skirti daugiau dėmesio Arkties vandenyno naftos ir dujų telkiniams ir bendradarbiavimui šiauriniuose regionuose. Baltijos jūros regiono bendradarbiavimas daugiausia susijęs su energijos vartotojų ir tranzito šalimis, kur ryšys su Rusija yra itin svarbus.

5.13 Su Rusija reikėtų siekti pasirašyti tvirtą, visapusišką pagrindų susitarimą, pagrįstą lygybe, savitarpio supratimu ir abipusiškumu. Rusija turėtų leisti dujų tranzitą Rusijos tinklu ir suteikti galimybę Europos įmonėms investuoti į Rusijos tinklų ir išteklių vystymą. Rusija pati turėtų pašalinti abejones dėl savo kaip energijos tiekėjos patikimumo, o jos europiniai partneriai turėtų laikytis sutarčių sąlygų ir įsipareigojimų.

5.14 ES taip pat turėtų vystyti bendradarbiavimą su kitais energijos vartotojais veikdama Tarptautinėje energijos agentūroje ir už jos ribų.

(2) Žalioji knyga „Siekiant saugaus, tausojančio ir konkurencingo Europos energetikos tinklo“, COM(2008)782 galutinis

6. Aktyvi ir atsakinga pasaulinė energetikos ir klimato politika

6.1 Dabartinė energijos vartojimo kultūra Europoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose sukurta prasidėjus pirmajai pramonės revoliucijai. Nors daug besivystančių šalių ir stengiasi gerinti gyvenimo lygį, jos šiuo metu yra tame pačiame etape, kurį Europa buvo pasiekusi prieš keletą dešimtmečių. Todėl šiose šalyse sparčiai didėja energijos vartojimas – tai jų teisė ir to būtinai reikia siekiant pasaulinio saugumo ir taikaus vystymosi. Šiuo metu Europa ne tik gali, bet ir privalo iš esmės keisti energijos vartojimo įpročius – sukelti trečiąją pramonės revoliuciją.

6.2 Visame pasaulyje beveik 2 mlrd. besivystančių šalių gyventojų gyvena neturėdami galimybės naudotis elektros energija ir neturi kitos išeities kaip naudoti medieną, mėšlą ir žemės ūkio atliekas, todėl užterštas oras patalpose tapo viena iš dešimties dažniausių ankstyvos mirties priežasčių pasaulyje. Vienas iš svarbiausių pasaulinių uždavinių – suteikti šiems gyventojams galimybę naudotis elektros tinklu ir gamybos pajėgumais. Tam reikės labai daug investicijų ir labai padidės pasaulinis energijos suvartojimas. Tačiau šios investicijos reikalingos, kad visi turėtų žmoniškas ir padorias gyvenimo sąlygas bei galimybę gyventi dar geriau.

6.3 Europa ne be pagrindo pirmauja klimato politikos srityje. Svarbiausias šios politikos tikslas turėtų būti sudaryti veiksmingą visas šalis apimančią tarptautinį susitarimą, nes tiek pasaulinio atšilimo, tiek didėjančio šiltnamio dujų kiekio poveikis bus stipriausias už Europos ribų. 2009 m. gruodžio mėn. Kopenhagos konferencija klimato klausimais bus kertinis pasaulinių derybų akmuo, o ES šioje konferencijoje turėtų dėti visas įmanomas pastangas. Tačiau vienašalės ES priemonės būtų nepakeliamas našta ES ekonomikai.

6.4 ES rengė ir toliau vysto klimato kaitos stabdymo priemones – atsinaujinančių energijos šaltinių ir kitas mažai anglies dioksido išmetančios technologijas bei efektyvaus energijos vartojimo technologijas. Šias technologijas reikėtų veiksmingai diegti visame pasaulyje. Kartu didėtų ES patirties ir produktų paklausa, būtų kuriamos naujos darbo vietos.

6.5 EESRK labai pritaria idėjai sudaryti tarptautinį susitarimą dėl energijos vartojimo efektyvumo su daugiausia energijos vartojančiomis šalimis (JAV, Kanada, Japonija, Australija, Indija ir Kinija). 2008 m. liepos mėn. Japonijoje G–8 šalių aptartas forumas – pirmasis žingsnis šio tikslo link. Tačiau reikėtų užtikrinti, kad visi šie pagrindiniai vartotojai veiksmingai dalyvautų įgyvendinant susitarimą ir sąžiningai prie jo prisidėtų. Susitarimas turėtų apimti ne tik energijos vartojimo efektyvumo politikos skatinimą ir technologijų bei atsinaujinančių energijos šaltinių vystymą ir sklaidą, bet ir dvigubų kainų prevenciją, t. y. subsidijuotas energijos kainas šalių vartotojams. Dėl to iššvaistoma labai daug energijos.

6.6 ES taip pat turėtų veiksmingai remti energijos vartojimo efektyvumą besivystančiose šalyse. Reikėtų vengti investuoti į daug energijos naudojančią gamybą ir vartojimą. Šiuo tikslu reikėtų geriau taikyti ES vystymosi politikos priemones.

6.7 Pagrindinė bendradarbiavimo su besivystančiomis šalimis energetikos srityje priemonė turėtų būti parama švietimui ir mokymui.

6.8 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad bendradarbiaujant, ypač su besivystančiomis šalimis, reikėtų atsižvelgti į šių šalių tvaraus vystymosi tikslą, įskaitant demokratijos vystymąsi ir pagarbą žmogaus teisėms.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės

(2009/C 182/03)

Pranešėjas **Giuseppe Antonio Maria IULIANO**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2008 m. liepos 10 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės.

Išorės santykių skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gruodžio 11 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Giuseppe Antonio Maria IULIANO.

450-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 115 narių balsavus už ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 *Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių stiprinimas*

EESRK prašo Europos Sąjungos savo politikoje skirti daugiau dėmesio ekonominėms, socialinėms ir kultūrinėms teisėms ⁽¹⁾ pasi-
telkiant sukurtas geografines ir temines priemones, o kaip papildomą priemonę visų pirma naudoti Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę.

Atsižvelgdamas į neseniai patvirtintą JT pakto dėl ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių fakultatyvinį protokolą, EESRK prašo Europos Sąjungos paskatinti visuotinį pakto ir protokolo ratifikavimą ir įgyvendinimą (žr. 1 priedą).

1.2 *Socialinis dialogas ir padorus darbas – Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės prioritetas*

Siekiant įtvirtinti ekonomines, socialines ir kultūrinės teises ir sudaryti būtinas sąlygas taikai išsaugoti ir demokratijai vystyti

(1) Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 3, 6–15 straipsniuose pripažįstamos šios teisės: lygios vyrų ir moterų teisės naudotis visomis pakto 3 straipsnyje išvardytomis ekonominėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis teisėmis (valstybės narės išipareigoja užtikrinti šias teises),

- teisė į darbą,
- teisė į teisingas ir palankias darbo sąlygas,
- teisė steigti profesines sąjungas ar būti pasirinktos profesinės sąjungos nariu,
- teisė į socialinę apsaugą, įskaitant socialinį draudimą,
- turi būti teikiama kuo didesnė apsauga ir pagalba šeimai, motinoms, vaikams ir jaunuoliams,
- teisė į pakankamą gyvenimo lygį,
- kiekvieno žmogaus teisė turėti kuo geriausią fizinę ir psichinę sveikatą,
- teisė į mokslą ir
- teisė į kultūrą.

visose šalyse, EESRK pabrėžia visapusės darbo apsaugos svarbą (kadangi darbas lemia kiekvieno individo socialinę tapatybę ir jo pilietybės teisę) ⁽²⁾. EESRK atkreipia dėmesį į darbo apsaugos ir su darbu susijusių teisių, kurios aiškiai apibrėžtos Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) pagrindinėse tarptautinėse konvencijose (teisė į darbą, teisė jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas, nediskriminavimas darbo vietoje, vaikų darbo ir priverstinio darbo draudimas), sąsają ir mano, kad šios teisės yra neatsiejamos nuo pagrindinių žmogaus teisių. Todėl padorus darbas (remiantis TDO pateikta apibrėžtimi) ir socialinis dialogas, kuris yra būtina sąlyga darbo teisėms įtvirtinti bei apsaugoti, turi būti pripažinti Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės prioritetu.

1.3 *Parama socialiniams partneriams*

Socialiniai partneriai (darbuotojų ir darbdavių organizacijos) yra socialinio dialogo dalyviai, todėl šiame kontekste jie turi būti laikomi pagrindiniais subjektais ir Europos Sąjungos partneriais. Socialiniai partneriai turėtų tapti lygiaverčiais politinio dialogo dalyviais ir turėti galimybę gauti tiesioginę paramą.

1.4 *Pilietinės visuomenės vaidmens stiprinimas konsultacijose dėl žmogaus teisių*

EESRK prašo, kad demokratijos ir žmogaus teisių skatinimo tikslai visada būtų ES išorės politikos prioritetas ir kad visų pirma teminės programos bei priemonės, kiek leidžia aplinkybės, būtų skiriamos organizuotai pilietinei visuomenei.

EESRK norėtų, kad institucijos pradėtų diskusijas dėl pilietinės visuomenės vaidmens ES išorės politikoje, vykdomoje žmogaus teisių srityje, ir aptartų galimybę labiau įtraukti pilietinę visuomenę

(2) Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 23 straipsnis dėl teisingo darbo ir 1966 m. Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 6, 7 ir 8 straipsniai.

formuojant ir įgyvendinant minėtą politiką. Konsultacijos su organizuota pilietine visuomene turėtų nuolat vykti prieš pradėdant rengti visus strateginius dokumentus, įskaitant ir tuos atvejus, kai rengiami konkrečiai šaliai skirti dokumentai.

1.5 EESRK vaidmuo: konsultacijos, stebėseną ir vertinimas

EESRK prašo leisti oficialiai dalyvauti vidaus konsultacijose prieš pradėdant demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės strateginį daugiametį ir metinį programavimą. Tokiu būdu Komitetas kartu su pilietinės visuomenės partneriais iš trečiųjų šalių, su kuriais jis palaiko ypatingus ryšius (apskritasis stalas su Indija, ryšiai su Viduržemio jūros regiono ir AKR šalimis ir pan.), galėtų pateikti atlikto darbo rezultatus. Komitetas taip pat norėtų, kad su juo būtų konsultuojamasi atliekant tarpinį ir galutinį Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės vertinimą.

EESRK, naudodamasis savo patirtimi ir konsultacijų „tinklais“ (ekonominiai ir socialiniai partneriai, ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos), galėtų atlikti aktyvų vaidmenį šiame procese.

Komitetas siūlo pradėti svarstyti informacijos centrų, kurie teiktų pagalbą žmogaus teisių gynėjams, įsteigimo klausimą. Šie centrai leistų ES institucijoms ir tarnyboms sudaryti tinklus dirbant jų kompetencijai priklausančiose srityse.

Be to, EESRK gali atlikti svarbų vaidmenį pilietinės visuomenės atžvilgiu dalyvaudamas padėties po rinkimų stebėsenoje ir tokiu būdu stiprinti demokratines sistemas.

EESRK siūlo sekti Europos Parlamento pavyzdžiu ir įsteigti Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės stebėsenos komitetą, kuriam būtų pavesta tenkinti skubių konsultacijų dėl procedūrų, susijusių su naujomis finansinėmis priemonėmis, poreikį ir užtikrinti Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės programavimo ir įgyvendinimo stebėseną.

2. Europos Sąjunga ir žmogaus teisės

2.1 Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsauga tiek ES teritorijoje, tiek santykiuose su trečiosiomis šalimis yra vienas pagrindinių Sąjungos tikslų. Europos Sąjungos sutarties (1999 m.) 6 straipsnyje teigiama, kad Europos Sąjunga „yra grindžiama laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei teisinės valstybės principais, t. y. principais, kurie valstybėms narėms yra bendri“, o šios Sutar ties 7 straipsnyje nustatytas mechanizmas, pagal kurį taikomos sankcijos, kai kuri nors valstybė narė šturksčiai ir nuolat pažeidžia pirmiau minėtas teises.

2.2 ES sutarties 11 straipsnyje taip pat kalbama apie ES išorės aspektą žmogaus teisių gynimo srityje. 2000 m. gruodžio mėn. pasirašytoje Nicos sutartyje išplečiama pagarbos žmogaus

teisėms ir pagrindinėms laisvėms tikslo aprėptis jį susiejant su vystymąsi remiančio bendradarbiavimo ir visų kitų formų bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis (EB sutarties 181 ir 181a straipsniai) veiksmis. 2000 m. Nicos aukščiausiojo lygio susitikime paskelbta ES pagrindinių teisių chartija – pamatinis dokumentas žmogaus teisių srityje ir ES vidinės bei išorinės dimensijos požiūriu ⁽³⁾.

2.3 Dėl pastaraisiais dešimtmečiais vykstančios eksponentinės globalizacijos proceso raidos žmogaus teisių apsaugos klausimas tampa vis aktualesnis ES, ypač kai kalbama apie jos santykius su besivystančiomis šalimis. Komisija ir Taryba, kurioms pritarė ir Europos Parlamentas ⁽⁴⁾, jau seniai atkreipė dėmesį į vystymosi (kova su skurdu) ir žmogaus teisių apsaugos sąsają, kadangi minėtos teisės užtikrina sąlygas, būtinas veiksmingam ir stabiliam šalies socialiniam ir ekonominiam vystymuisi, ir prisideda prie Tūkstantmečio vystymosi tikslų įgyvendinimo.

2.4 „... ES, būdama svarbų vaidmenį pasaulinėje diplomatijoje atliekančiu ir skiriančiu didelius išteklius išorės pagalbai ekonominiu ir politiniu subjektu, turi įtakos ir derybinės galios ir gali jas panaudoti demokratizacijos ir žmogaus teisių (trečiojoje šalyje) labui“ ⁽⁵⁾. Europos Sąjunga šiuo metu naudoja minėta įtaka plėtodama politinį dialogą dėl žmogaus teisių su šalimis, su kuriomis ji palaiko santykius. Pavyzdžiui, galima paminėti konkrečiai žmogaus teisėms skirtus struktūruotus dialogus (su Kinija) arba regionų ir dvišalius dialogus, vykdomus pagal partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimus bei asociacijos sutartis su besivystančiomis šalimis, naujomis ES kaimyninėmis valstybėmis ir šalimis kandidatėmis.

2.5 Išskirtinis pavyzdys yra nuostata dėl žmogaus teisių, kurią ES įtraukia į dvišalius susitarimus su trečiosiomis šalimis. Ši pagarbą žmogaus teisėms ir demokratijai skelbianti nuostata yra „esminis susitarimo elementas“. Ji įtraukta į dvišalius susitarimus, kuriuos ES sudarė nuo 1992 m., ir taikoma daugiau nei šimte šalių ⁽⁶⁾. Pažeidus vieną esminių susitarimo elementų, gali būti taikomos įvairios

⁽³⁾ Reikėtų paminėti 1961 m. Europos socialinę chartiją, kadangi tai yra vienintelis Europos lygmens teisės šaltinis, kodifikuojantis ekonomines ir socialines teises. Ši chartija įsigaliojo 1965 m., buvo persvarstyta 1996 m. ir dabartinė jos versija taikoma nuo 1999 m. Galiausiai reikėtų paminėti ir 1989 m. Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartiją

⁽⁴⁾ 2000 m. lapkričio 10 d. Tarybos ir Komisijos deklaracija dėl Europos Sąjungos vystymosi politikos. Dokumento ieškoti <http://register.consilium.europa.eu/pdf/fr/00/st13/13458f0.pdf>, Europos Sąjungos vystymo politika „Bendras Europos sutarimas“, COM(2005) 311 galutinis.

⁽⁵⁾ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui „Europos Sąjungos vaidmuo skatinant žmogaus teises ir demokratizaciją trečiojoje šalyje“, COM(2001) 252 galutinis.

⁽⁶⁾ Komisijos komunikatas dėl pagarbos demokratijos principams ir žmogaus teisėms įtraukimo į Bendrijos ir trečiųjų šalių susitarimus, COM(95) 216 galutinis.

skirtingo lygmens priemonės, pavyzdžiui, politinių ryšių nutraukimas arba bendradarbiavimo programų daliniai pakeitimai. ES turi ir kitą priemonę – nuostatą dėl „socialinės paskatos“, įtrauktą į bendrąją lengvatų sistemą (BLS ir BLS+), pagal kurią numatomos papildomos lengvatos šalims, besilaikančioms tam tikrų Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) reikalavimų (7).

2.6 Tačiau spragų ir prieštaravimų Europos žmogaus teisių politikoje vis dar gali pasitaikyti. 2005 m. Europos Parlamentas (EP) priėmė rezoliuciją (8), kurioje pabrėžė, kad yra nemažai ES sektorių susitarimų (tekstilės, žvejybos, žemės ūkio sektoriuose ir kt.), į kuriuos neįtraukta žmogaus teisių nuostata. EP apskritai apgailestauja dėl esamuose susitarimuose naudojamų netikslių terminų ir procedūrų, kadangi tai kliudo veiksmingai taikyti minėtą nuostatą. Konkrečiai Parlamentas atkreipia dėmesį į tai, kad derybose dėl susitarimų jam suteiktas gana ribotas vaidmuo (stebėseną ir sustabdymas), tuo tarpu Taryba ir Komisija turi kur kas didesnę sprendimų priėmimo galią.

2.7 Ekonominės partnerystės susitarimuose (EPS) (9) su Afrikos, Karibų jūros regiono ir Ramiojo vandenyno regiono šalimis (AKR) bei laisvos prekybos susitarimuose su Viduržemio jūros regiono šalimis (EKP) ES dėmesį labiau sutelkia į prekybos aspektus. Todėl kyla grėsmė, kad pagalba vystymuisi gali būti palaikyta spaudimo priemone pietinių valstybių partnerių atžvilgiu ir galiausiai šie susitarimai nepasitarautų pagalbą gaunančių šalių vystymuisi (taigi ir žmogaus teisių apsaugai).

2.8 EESRK dar kartą tvirtina, kad ES būtina imtis **nuoseklių ir vienas kitą papildančių politinių veiksmų** žmogaus teisėms ir demokratizacijai remti ir užtikrinti, kad tai būtų vienodo lygio prioritetas įvairiuose išorės, prekybos ir vystymąsi remiančio bendradarbiavimo politikos sektoriuose. **Platesnės konsultacijos su pilietine visuomene** taip pat yra būtinos siekiant užtikrinti, kad šio nuoseklumo būtų veiksmingai laikomasi. Pilietinės visuomenės organizacijų indėlis įvairiais etapais (vykstant deryboms dėl susitarimų, atliekant jų stebėseną bei vertinimą ir vykdant susitarimų įgyvendinimo kontrolę) iš tiesų galėtų būti vertingas.

3. Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės apžvalga

3.1 Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė yra ES finansinė priemonė žmogaus teisių ir demokratijos skatinimo veiklai trečiojoje šalyse remti. Šiuo požiūriu Europos

demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė turėtų būti vertinama kaip pirmiau minėtas demokratijos ir žmogaus teisių politikos įgyvendinimo priemonės (politinis dialogas, diplomatinės pastangos, prekybos susitarimai, geografinės ir teminės bendradarbiavimo priemonės ir programos) papildantis instrumentas.

3.2 Ši priemonė sukurta atsižvelgiant į 2007–2013 m. ES finansinę perspektyvą, kurią priėmus prasidėjo ilgas ES išorės pagalbos programų pertvarkos procesas. Šiai naujai sistemai nuo šiol priklauso geografinės priemonės **PNPP** (pasirengimo narystei pagalbos priemonė, skirta šalims kandidatėms ir galimoms šalims kandidatėms), **EKPP** (Europos kaimynystės ir partnerystės priemonė – Kaukazo, Centrinės Europos ir Viduržemio jūros baseino šalims), **DCI** (vystymąsi remiančio bendradarbiavimo ir ekonominio bendradarbiavimo finansavimo priemonė), **ICI** (bendradarbiavimo su išsivysčiusiomis ir kitomis didelių pajamų šalimis ir teritorijomis finansavimo priemonė) ir teminės priemonės **EIDHR** (Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė), **SP** (stabilumo priemonė), **ICSN** (bendradarbiavimo priemonė branduolinės saugos srityje). Trečiųjų šalių valdžios institucijų sutikimas nėra būtinas teminių priemonių įgyvendinimui.

3.3 Reglamentas, kuriuo įsteigiama demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo visame pasaulyje finansavimo priemonė (10), išgailiojo 2007 m. sausio 1 d. Šiuo dokumentu sukurta priemonė ir nustatytas jos finansinis paketas. Sukurti šią priemonę nebuvo lengva, kadangi pirmuosiuose pasiūlymuose buvo numatyta, kad žmogaus teisės ir demokratija turėtų būti viena iš vystymąsi remiančio bendradarbiavimo finansavimo priemonės teminių dalių, kuri būtų priklausoma nuo kitų vystymąsi remiančio bendradarbiavimo veiksmų. Europos Parlamentui ir **pilietinės visuomenės organizacijoms** ėmusis ryžtingų veiksmų, galiausiai buvo priimtas konkrečiai žmogaus teisėms ir demokratijai skirtas reglamentas.

3.4 Ši priemonė pakeičia Europos žmogaus teisių ir demokratijos iniciatyvą – 2000–2006 m. galiojusią programą. Naujojoje priemonėje atsižvelgiama į kritiką dėl Europos iniciatyvos, kuri buvo vertinama kaip pernelyg nelanksti administraciniu ir finansiniu požiūriu ir neatitinkanti šalių, kuriose susiduriama su problemomis žmogaus teisių ir demokratijos srityse, pilietinės visuomenės poreikių.

3.5 Priemonės įgyvendinimas skirstomas į keletą etapų: 1) *daugiametis strateginis programavimas*, kurio metu sudaromas ES pagalbos planas, nustatomi prioritetai ir orientacinis finansinis paketas. Strateginį dokumentą rengia Europos Komisijos išorės santykių generalinis direktoratas, pasikonsultavęs su kitais suinteresuotais subjektais, įskaitant pilietinės visuomenės atstovus; 2) *metinė veiksmų programa* (paremta strateginiu dokumentu), kurioje nustatomi konkretūs tikslai, intervencijos sritys, valdymo tvarka ir finansavimo suma. Metinę veiksmų programą rengia EuropeAid.

(7) 1998 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2820/98, nustatantis daugiametę bendrąją muitų lengvatų sistemą, taikomą nuo 1999 m. liepos 1 d. iki 2001 m. gruodžio 31 d., OL L 357, 1998 12 30, p. 1-112.

(8) Europos Parlamento rezoliucija dėl žmogaus teisių ir demokratijos išlygos Europos Sąjungos susitarimuose (2005/2057(INI)).

(9) Derybos dėl šių susitarimų sudarymo pradėtos 2002 m. vadovaujantis Kotonu susitarimo (2000 m.) nuostatomis. Šiais susitarimais numatoma sukurti ES ir AKR šalių partnerių laisvos prekybos zonas.

(10) 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1889/2006, įsteigiantis demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo visame pasaulyje finansavimo priemonę, OL L 386/1, 2006 12 29.

3.6 Pažymėtina, kad Europos Komisijos parengtus ir valstybių narių patvirtintus strateginius dokumentus *teisiškai įvertina* Europos Parlamentas. Europos Komisija atsižvelgia į Europos Parlamento pastabas pradėdama įgyvendinti politiką.

3.7 Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemone šiuo metu siekiama penkių tikslų ⁽¹¹⁾:

- 1 tikslas – stiprinti pagarbą žmogaus teisėms šalyse, kuriose joms kyla didžiausia grėsmė,
- 2 tikslas – stiprinti pilietinės visuomenės vaidmenį skatinant žmogaus teises ir demokratines reformas, siekiant taikaus skirtingų grupių interesų suderinimo ir stiprinant politinį dalyvavimą ir atstovavimą,
- 3 tikslas – remti žmogaus teisių ir demokratijos iniciatyvas tose srityse, kurios nurodytos ES gairėse, t. y. iniciatyvas, susijusias su dialogu dėl žmogaus teisių, žmogaus teisių gynimo, mirties bausmės, kankinimo, vaikų įtraukimo į karo konfliktus,
- 4 tikslas – remti ir stiprinti tarptautines ir regionines žmogaus teisių gynimo, teisingumo, demokratijos ir teisinės valstybės skatinimo sistemas,
- 5 tikslas – skatinti pasitikėjimą demokratiniais rinkimų procesais, visų pirma rengiant rinkimų stebėjimo misijas.

3.8 Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė – tai pagrindinė konkrečioms žmogaus teisių skatinimo veiksmams įgyvendinti skirta priemonė. Ji ypač svarbi pilietinės visuomenės organizacijoms, kadangi suteikia tvirtą pagrindą jų iniciatyvoms.

4. Bendrosios pastabos

4.1 EESRK palankiai vertina naująją Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę. Tai neabejotinai svarbi priemonė Europos žmogaus teisių politikai pasaulyje remti. Komitetas taip pat džiaugiasi, kad šiai priemonei skirti didesni finansiniai ištekliai. Komitetas turi konkrečios patirties ir yra pasirengęs padėti trečiųjų šalių pilietinei visuomenei, kuriai turėtų būti pirmiausia skiriami šios priemonės ištekliai. Galiausiai EESRK pastebi aiškų panašumą tarp temų, su kuriomis susijusi priemonė, ir Komiteto išorės santykių skyriaus nustatytų strateginių prioritetų.

4.2 Tačiau EESRK pateikia dvi bendro pobūdžio pastabas ir norėtų išskirti du reikalavimus: 1) Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės bendroje struktūroje daugiau dėmesio reikia skirti **ekonominių, socialinių ir kultūrinių – ypač**

tarptautinės darbo teisės – teisių apsaugai (ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės gali tapti atskaitos tašku siekiant galimybės vėliau gerinti pilietines ir politines teises, visų pirma sudėtingos padėties šalyse) ir 2) **EESRK ir organizuotai pilietinei visuomenei skirti aktyvesni vaidmenį** įvairiose žmogaus teisių tema vykstančiose konsultacijose, kuriose dalyvauja Europos institucijos ⁽¹²⁾.

4.3 Kaip teigiama reglamente dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės, „žmogaus teisių kultūros kūrimas ir palaikymas bei siekis, kad demokratija tarnautų piliečiams (...) iš tiesų yra nuolatinis iššūkis“, kuris gali būti įveiktas tik tuo atveju, jei bus visiškai gerbiamos ekonominės ir socialinės teisės. Pagal TDO konvencijas, **darbo ir su juo susijusių teisių apsauga** šiuo metu yra pagrindinis trečiųjų šalių vystymosi aspektas. Europos Komisija pažymi, kad, Europos Sąjungos nuomone, pagarba socialinėms teisėms ir darbo standartų laikymasis užtikrina tvarų ir teisingą socialinį ir ekonominį vystymąsi, todėl socialiniai partneriai (darbdavių ir profesinių sąjungų organizacijos) taip pat priskiriami pagrindiniams subjektams. Profesinės sąjungos dažnai yra svarbiausios masinės organizacijos ir tarptautinių darbo standartų sergėtojos šalyse partnerėse ⁽¹³⁾.

4.4 Komitetas jau nagrinėjo organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimo derybose dėl ES ir trečiųjų šalių susitarimų klausimą. Tačiau jos vaidmuo neturėtų apsiriboti vien tik šia veikla. Reikėtų, kad organizuota pilietinė visuomenė labiau dalyvautų sprendimų priėmimo procese, taip pat ir rengiant strategines ir metines išorės pagalbos programas. Reikia pažymėti, kad šiuo metu yra numatytos Komisijos konsultacijos su pilietinės visuomenės organizacijomis žmogaus teisių klausimais. Tačiau ši procedūra turėtų būti skaidresnė ir oficialiai įtraukta į institucijų darbotvarkes.

4.5 Visų pirma, labai svarbu konsultuotis su ES delegacijomis pagalba gaunančiose šalyse ir užtikrinti, kad pagalba iš tikrųjų atitiktų realius visuomenės poreikius ⁽¹⁴⁾.

4.6 EESRK pabrėžia, kad nuolat konsultuotis su pilietine visuomene būtina ir nacionaliniu, ir regionų bei vietos lygmeniu.

⁽¹²⁾ EESRK primena, kad organizuota pilietinė visuomenė svarbi ne tik kalbant apie EIDHR, bet ir apie visas priemones, susijusias su ES išorės pagalba. Komitetas prašo, kad DCI (vystymąsi remiančio bendradarbiavimo ir ekonominio bendradarbiavimo finansavimo priemonė) priklausanti teminė programa „Prieglobstis ir migracija“ visų pirma būtų skirta remti pilietinės visuomenės iniciatyvoms, kuriomis gerinamos migrantų ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės, ir tokiu būdu būtų atsižvelgta į prioritetus, apibrėžtus 2008 m. liepos mėn. priimtose EESRK nuomonėse dėl ES migracijos politikos. Žr. EESRK nuomonę dėl Migracijos ir vystymosi galimybių ir iššūkių. Pranešėjas Sukhdev Sharma, OL C 120, 2008 5 16, p. 82.

⁽¹³⁾ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui „Europos Sąjungos vaidmuo skatinant žmogaus teises ir demokratizaciją trečiojoje šalyse“, COM(2001) 252 galutinis.

⁽¹⁴⁾ Ypač svarbu užtikrinti, kad finansiniai ištekliai įvairioms šalims ir geografinėms teritorijoms būtų skirstomi nuosekliai, atsižvelgiant į objektyvias sąlygas ir tikruosius poreikius.

⁽¹¹⁾ EIDHR Strategy Paper 2007–2010, RELEX GD/B/1 JVK 70618, EuropaAid interneto svetainė.

Todėl EESRK ragina visų valdymo lygių atstovus prieš rengiant bet kokią strateginį dokumentą arba priimant bet kokią strateginį sprendimą įtraukti pilietinę visuomenę į politinių sprendimų priėmimo procesą. Kadangi šioje srityje nėra nustatyta gairių, EESRK, siekdamas stiprinti konsultacijas su pilietine visuomene, siūlo nuolat stebėti ir vertinti tokias konsultacijas bei remiantis jų rezultatais pateikti pasiūlymus patvirtintų metodų vertinimui.

4.7 Todėl EESRK pabrėžia būtinybę suteikti naują impulsą organizuotos pilietinės visuomenės ir ES delegacijų *dialogui*. Taigi Komitetas tikisi, kad visos ES delegacijos aktyviai dalyvaus įgyvendinant projektus ir jose dirbs specialistai, kuriems bus patikėta ši konkrečiai užduotis, pavyzdžiui, už pilietinės visuomenės reikalus atsakingi pareigūnai (jau yra tokių darbuotojų pavyzdžių).

4.8 EESRK prašo Komisijos delegacijų trečiojoje šalyje ir pačios Europos Komisijos atkreipti dėmesį, kad Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės įgyvendinimui skirti žmogiškieji ir biudžeto ištekliai atitiktų specifinį projektų, vykdomų su pilietine visuomene, pobūdį ir būtų atsižvelgta į jiems būdingus reikalavimus dėl terminų, darbuotojų ir finansinės rizikos (15). Todėl greta Komisijos jau pradėtų vykdyti teigiamų iniciatyvų būtina specifinė žmogiškųjų išteklių atranka ir mokymas.

4.9 EESRK ypač ragina atlikti ES turimų išteklių, skirtų suinteresuotų pilietinės visuomenės organizacijų administraciniam gebėjimams stiprinti, analizę. Tai taikytina mažoms nepriklausomoms ir neoficialioms pilietinės visuomenės organizacijoms atsižvelgiant į tai, kad būtina turėti galimybę joms skirti konkrečių ir dažnai nedidelės apimties tiesioginę pagalbą (angl. *core funding*).

5. Konkrečios pastabos

5.1 1 tikslas

EESRK palankiai vertina tai, kad **teisė jungtis į asociacijas ir teisė steigti profesinę sąjungą ir (arba) jai priklausyti** yra konkrečiai numatytos kaip pagrindas teikti prioritetinę pagalbą siekiant šio tikslo.

Tačiau Komitetas norėtų, kad taip pat būtų įtraukta **kolektyvinių derybų teisė**, kuri pagal TDO konvencijas papildo teisę jungtis į asociacijas.

(15) Šiuo metu EIDHR skirti ištekliai sudaro 10 proc. visų esamų bendradarbiavimo programų lėšų. Likę ištekliai skirstomi įgyvendinant dvišalius susitarimus ir biudžetinės pagalbos šalims paramos gavėjoms programas. Toks metodas ne tik leidžia stambiausius asignavimus valdyti vyriausybės lygiu, bet ir skatina didesnę delegacijos darbuotojų susidomėjimą ir pasirengimą dirbti su programomis, kurios finansiniu požiūriu yra prioritetinės.

EESRK pabrėžia, kad daugelyje šalių šie klausimai yra ypač svarbūs ir lemiami (16). Iš tiesų, tokiose šalyse pagrindinės teisės – saviraiškos ir asociacijos laisvės – yra neužtikrinamos; kai kurie profesinių sąjungų nariai dažnai savo gyvybe sumoka už kovą dėl žmogaus teisių. Esant tokioms aplinkybėms, vietos organizacijoms paremti būtinas solidarumas ir tarptautinė pagalba dalyvaujant (jei tai įmanoma) visiems socialiniams partneriams (17).

Komitetas kartu pabrėžia ir laisvės užsiimti verslu svarbą, kadangi šios teisės galutinis tikslas – ekonominis vystymasis. Daugelyje šalių dažnai trukdoma šia teise naudotis.

5.2 2 tikslas

Įgyvendinant šį tikslą siekiama demokratinė reformų, skatinamas skirtingų grupių interesų derinimas ir dalyvavimo bei atstovavimo stiprinimas. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad tarp veiksmų projekte paminėtų prioritetų **nėra socialinio dialogo**.

Nors ir vėl minima asociacijų laisvė, socialinis dialogas turėtų būti aiškiai nurodytas kaip vienas iš prioritetų, kadangi tai yra atskira dalyvavimo, atstovavimo ir interesus (šiuo atveju būtent socialinių partnerių, t. y. darbdavių ir darbuotojų) suderinti leidžianti priemonė. Socialinis dialogas tai būdas išsakyti šalių interesus, kuriais remiantis jos pačios gali pasiekti tarpusavio sutarimą. Atstovavimas vienodomis teisėmis ir pagrindinių demokratijos principų įtvirtinimas neatsiejami nuo socialinio dialogo. Socialinis dialogas tai konkretus įrodymas, kad puoselėjamos saviraiškos ir asociacijų laisvės, kurios, kaip nurodoma reglamente dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės, yra „būtina politinio pliuralizmo ir demokratijos proceso sąlyga“.

Socialinis dialogas, kuris Europos Sąjungoje yra įprastas socialinių partnerių sutarimo ieškojimo būdas, turėtų būti plėtojamas ir trečiojoje šalyje, kuriose būtina puoselėti ir stiprinti demokratinis pokyčius. Nereikėtų užmiršti, kad savo pobūdžiu socialinis dialogas yra taip pat vienas iš būdų užkirsti kelią konfliktams, o ne tik juos spręsti.

EESRK primena, kad asociacijų laisvė ir socialinis dialogas yra esminiai veiksniai, padedantys vykdyti **padorų darbą** remiančią politiką, kuriai oficialiai pritarė Komisija ir Taryba, ją patvirtinusios 2006 m (18). Komitetas pažymi, kad strateginiame dokumente dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės konkrečiai kalbama apie padoraus darbo sąlygų skatinimą. Taigi jis tikisi, kad čia pateiktos pastabos taps tikrais Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės tikslais.

(16) Žr. JT žmogaus teisių tarybos (CDHNU) interneto svetainę.

(17) Žr. EESRK nuomonę CESE dėl Asociacijų laisvės Europos ir Viduržemio jūros regiono partnerystės šalyse. Pranešėjas Juan Moreno, OL C 211, 2008 8 19, p. 77.

(18) Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Skatinti padorų darbą visiems. Europos Sąjungos indėlis įgyvendinant padoraus darbo pasaulyje darbotvarkę“, COM(2006) 249 galutinis.

5.3 3 tikslas. Žmogaus teisių gynėjai

EESRK prašo daugiau dėmesio skirti darbo teisių gynėjams ir siūlo stiprinti paramą grėsmę patiriantiems žmogaus teisių gynėjams bei bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijų tinklais ⁽¹⁹⁾.

Komitetas siūlo pradėti svarstyti informacijos centrų, kurie teiktų pagalbą žmogaus teisių gynėjams, įkūrimo klausimą. Šie centrai leistų ES institucijoms ir tarnyboms sudaryti tinklus dirbant jų kompetencijai priklausančiose srityse (įskaitant Europos Tarybą, kuri jau ėmėsi iniciatyvų šiuo klausimu).

Galiausiai, siūlo skatinti bendradarbiavimą su Regionų komitetu ir tiesioginį šios institucijos dalyvavimą atitinkamose iniciatyvose (pavyzdžiui, *Cities of refuge* ⁽²⁰⁾, taip vadinami prieglobsčio miestai).

2009 m. sausio 15 d., Briuselis.

*Europos ekonomikos
ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas.*
Mario SEPI

5.4 Konkretus EESRK vaidmuo

EESRK prašo Europos Komisijos rengti reguliarias konsultacijas dėl Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės. Komitetas – Europos Sąjungos institucijų patariamasis organas, atstovaujantis socialiniams partneriams ir kitoms pilietinės visuomenės organizacijoms, kurie savo ruožtu aktyviai dirba bendradarbiaudami su trečiųjų šalių pilietinės visuomenės organizacijomis – gali įnešti svarų indėlį vykdant strateginę priemonės programavimą ir ją vertinant.

EESRK siūlo sekti Europos Parlamento pavyzdžiu ir įsteigti Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės stebėsenos komitetą, kuriam būtų pavesta tenkinti skubių konsultacijų dėl procedūrų, susijusių su naujomis finansinėmis priemonėmis, poreikį ir užtikrinti Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonės programavimo ir įgyvendinimo stebėseną.

Galiausiai, EESRK gali atlikti paramos pilietinei visuomenei vaidmenį „sunkios padėties“ šalyse, pavyzdžiui, stebėdamas padėtį po rinkimų siekiant stiprinti demokratines sistemas (kurti demokratinės, visų pirma socialinių partnerių dialogą galinčias užtikrinti, institucijas).

⁽¹⁹⁾ Galima priminti koordinavimo ir reagavimo mechanizmus, taikomus žmogaus ir profesinių sąjungų teisių pažeidimo atvejais, kuriuos sukūrė Tarptautinės profesinių sąjungų konfederacijos (CSI) žmogaus ir profesinių sąjungų teisių skyrius.

⁽²⁰⁾ Žr. interneto svetainę <http://www.icorn.org/>.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas

COM(2008) 426 galutinis (papildomoji nuomonė)

(2009/C 182/04)

Pranešėjas **Nicholas CROOK**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių įgyvendinimo nuostatų 29 straipsnio a punktu, 2008 m. spalio 23 d. nusprendė parengti papildomą nuomonę dėl

Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas (nuomonę savo iniciatyva papildanti nuomonė)

COM(2008) 426 galutinis.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gruodžio 10 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Nicholas CROOK.

450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (2009 m. sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 183 nariams balsavus už, 7 – prieš ir 18 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria direktyvos projektui, kuriame nuosekliai laikomasi rekomendacijų, pateiktų neseniai parengtoje nuomonėje savo iniciatyva dėl kovos su diskriminacija priemonių ne tik užimtumo, bet ir kitose srityse⁽¹⁾, todėl turėtų būti nustatyti nuoseklesni apsaugos standartai dėl visų EB steigimo sutarties 13 straipsnyje nurodytų priežasčių visoje ES.

1.2 Vis dėlto EESRK mano, kad tam tikrose srityse direktyva suteikia mažesnę apsaugą negu ta, kuri jau numatyta pagal rasių lygybės ir lyčių lygybės direktyvas.

1.3 Tai taikytina 2 straipsniui, kuriame numatyta, kad galimos diskriminacijos draudimo išimtys, pirmiausia, kai kalbama apie finansines paslaugas. EESRK rekomenduoja amžiu ir negaliai taikyti tokius pačius skaidrumo, peržiūros ir priežiūros reikalavimus, kaip ir lyčiai.

1.4 EESRK mano, kad 3 straipsnis, kuriame apibrėžiama direktyvos taikymo sritis, nustato ribas ir leidžia daug išimčių, dėl kurių sumažėtų visos direktyvos veiksmingumas.

1.5 EESRK mano, kad 4 straipsnyje numatyta prekių tiekėjų ir paslaugų teikėjų prievolė iš anksto imtis priemonių numatyti negalių asmenų poreikius, ir sudaryti tinkamas sąlygas, yra pernelyg ribota.

(¹) EESRK nuomonė dėl Kovos su diskriminacija priemonių ne tik užimtumo, bet ir kitose srityse. Už vieną bendrą direktyvą dėl kovos su diskriminacija. Pranešėjas Nicholas Crook, (OL C 77, 2009 3 31, p. 102)

1.6 EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad institucijos, skatinančios vienodą požiūrį į visus asmenis, kurios bus paskirtos pagal 12 straipsnį, skirtingai nei institucijos, paskirtos pagal rasių ir lyčių lygybės direktyvas, neapims užimtumo srities, ir šiam tikslui rekomenduoja parengti naują konstatuojamosios dalies punktą.

1.7 EESRK apgailestauja, kad direktyvoje nepavyko tinkamai išspręsti daugialypės diskriminacijos klausimų, ir ragina Komisiją šiuo klausimu pateikti rekomendaciją.

2. Bendroji apžvalga

2.1 Neseniai priimtoje nuomonėje savo iniciatyva EESRK apžvelgė galiojančius ES ir valstybių narių kovos su diskriminacija teisės aktus ir padarė išvadą, kad „reikia priimti naujus ES teisės aktus, draudžiančius diskriminaciją dėl religijos arba įsitikinimų, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos ne tik užimtumo srityje“.

2.2 Turėdamas galimybę svarstyti Komisijos pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principas, pažymėdamas, kad nebuvo tinkamai atsižvelgta į kai kuriuos jo nurodytus rūpimus klausimus, EESRK nusprendė parengti papildomą nuomonę dėl siūlomos direktyvos.

2.3 EESRK džiaugiasi, kad daug siūlomos direktyvos nuostatų pakartoja pagal EB 13 straipsnio nuostatas priimtų direktyvų nuostatas: tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos ir priekabiavimo apibrėžtis, nuostatas dėl įgyvendinimo ir teisės kreiptis į teismą, tarp jų įrodinėjimo pareigos perkėlimą, apsaugą nuo

persekiojimo ir sankcijų, kurios turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Kaip ir direktyva, įgyvendinanti vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės ⁽²⁾, siūlomos direktyvos taikymo srityje numatyta socialinė apsauga, apimanti sveikatos apsaugą, socialines lengvatas, švietimą, galimybės gauti prieinamas prekes bei paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu (nors, kaip nurodyta toliau, su apribojimais ir išimtimis, kurie gali sumažinti bendrą taikymo apimtį).

2.4 Toliau pateiktose pastabose EESRK daugiausia dėmesio skiria konkrečioms nuostatoms, kurios, jo nuomone, tiesiogiai arba netiesiogiai galėtų užtikrinti mažesnę apsaugą dėl religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos nei ta, kuri numatyta pagal 13 straipsnio nuostatas priimtų direktyvų nuostatose dėl rasinės arba etninės kilmės arba lyties.

3. Pastabos apie konkrečius straipsnius

3.1 2 straipsnis

3.1.1 2 straipsnyje aiškinama diskriminacijos sąvoka; šio straipsnio 1–4 dalys yra tos pačios pagrindinių sąvokų apibrėžtys, kaip ir kitose 13 straipsniu paremtose direktyvose. 2 straipsnio 5 dalyje atsisakymas pasirūpinti tinkamomis sąlygomis, kaip numatyta 4 straipsnio 1 dalies b punkte, laikomas draudžiama diskriminacija.

3.1.1.1 Siekiant užtikrinti tikslų direktyvos perkėlimą į nacionalinę teisę, atsižvelgiant į Europos Teisingumo Teismo priimtą sprendimą byloje S. Coleman prieš *Attridge Law*, kuris patvirtino, kad draudimas diskriminuoti dėl negalios, kaip nurodyta Direktyvoje 2000/78/EB, taikomas ir su neįgalium asmeniu susijusiam asmeniui ⁽³⁾, EESRK rekomenduoja direktyvoje patikslinti, kad diskriminacija dėl direktyvoje nurodytų motyvų apima diskriminaciją dėl turimo ryšio su tam tikros religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos asmeniu.

3.1.2 2 straipsnio 6 dalyje teigiama, kad valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei „jį pateisina teisėtas tikslas ir šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis“.

3.1.2.1 EESRK rekomendavo ⁽⁴⁾, kad galimybė skirti lengvatas turėtų būti taip pat taikoma asmenims su negalia vadovaujantis tokiais pačiais pagrįstumo kriterijais; tai turėtų būti taikoma kartu su priemonėmis, užtikrinančiomis paveikią galimybę pagal 4 straipsnį.

3.1.2.2 Reikėtų nurodyti, kad šio siekio tikslas yra „teisėtas“ tik tada, jei jis atitinka vienodo požiūrio principą, pavyzdžiui, padėti

⁽²⁾ Tarybos direktyvos 2000/43/EB 3 straipsnis.

⁽³⁾ [2008] EUECJ C-303/06, 2008 m. liepos 17 d., ši byla buvo iškelta dėl negalios neturintčio vieno iš tėvų, kuris yra pagrindinis neįgalus vaiko globėjas, diskriminacijos.

⁽⁴⁾ 8.10.5 dalies 1 išnaša.

tokių asmenų grupei vienodomis sąlygomis su kitais dalyvauti visuomeniniame gyvenime.

3.1.3 2 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad valstybės narės finansinių paslaugų teikėjams gali „leisti“ taikyti „proporcingą skirtingą požiūrį, kai teikiant minėtas paslaugas lytis ar negalia yra svarbiausias veiksnys atliekant rizikos vertinimą, pagrįstą svarbiais ir tiksliais aktuariniais ar statistiniais duomenimis“.

3.1.3.1 EESRK yra susirūpinęs, kad ši plati išimtis įtvirtins dokumentais tinkamai paremtą nepalankią jaunimo, vyresnio amžiaus žmonių ir neįgalių asmenų padėtį norint pasinaudoti bankų paslaugomis ir daugeliu draudimo srities produktų.

3.1.3.2 Tai aiškiai prieštarauja direktyvai, kuria įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo ⁽⁵⁾, pagal kurią valstybės narės gali numatyti leisti taikyti skirtingas draudimo įmokas ir išmokas vyrams ir moterims, tačiau tik užtikrinus, kad bus parengti, paskelbti ir reguliariai atnaujinami tikslūs aktuariniai duomenys; valstybės narės po penkerių metų gali persvarstyti šį sprendimą.

3.1.3.3 EESRK pritaria nuostatai, kad kai kuriose veiklos srityse rizika gali būti didesnė tam tikro amžiaus žmonėms arba žmonėms su tam tikra negalia; tačiau 2 straipsnio 7 dalyje numatyta pernelyg plati diferencijuotų įkainių taikymo sritis nereikalaujanti iš draudikų atskleisti aktuarinius duomenis. Potencialūs klientai negali žinoti, ar diferencijuoti įkainiai yra pagrįsti, o konkurentai nebus skatinami siūlyti geresnes kainas.

3.1.3.4 Net jei diferencijuoti įkainiai yra pagrįsti, aktuarinius arba statistinius duomenis skelbti būtina proporcingumui, kurio reikalaujama pagal 2 straipsnio 7 dalį, užtikrinti.

3.1.3.5 EESRK rekomenduoja, kad dėl amžiaus ir negalios turėtų būti taikomi tokie patys skaidrumo, peržiūros ir priežiūros reikalavimai, kaip ir dėl lyties. Siūloma direktyva turėtų leisti valstybėms narėms taikyti skirtingą požiūrį tik tuo atveju, jei jos reikalauja iš finansinių paslaugų teikėjų skelbti atnaujintus aktuarinius arba statistinius duomenis, susijusius su konkrečia „riziką keliančia“ veikla, pavyzdžiui, automobilio vairavimu, kelionėmis, hipotekos paskolos grąžinimu, taip pat amžiaus grupe arba konkrečia negalia. Šie duomenys turėtų būti nuolat peržiūrimi, kad būtų galima stebėti rizikos veiksnių kitimą, ir iš valstybių narių turėtų būti reikalaujama, praėjus nustatytam laikotarpiui, tikrinti įrodymus dėl diferencijuoto požiūrio ir svarstyti laipsniško bendro rizikos veiksnių pasidalijimo ir įkainių suvienodinimo galimybę.

⁽⁵⁾ Tarybos direktyvos 2004/113/EB 5 straipsnis.

3.2 3 straipsnis

3.2.1 3 straipsnyje apibrėžiama siūlomos direktyvos taikymo sritis, t. y. veiklos sritys, kurioms bus taikomas diskriminacijos draudimas dėl religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus ir seksualinės orientacijos.

3.2.1.1 EESRK džiaugiasi, kad 3 straipsnio 1 dalies a–d punktai atitinka direktyvos, įgyvendinančios vienodo požiūrio principą asmenims, nepriklausomai nuo jų rasės ⁽⁶⁾, taikymo sritį, kaip jis ir rekomendavo ⁽⁷⁾.

3.2.1.2 Kadangi 3 straipsnio 1 dalies d punkto „gauti visuomenei prieinamų prekių bei kitų paslaugų ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu“ apimamoje srityje diskriminacija yra draudžiama, direktyvos projekte nurodoma, kad „d dalis taikoma atskiriems asmenims tik tuo atveju, jei jie vykdo profesinę ar komercinę veiklą“.

3.2.1.3 Šios išimties, nurodytos ir 16 konstatuojamoje dalyje, nėra direktyvoje, įgyvendinančioje vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės. EESRK nuogaštuoja, kad nepabrėžus „profesinės ar komercinės veiklos“, trūkstant aiškumo susilpnėtų direktyvos poveikis. Jei, kaip teigia Komisija ⁽⁸⁾, išimtį siekiama padaryti tik sandoriams tarp privačių asmenų, EESRK daro išvadą, jog tai matyti iš to, kad nurodomos tik *visuomenei prieinamos* prekės ir paslaugos. Be to, 17 konstatuojamoje dalyje teigiama: „Draudžiant diskriminaciją svarbu gerbti [...] privataus ir šeimos gyvenimo bei su tuo susijusių susitarimų [...] apsaugą.“

3.2.2 3 straipsnio 2 dalimi atsisakoma apsaugos nuo diskriminacijos dėl bet kurios iš keturių priežasčių pagal nacionalinius su šeimine ar šeimos padėtimi susijusius įstatymus ir dėl reprodukcijos teisių.

3.2.2.1 EESRK pripažįsta, kad valstybėms narėms priklauso kompetencija rengti teisės aktus dėl šeiminių padėties, šeimos padėties ir reprodukcijos teisių, tačiau EESRK nesutinka, kad tokia kompetencija turėtų visiškai panaikinti teisinę apsaugą nuo diskriminacijos visoje ES.

3.2.2.2 *Šeiminė padėtis*. Atsižvelgdamas į nacionalines prerogatyvas dėl šeiminių padėties reguliavimo, Europos Teisingumo Teismas neseniai savo sprendime konstatavo, „kad šeimyninė padėtis ir su ja susijusios išmokos yra valstybių narių kompetencijos sritys ir Bendrijos teisė nepažeidžia šios kompetencijos; vis dėlto pažymėtina, kad įgyvendindamos šią kompetenciją valstybės narės turi laikytis Bendrijos teisės, ypač jos nuostatų, susijusių su nediskriminavimo principu ⁽⁹⁾“.

⁽⁶⁾ Tarybos direktyvos 2000/43/EB 3 straipsnis.

⁽⁷⁾ 8.6. dalies 1 išnaša.

⁽⁸⁾ 5 skyrius „Išsamus specialiųjų nuostatų paaiškinimas“, COM(2008) 426 galutinis.

⁽⁹⁾ Maruko v. Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, C-267/06, 2008 m. balandžio 1 d., 59 dalis.

3.2.2.3 *Šeimos padėtis*. „Šeimos padėtis“ sąvoka nėra apibrėžta, todėl yra labai miglota, kad ją būtų galima pasiremti taikant apsaugos išimtį.

3.2.2.4 *Reprodukcijos teisės*. EESRK reprodukcijos teises laiko neatsiejama sveikatos priežiūros paslaugų dalimi, čia neturėtų būti jokios diskriminacijos – nei pagal Bendrijos, nei pagal nacionalinę teisę. Esama įrodymų dėl su reprodukcijos paslaugomis susijusio diskriminavimo dėl seksualinės orientacijos, negalios ir amžiaus. Be to, kadangi reprodukcijos paslaugų ieško ir naudoja si būtent moterys, atsisakymas apsaugos nuo diskriminacijos šioje srityje galėtų būti laikomas diskriminacija dėl lyties, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos.

3.2.2.5 Todėl EESRK mano, kad visa 3 straipsnio 2 dalis turėtų būti persvarstyta, ir bet kurioje galutinėje formuluotėje turėtų būti nurodyta, kad nacionaliniai teisės aktai, susiję su šeimine padėtimi, šeimos padėtimi arba reprodukcijos teisėmis, turi būti įgyvendinti direktyvoje nediskriminuojant asmenų dėl direktyvoje nurodytų priežasčių.

3.2.2.6 3 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad diskriminacijos draudimas švietimo srityje priklauso nuo „valstybių narių atsakomybės už mokymo turinį, veiklą ir švietimo sistemų organizavimą, įskaitant specialiųjų poreikių švietimo paslaugų teikimą“.

3.2.2.7 EESRK nuogaštuoja, kad ši išimtis, kurios nėra direktyvoje, įgyvendinančioje vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės, ir kurios taikymas apima ne tik 149 straipsnį, konkrečiai Sutarties nuostatą dėl švietimo ⁽¹⁰⁾, galėtų nederamai apriboti šios direktyvos poveikį siekiant panaikinti diskriminaciją ir priekabiavimą mokyklose ir kitose ugdymo įstaigose.

3.2.2.8 EESRK pažymi, kad EB steigimo sutarties 150 straipsnyje, kaip ir 149 straipsnyje, beveik tais pačiais žodžiais nurodyta, kad valstybėms narėms tenka atsakomybė už profesinio mokymo turinį ir organizavimą, tačiau profesinis mokymas priklauso ES kovos su diskriminacija teisės aktų taikymo sričiai be jokių apribojimų ⁽¹¹⁾.

3.2.2.9 Diskriminacijos dėl religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus ir seksualinės orientacijos įrodymai ES švietimo srityje ir buvo pagrindinė priežastis, dėl kurios buvo rengiamas pasiūlymas dėl direktyvos. EESRK mano, kad diskriminacijos draudimas ir vienodo požiūrio skatinimas švietimo srityje yra toks svarbus demokratinį ir tolerantiškų visuomenių socialinei ir ekonominei

⁽¹⁰⁾ EB steigimo sutarties 149 straipsnio 1 dalyje teigiama: „Bendrija priegeros kokybės švietimo plėtojimo prisideda skatindama valstybių narių bendradarbiavimą ir prirėikus paremdama bei papildydama jų veiksmus, kartu visiškai pripažindama valstybių narių atsakomybę už mokymo turinį ir švietimo sistemų organizavimą bei gerbdama jų kultūrų ir kalbų įvairovę“.

⁽¹¹⁾ Pavyzdžiui, Tarybos direktyvos 2000/43/EB 3 straipsnio 1 dalies b punktas arba Tarybos direktyvos 2000/78/EB 3 straipsnio 1 dalies b punktas.

raidai bei socialinei sanglaudai, kad Bendrijos teisės aktai, atitinkantys EB steigimo sutarties 5 straipsnio subsidiarumo ir proporcingumo principus, yra būtini.

3.2.2.10 Itin svarbu nustatyti aukštą apsaugos nuo diskriminacijos lygį nuostatoje dėl specialiųjų mokymosi poreikių, kad būtų užtikrintas teisingas ir sąžiningas požiūris į visus vaikus, nepaisant jų religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos. Tai neprieštarautų valstybių narių politikos priemonėms dėl atskiro arba integruoto mokymo, tačiau užtikrintų, kad šios politikos priemonės būtų vykdomos nediskriminuojant. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje *D. H. ir kt. prieš Čekiją* parodo, kaip sprendimai dėl to, kas turi teisę į specialiųjų mokymosi poreikių ugdymą, gali paremti įsitvirtinusius diskriminacijos modelius švietimo srityje ⁽¹²⁾.

3.2.2.11 EESRK mano, kad nuosekli apsauga nuo diskriminacijos švietimo srityje yra itin svarbi, nes šioje srityje diskriminacija dėl rasinės ir etninės kilmės dažnai sutampa su diskriminacija dėl religijos arba tikėjimo. Jei apribojimas, apie kurį kalbama 3 straipsnio 3 dalyje, nebuvo būtinas direktyvoje, įgyvendinančioje vieno do požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės, neišku, kodėl jį reikia įtraukti į siūlomą direktyvą.

3.2.2.12 Kad ir kokios būtų valstybių narių atsakomybės už mokymą ribos, direktyvoje turėtų būti aiškiai nurodyta, kad visos priemonės turi būti įgyvendinamos nediskriminuojant.

3.2.2.13 Antrajame 3 straipsnio 3 dalies sakinyje leidžiamas skirtingas požiūris į galimybę patekti į mokymo įstaigas dėl religijos ar tikėjimo; EESRK mano, kad direktyva turėtų užtikrinti, kad šios įstaigos negalėtų diskriminuoti dėl jokių kitų priežasčių.

3.3 4 straipsnis

3.3.1 4 straipsnis skirtas vienodam požiūriui į neįgalius asmenis.

3.3.1.1 JT konvencijoje dėl žmonių su negalia teisių ⁽¹³⁾ pateikta neišsami apibrėžtis, kokie asmenys laikomi „neįgaliais“. ES valstybės narės turėtų atsižvelgti į šią apibrėžtį rengdamos nacionalinius įstatymus, apsaugančius ir remiančius neįgalių asmenų lygias teises. Tuo tikslu į siūlomą direktyvą turėtų būti įtrauktos gairės. Be to, direktyvoje turėtų būti paaiškinta, ką reiškia „diskriminacija dėl negalios“.

3.3.1.2 EESRK pritaria 4 straipsnio dvejopam požiūriui pašalinti kliūtis užtikrinant galimybę gauti socialinę apsaugą, socialines lengvatas, sveikatos priežiūrą, mokymą ir visuomenei prieinamas prekes bei paslaugas ir teisę tiekti prekes ir teikti paslaugas, tarp jų aprūpinant būstu ir transporto priemonėmis, o tai

atitinka EESRK rekomendaciją ⁽¹⁴⁾. Visa tai apima prievolę iš anksto imtis priemonių numatyti neįgalių asmenų poreikius (4 straipsnio 1 dalies a punktas) ir reikalavimą sudaryti tinkamas sąlygas, užtikrinančias nediskriminacines galimybes tam tikru atveju (4 straipsnio 1 dalies b punktas). 2 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad 4 straipsnio 1 dalies b punkto reikalavimų nesilaikymas laikomas draudžiama diskriminacija. EESRK rekomenduoja pasiūlyme priimti direktyvą paaiškinti „realių ir nediskriminacinių galimybių“ sąvoką.

3.3.1.3 EESRK susirūpinęs dėl trijų apribojimų 4 straipsnio 1 dalies a punkte iš anksto numatytoms priemonėms, būtent tai, kad priemonės, kurių imtasi galimybėms užtikrinti neturėtų

- a) būti neproporcingai apsunkinančios,
- b) reikalauti iš esmės pakeisti socialinę apsaugą, socialines lengvatas, sveikatos priežiūrą, švietimą arba minėtas prekes ir paslaugas, arba
- c) reikalauti aprūpinti kitomis prekėmis ir paslaugomis.

3.3.1.4 Apribojimai, apie kuriuos kalbama b ir c punktuose, nėra tikslūs, todėl gali išlikti nepateisinama diskriminacinė praktika. Pavyzdžiui, sveikatos paslaugų teikėjas, teikiantis sveikatos priežiūros paslaugas tik negalios neturintiems asmenims, remiantis b punktu, galėtų priešintis reikalavimams pakeisti savo paslaugas. Arba savivaldybė, kuri teikia vežimo paslaugas vietos ligoninei autobusais, kuriais negalima vežti asmenų su invalidų vežimėliais, remiantis c punktu, galėtų priešintis reikalavimams teikti kitokias transporto paslaugas. EESRK mano, kad pakaktų reikalauti, kad iš anksto numatomos priemonės būtų „tinkamos“; šiuo metu tokio reikalavimo pagal 4 straipsnio 1 dalies a punktą nėra, ir nustatyti 4 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytą prievolę pagal vienintelę nuostatą, kad tokios priemonės neturėtų sudaryti neadekvačių sunkumų.

3.3.1.5 4 straipsnio 2 dalyje numatyta suteikti privalomą teisinę galią konkreitiems veiksniams, į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant, ar 4 straipsnio 1 dalies a punkto arba 4 straipsnio 1 dalies b punkto priemonės sudarys „neadekvačių sunkumų“. 19 konstatuojamojoje dalyje nurodoma, kad organizacijos dydis, išteklių ir pobūdis yra veiksniai, į kuriuos turėtų būti atsižvelgta vertinant, ar šie sunkumai yra neproporcingi. Panašūs veiksniai nurodyti Direktyvos 2000/78/EB 21 konstatuojamojoje dalyje. Dar du papildomi veiksniai „prekių ir paslaugų gyvavimo ciklas“ ir „galima nauda dėl pagerėjusių neįgalių asmenų galimybių“ išvardyti 4 straipsnio 2 dalyje. EESRK mano, kad šie papildomi veiksniai, į kuriuos būtų galima atsižvelgti atliekant bet kurį proporcingumo vertinimą, nėra būtini ir gali atgrasinti socialinės apsaugos, socialinių lengvatų, sveikatos apsaugos, švietimo ir prekių, tarp jų būsto ir transporto, bei paslaugų teikėjus tinkamai atsižvelgti į būtinybę imtis priemonių užtikrinant veiksmingas galimybes neįgaliesiems asmenims.

⁽¹²⁾ 2007 11 13 Didžiosios kolegijos nutartis (Nr. 57325/00).

⁽¹³⁾ 1 straipsnis

⁽¹⁴⁾ 8.10.2. dalies 1 išnaša.

3.3.1.6 15 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad valstybės narės gali atidėti numatytą prievolę užtikrinti tinkamų sąlygų sudarymo priemones iki ketverių metų. Nors EESRK norėtų, kad visos valstybės narės siektų kuo greičiau užtikrinti tinkamas galimybes neįgaliems asmenims, jis neprieštarauja, kad valstybėms narėms būtų leista vėluoti įgyvendinant iš anksto numatomas priemones, nurodytas 4 straipsnio 1 dalies a punkte, tačiau tik šį ribotą laikotarpį. Tačiau direktyvoje būtina pabrėžti, kad negalima delsti pasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiui, įgyvendinant prievolę sudaryti tinkamas sąlygas konkrečiam neįgaliam asmeniui pagal 4 straipsnio 1 dalies b punktą.

3.4 12 straipsnis

3.4.1 EESRK pritaria valstybėms narėms nustatytam reikalavimui paskirti vieną ar kelias institucijas, skatinančias vienodo požiūrio į visus asmenis, nepaisant jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos, principo taikymą. Joms suteikiama kompetencija atitiktų tokio pobūdžio institucijoms nustatytą kompetenciją, apie kurią kalbama direktyvoje, įgyvendinančioje vienodo požiūrio į asmenis principą nepriklausomai nuo jų rasės, ir direktyvoje, įgyvendinančioje vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybių naudotis prekėmis bei paslaugomis. Be to, EESRK pritaria preambulėje⁽¹⁵⁾ išdėstytoms aiškioms nuostatomis, kad tokios institucijos turėtų veikti pagal Jungtinių Tautų nustatytus Paryžiaus principus, kuriais pirmiausia siekiama užtikrinti nacionalinių žmogaus teisių institucijų nepriklausomumą. Kaip anksčiau nurodė EESRK, šios institucijos turėtų būti atsakingos už nuolatinį nacionalinių kovos su diskriminacija priemonių rezultatų vertinimą⁽¹⁶⁾. Šios institucijos turėtų nuolat plėtoti prasmingą dialogą su organizacijomis, atstovaujančiomis asmenims, kuriems gresia diskriminacija dėl bet kurio iš motyvų, nurodytų siūlomoje direktyvoje.

3.4.2 12 straipsnio pasiūlyme vis dėlto lieka spraga, nes dar nėra reikalavimo paskirti vieną arba kelias institucijas, skatinančias dėl šių priežasčių vienodą požiūrį užimtumo ir profesinės veiklos srityje, kadangi Užimtumo pagrindų direktyva (2000/78/EEB) nereikalauja įsteigti specialios lygių galimybių institucijos. Institucijos, įsteigtos pagal direktyvą, įgyvendinančią vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės,

turėtų apimti vienodą požiūrį užimtumo ir kitose srityse nepaisant rasinės arba etninės kilmės, o institucijos, įsteigtos pagal direktyvą, įgyvendinančią vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybių naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, taip pat direktyvą (naujos redakcijos) dėl moterų ir vyrų lygių galimybių (2006/54/EB), turėtų apimti vienodą požiūrį į vyrus ir moteris užimtumo ir kitose srityse.

3.4.3 Todėl EESRK rekomenduoja į siūlomos direktyvos preambulę įtraukti papildomą konstatuojamąją dalį, skatinančią valstybes nares suteikti pagal 12 straipsnį paskirtoms institucijoms vienodą kompetenciją, užtikrinančią vienodą požiūrį dėl religijos arba tikėjimo, negalios, amžiaus ir seksualinės orientacijos, atitinkančią Užimtumo pagrindų direktyvos taikymo sritį.

4. Daugialypė diskriminacija

4.1 Neseniai priimtoje nuomonėje savo iniciatyva EESRK rėmėsi įrodymais dėl dažnai pasitaikančios daugialypės diskriminacijos, t. y. diskriminacijos dėl daugiau negu vienos priežasties pagal 13 straipsnio taikymo sritį. EESRK rekomendavo, kad naujoje direktyvoje būtų patvirtinta, kad vienodo požiūrio principas apimtų apsaugą nuo daugialypės diskriminacijos taip, kad jis būtų įgyvendintas ES ir nacionalinėje teisėje.

4.2 Siūlomoje direktyvoje pripažįstama⁽¹⁷⁾, kad moterys dažnai tampa daugialypės diskriminacijos aukomis, tačiau nenagrinėjamos kitos daugialypės diskriminacijos priežastys. EESRK rekomenduoja siekti pažangos visapusiškai pripažįstant daugialypę diskriminaciją dviem būdais:

- įtraukiant papildomą konstatuojamąją dalį siūlomoje direktyvoje, kuri skatintų valstybes nares užtikrinti, kad būtų parengtos teisinės procedūros, būtinos daugialypės diskriminacijos atvejams nagrinėti, konkrečiai nurodant, kad nacionalinės teisės procedūros užtikrina, kad ieškovas gali viename ieškinyje nurodyti visus daugialypės diskriminacijos aspektus;
- pateikiant Komisijos rekomendaciją, nurodančią būtinybę atsižvelgti į daugialypę diskriminaciją rengiant ir įgyvendinant nacionalinius įstatymus, į kurią turėtų atsižvelgti nacionaliniai teismai, nors ji nebūtų privaloma valstybėms narėms.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ 28 konstatuojamoji dalis

⁽¹⁶⁾ 8.10.8 dalies 1 išnaša.

⁽¹⁷⁾ 13 konstatuojamoji dalis.

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

450-OJI PLENARINĖ SESIJA 2009 M. SAUSIO 14,15 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl variklinių transporto priemonių tipo patvirtinimo, atsižvelgiant į jų bendrąją saugą, reikalavimų

COM(2008) 316 galutinis – 2008/0100 (COD)

(2009/C 182/05)

Pranešėjas **Virgilio RANOCCHIARI**

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2008 m. birželio 9 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą dėl variklinių transporto priemonių tipo patvirtinimo, atsižvelgiant į jų bendrąją saugą, reikalavimų

COM(2008) 316 galutinis – 2008/0100 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 6 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Virgilio RANOCCHIARI.

450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 173 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK visuomet palaiko iniciatyvas, siekiančias supaprastinti teisės aktus, ypač tada, kai jie susiję su tokiomis jautriomis temomis, kaip saugumas ir aplinkos apsauga. Dėl to jis palankiai vertina Europos Komisijos pasiūlymą priimti reglamentą, kuriuo siekiama spręsti visus tris šiuos svarbius klausimus, teisės aktu nustatant variklinių transporto priemonių ir padangų tipo patvirtinimo reikalavimus.

1.2 Komisijos ketinimas panaikinti apie 150 direktyvų ir pakeisti jas siūlomu reglamentu iš pirmo žvilgsnio atrodo įdomi mintis, padėsianti tinkamai supaprastinti esamas normas. Vis dėlto, jei ši iniciatyva nebus tiksliai įvertinta, siūlomi sprendimai gali pridėti naują, nebūtinai su šiuo metu taikoma tvarka suderinamą

taisyklių rinkinį, pramonei ir valstybių narių valdžios institucijoms sukelti daugiau sunkumų bei padidinti našta.

1.3 Konkrečiai, EESRK kyla abejonų, kaip šis pasiūlymas gali būti suderintas su neseniai priimta Direktyva dėl Europos patvirtinimo (2007/46/EB) arba su šiuo metu ruošiamais Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (JT EEK) standartais, kurie bus išsamiau aptarti šioje nuomonėje.

1.4 EESRK tvirtina, kad tipo patvirtinimo proceso ir tvarkos supaprastinimas, kurio Komisija siekia įvesdama suderintas taisykles, galėtų būti pasiektas papildomai įtraukiant šiuo metu galiojančias ir būsimas JT EEK taisykles į minėtos direktyvos dėl Europos patvirtinimo IV priedą, kai reikia keisti šiuos standartus dėl techninės pažangos.

1.5 Kalbant apie pažangiąsias saugos technologijas, turėdamas omenyje, kad nėra visoms joms vienodai tinkamų techninių reikalavimų, EESRK pageidautų, kad jos būtų analizuojamos atskirais pasiūlymais, kuriuose būtų atsižvelgta į Ženevoje veikiančių JT EEK darbo grupių naujausius pasiekimus.

1.6 Galiausiai, kalbant apie padangų standartus, EESRK sutinka su gamintojų pasiūlymu, kuris atitinka Komisijos pasiūlyme numatytą reikalavimų įvedimo laiką, bet jį supaprastina, sumažindamas reikalavimų įvedimo etapų skaičių nuo penkių iki dviejų.

1.7 Atsižvelgdamas į išsakytas abejones, EESRK palankiai įvertino Europos Parlamento iniciatyvą, raginančią atlikti išsamesnį šio klausimo tyrimą remiantis Europos Komisijos užsakymu atliktu tyrimu. Tačiau atrojo tyrimo rezultatai nepatikslingo padėties, kaip buvo tikėtasi.

1.8 Kadangi nėra atlikta siūlomų sprendimų ekonominės naudos analizė, EESRK baiminasi, kad didelės papildomos išlaidos, kurias turės padengti pramonė (taigi – vartotojai), dar labiau sulėtins Europoje naudojamų transporto priemonių pakeitimo procesą, kuris jau yra nukentėjęs nuo dabartinės ekonomikos krizės.

1.9 Galiausiai EESRK rekomenduoja, kad valstybių narių tarnybos, atsakingos už tipo patvirtinimą, nuo šiol itin griežtai kontroliuotų saugos reikalavimus, ypač susijusius su padangomis, taikomus transporto priemonėms, kurios bus importuotos į Europą po nagrinėjamo reglamento priėmimo datos.

2. Įvadas

2.1 Nepaisant didelės pastarojo dešimtmečio pažangos, transporto priemonių sauga ir aplinkos apsauga teisėtai tebėra Europos Sąjungos dėmesio centre. Ypač kyla susirūpinimas dėl kuklių pasiekimų mažinant transporto sukeliama taršą, ypač išmetamą CO₂ dujų kiekį, ir kelių eismo įvykių aukų skaičių. 27 valstybių narių keliuose kasmet vis dar žūva daugiau nei 44 000 žmonių ir dar 1,7 mln. sužeidžiami (1).

2.2 Kaip žinome, ES tipo patvirtinimo teisės aktai numato tikslas variklinių transporto priemonių gamybos taisykles. Šios taisyklės skirtos užtikrinti, viena vertus, optimaliai keleivių ir kitų eismo dalyvių saugai, kita vertus, aplinkos apsaugai. Šiuo metu tipo patvirtinimą reglamentuojančius teisės aktus sudaro apie 60 pagrindinių direktyvų – 50 apie saugą ir maždaug 10 apie aplinką, prie kurių reikėtų priskaičiuoti ir apie 100 jas iš dalies keičiančių direktyvų.

2.3 Variklinių transporto priemonių sektoriaus nuolatiniai moksliniai tyrimai ir vystymas dabar leidžia geriau ir veiksmingiau prisitaikyti prie šių dviejų reikalavimų, pasitelkiant naujas technologijas, galinčias sumažinti kelių eismo įvykių skaičių ir naujų bei (bent iš dalies) jau naudojamų transporto priemonių sukeliama taršą.

2.4 Pagal CARS 21 (2) rekomendacijas šias sudėtingas problemas reikia spręsti taikant integruotą požiūrį į siekiamus tikslus,

(1) Šaltinis – CARE (Bendrijos kelių eismo įvykių duomenų bazė) renka ir apdoroja valstybių narių pateikiamus duomenis apie kelių eismo įvykius.

(2) COM(2007) 22 galutinis, 2007 m. vasario 7 d., „Konkurencingos automobilių pramonės reglamentavimo sistema 21-ajame amžiuje“.

kurie, kaip nurodė Komisijos pirmininko pavaduotojas G. Verheugen pristatydamas siūlomą reglamentą, bus naudingi visuomenei, aplinkai ir pramonei. Siekiant įgyvendinti ES saugos ir aplinkos apsaugos tikslus, įvairūs naujų transporto priemonių gamybą reguliuojantys reglamentai turi būti reguliariai atnaujinami. Kita vertus, taip pat būtina palengvinti pramonės reglamentavimo našta, kai galima supaprastinant teisės aktus. Šiuo tikslu pirmiau minėtas CARS dokumentas taip pat rekomenduoja naudoti esamus JT EEK standartus (3).

3. Komisijos pasiūlymo nuostatos

3.1 Siūlomo reglamento tikslas – padaryti tipo patvirtinimą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimus šiose trijose srityse: **supaprastinimas, pažangiosios saugos sistemos ir reikalavimai padangoms**.

Konkrečiau siūlomame reglamente numatyta:

3.1.1 Šiuo metu galiojančių variklinių transporto priemonių tipo patvirtinimą ir atsarginių dalių saugą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimas

Komisija numato panaikinti daugiau nei 150 šiuo metu galiojančių direktyvų ir pakeisti jas vienu Tarybos ir Parlamento reglamentu, tiesiogiai taikomu ES.

3.1.2 Šių saugos reikalavimų įvedimas:

— Nuo 2012 m. privalomas **elektroninių stabilumo kontrolės** (angl. ESC) sistemų įrengimas naujų serijų automobiliuose ir komercinėse transporto priemonėse. Jos turi būti įrengtos visuose naujuose automobiliuose iki 2014 m. Elektroninė stabilumo kontrolės sistema veikia transporto priemonės stabdžių arba elektros sistemą, padėdama vairuotojui valdyti transporto priemonę kritinėse situacijose (pvz., esant prastoms kelio sąlygoms, per dideliu greičiu darant posūkį).

— Nuo 2013 m. privalomas **pažangiųjų staigaus stabdymo sistemų** (angl. AEBs) įrengimas kroviniuose transporto priemonėse. Šios sistemos jutikliai išpėja vairuotoją, kai transporto priemonė per daug prisartina prie priešais ją važiuojančio automobilio, ir tam tikrais atvejais įjungia avarinį stabdymą,

(3) Ženevoje įsikūrusi Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija skatina savo 56 valstybių narių bendradarbiavimą ir integraciją, ruošdama bendras įvairių sričių, įskaitant variklinių transporto priemonių tipo patvirtinimą, standartus ir taisykles.

kad būtų išvengta susidūrimo arba sumažėtų jo padariniai. Šios sistemos turi būti įrengtos visuose naujuose automobiliuose iki 2015 m.

- Nuo 2013 m. krovinišė transporto priemonėse privaloma įrengti **įspėjimo apie nukrypimą nuo kelio juostos sistemas** (angl. LDW). Jos įspėja vairuotoją, kai iškyla pavojus, kad transporto priemonė gali išvažiuoti iš kelio juostos netyčia, dažniausiai dėl vairuotojo dėmesio stokos. Šios sistemos turi būti įrengtos visuose naujuose automobiliuose iki 2015 m ⁽⁴⁾.

3.1.3 Nauji reikalavimai padangoms ⁽⁵⁾:

- **Mažo pasipriešinimo riedėjimui padangos** (angl. LRRT) bus privalomos nuo 2012 m. Jos padės sunaudoti mažiau degalų, nes jos sumažina pasipriešinimą judėjimui padangai sukantis, kurį sukelia rato, padangos ar kelio deformacija.
- **Padangų oro slėgio stebėsenos sistemos** (angl. TPMS), privalomos nuo 2012 m., įspėja vairuotoją, kai padangos slėgis per žemas.
- **Triukšmingumo mažinimas**, kaip nurodyta siūlomo reglamento I priede.
- **Sukibimas važiuojant šlapia danga**, kaip nurodyta siūlomo reglamento I priede.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Komitetas pritaria Komisijos pasiūlymui nustatyti suderintus variklinių transporto priemonių gamybos standartus, siekiant užtikrinti gerą vidaus rinkos veikimą ir garantuoti aukštą saugos ir aplinkos apsaugos lygį.

⁽⁴⁾ Privalomų saugos reikalavimų įvedimo terminų suvestinė:

- ESC: 2012 10 29 – naujiems tipo patvirtinimams, 2014 10 29 – naujoms registracijoms,
- AEBs: 2013 10 29 – naujiems tipo patvirtinimams, 2015 10 29 – naujoms registracijoms,
- LDWS: 2013 10 29 – naujiems tipo patvirtinimams, 2015 10 29 – naujoms registracijoms.

⁽⁵⁾ Aiškumo sumetimais pateikiamas Komisijos siūlomas padangų pritaikymo reikalavimams terminų sąrašas:

- 2012 m. – naujo transporto priemonių tipo patvirtinimas. Visos C1 klasės padangos turi atitikti reikalavimus dėl sukibimo važiuojant šlapia danga ir visos C1-C2-C3 klasės padangos turi atitikti 1-mo etapo pasipriešinimo riedėjimui ir riedėjimo triukšmo reikalavimus.
- 2014 m. – nauja registracija. Tik C1 klasės padangos turi atitikti reikalavimus dėl sukibimo važiuojant šlapia danga, o C1-C2 padangos turi atitikti 1-mo etapo pasipriešinimo riedėjimui reikalavimus.
- 2016 m. – tipo patvirtinimas pagal naujus transporto priemonių tipus. C1-C2-C3 klasių padangos turi atitikti 2-tro etapo pasipriešinimo riedėjimui reikalavimus. Tik C1-C2-C3 klasės padangos, atitinkančios riedėjimo triukšmo reikalavimus, gali būti registruojamos ir įvestos į ES rinką.
- 2018 m. – tik C1-C2 klasės padangos, atitinkančios 2-tro etapo pasipriešinimo riedėjimui reikalavimus, gali būti registruojamos ES rinkoje.
- 2020 m. – tik C3 klasės padangos, atitinkančios 2-tro etapo pasipriešinimo riedėjimui reikalavimus, gali patekti į ES rinką.

4.2 Komitetas, turėdamas omenyje, kad turi būti atidžiai atrinktos direktyvos, kurias reikia panaikinti, ir atsižvelgdamas į to padarinius, mano, kad siūlomas reglamentas gali būti puiki priemonė aktyviai ar pasyviai saugai padidinti, sumažinti kelių eismo įvykių skaičių ir įdiegti įrangą, galinčią sumažinti išmetamų CO₂ dujų kiekį.

4.3 Komitetas pripažįsta, kad reikia vadovautis maksimalaus supaprastinimo principu, ypač naudingu nacionalinėms institucijoms ir pramonei. Vis dėlto Komitetas mano, kad reglamentavimo supaprastinimas neturėtų apsiriboti tik šiuo metu taikomų procedūrų sujungimu į vieną pagrindinį saugos reglamentą. Be to, Komitetas mano, kad reikia atkreipti dėmesį į Direktyvos 2007/46/EB ⁽⁶⁾ (ES tipo patvirtinimo pagrindų direktyvos) įvedimo padarinius tam, kad būtų užtikrintas nuoseklumas ir, užuot sumažinus institucijoms ir gamintojams tenkančią našta, procedūrų skaičius nepadvigubėtų.

4.4 Komitetas sutinka su Komisijos nuomone, kad, sudarant konkrečių naujų reikalavimų dėl transporto priemonių tipo patvirtinimo įvedimo tvarkaraštį, turi būti atsižvelgta į šių reikalavimų įvykdumą. Paprastai reikalavimus pirmiausia reikėtų taikyti tik naujų tipų transporto priemonėms. Esamų tipų transporto priemonėms reikėtų nustatyti pereinamąjį laikotarpį reikalavimams atitikti.

4.5 Kalbant apie padangas, nereikia pamiršti, kad padanga – vienintelė dalis, jungianti transporto priemonę su keliu ir kad jos saugą užtikrinančioms savybėms reikia skirti didžiausią dėmesį. Taigi Komitetas norėtų pabrėžti:

- kad būtina įsitikinti, jog gerinant transporto priemonių aplinkosauginį veiksmingumą nenukentėtų ne mažiau svarbus transporto priemonės vartotojas ir jos neprieštarautų visuomenės saugos reikalavimams,
- kad turi būti taikomas integruotas požiūris, siekiant ne tik sumažinti triukšmą (nors jis ir svarbus), bet taip pat užtikrinti ir kitas padangos savybes (pasipriešinimo riedėjimui, sukibimo važiuojant šlapia danga ir t. t.).

4.6 Komitetas abejoja dėl Komisijos užsakymu atlikto poveikio vertinimo veiksmingumo ir rėmė Europos Parlamento sprendimą atlikti papildomą nepriklausomą tyrimą. Iš tikrųjų Komitetas mano, kad poveikio vertinimui naudoti duomenys galėjo iškreipti rezultatus.

⁽⁶⁾ 2007 m. rugsėjo 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/46/EB, nustatanti motorinių transporto priemonių ir jų priekabų bei tokioms transporto priemonėms skirtų sistemų, sudėtinių dalių ir atskirų techninių mazgų patvirtinimo pagrindus.

4.7 Komitetas apgailestauja, kad Europos Parlamento užsakytas tyrimas, kuris buvo paskelbtas 2008 m. lapkričio mėn. pabaigoje ⁽⁷⁾, neatsako į klausimus ir neišsklaido EESRK abejonių nei dėl administracinių ir techninių aspektų, nei dėl išsamesnės Komisijos pasiūlymo ekonominės naudos analizės.

4.7.1 Vienintelis šio tyrimo objektas – padangos ir technologinės apsaugos priemonės (angl. TPMS). Pastarųjų klausimu pirmenybė skiriama brangesnei „tiesioginei“, o ne „netiesioginei“ sistemai (žr. toliau), ir nieko naujo nenurodoma nei apie kitas pažangias saugos sistemas, nei apie siūlomo supaprastinimo poveikį.

4.8 Į tai atsižvelgdamas, EESRK laikosi nuomonės, kad pramonei (taigi – vartotojams) tenkančios numatomos didesnės išlaidos, susijusios su dabartinės redakcijos reglamento įgyvendinimu, nėra adekvačios prognozuojamai naudai. Todėl kyla pavojus, kad tai dar labiau sulėtins Europoje naudojamų transporto priemonių pakeitimo procesą, kuris jau yra nukentėjęs nuo dabartinės ekonomikos krizės.

4.9 Komitetas taip pat mano, kad, siekiant užtikrinti Europos pramonės, pasižyminčios aukšto lygio saugos reikalavimais, konkurencingumą, reiktų reglamento, kuris neiškreiptų konkurencijos ne Europos Sąjungos gamintojų naudai. Šių gamintojų kainos ir saugos lygis dažnai yra nepalyginamai žemesni. Vadinasi, reiktų tikrinti, ar importuojamos transporto priemonės ir padangos atitinka šio reglamento reikalavimus.

4.10 Komitetas taip pat mano, kad turi būti atliktas tinkamas šio reglamento poveikio visai padangų pramonei įvertinimas. Pagal pirminę analizę ekonominiams mažųjų ir vidutinių prekybos įmonių tvarumui gali kilti pavojus. Jei Komisijos siūlomi reikalavimų įvedimo terminai įsigalios, prekybos grandinė gali susidurti su sunkumais dėl atsargų pertekliaus. Mažai tikėtina, kad šio sektoriaus įmonės, kurių daugumą yra mažos ir negali dirbti tarptautinėje rinkoje, sugebėtų pabaigti didelį atsargų perteklių.

4.11 Nors šis pasiūlymas nepriklauso išskirtinei Bendrijos kompetencijai, Komitetas sutinka su Komisijos – kuri teisėtai nori išvengti kliūčių bendrajai rinkai atsiradimo ir supranta, kad siūlomas reglamentas svarbus tarpvalstybiniu lygiu – požiūriui, kad valstybės narės negali vienos pakankamai gerai įgyvendinti šio pasiūlymo tikslų ir kad tam reikia ES lygiu priimtų privalomų priemonių.

4.12 Komitetas atvirai palaiko valstybėms narėms pateiktą pasiūlymą skirti baudas šio reglamento pažeidimo atveju. Šios bausmės turėtų būti veiksmingos, proporcingos ir skatinančios nekartoti klaidų.

4.13 Komitetas taip pat pritaria sprendimui pasirinkti reglamentą kaip teisinę priemonę, nes taip visos valstybės narės privalės taikyti specialius jo įgyvendinimo metodus ir numatytus terminus. Šis aspektas labai svarbus tokiam itin techniškam teisės aktui. Be to, dviejų lygių metodo naudojimas leidžia esmines nuostatas išdėstyti šiame reglamente, kuris turės būti priimtas taikant bendro sprendimo procedūrą, o techninius reikalavimus pateikti antrajame reglamente. Pastarasis bus priimtas taikant komitologijos procedūrą.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Komitetas remia visus bandymus supaprastinti teisės aktus. Vis dėlto, kaip minėta anksčiau, jis nerimauja dėl supaprastinimui taikomų priemonių. Komiteto manymu, supaprastinimas turi tikrai supaprastinti taisykles, o naujasis reglamentas neturi būti tik ankstesnių teisės aktų junginys. Bet kuriuo atveju sertifikavimo įstaigų darbas neturi būti papildomai apsunkintas.

5.2 Tačiau Komitetas mano, kad Komisijos numatytas tipo patvirtinimo ir procedūrų tvarkos supaprastinimas įvedant suderintas nuostatas turi būti įgyvendintas palaipsniui įtraukiant šiuo metu galiojančias ir būsimas JT EEK taisykles į Direktyvos 2007/46/EB ⁽⁸⁾ IV priedą (ypač kai taisyklių reikalavimai yra griežtesni ir produktui įsisavinti reikia tam tikro laikotarpio ⁽⁹⁾). Naujose nuostatose turi būti atsižvelgta ir į technologijos pažangą.

5.2.1 Ši tvarka nėra numatyta reglamento poveikio vertinimo (c) alternatyvoje („Pakeisti visas galiojančias direktyvas siūlomu reglamentu“), bet ji yra numatyta (b) alternatyvoje („Persvarstyti kiekvieną direktyvą, jeigu ir kai ją reiktų keisti, ir nuspręsti, ar jos pakeitimas tikslingas“). Be to, priešastis, dėl kurios buvo pasirinkta poveikio vertinimo (c) alternatyva („yra greičiausias būdas esamai tvarkai supaprastinti ir atitinka CAR 21 rekomendacija“) neatrodo pakankamai pagrįsta ir vienodai neatsižvelgia į kitas svarbias CARS 21 sudedamąsias dalis, tokias kaip tvarumas, JT EEK ir būtinybė užtikrinti tinkamą pasirengimo trukmę prie standartų besiderinančiai pramonei.

5.2.2 Jei bus pasirinkta (c) alternatyva, šis reglamentas apims ir tas sritis, kurių neapėmė JT EEK taisyklės arba kuriose, kaip padangų atveju, reikia įdiegimo reikalavimų, kurių nenustatė JT EEK taisyklės.

⁽⁷⁾ Variklinių transporto priemonių tipo patvirtinimo, atsižvelgiant į jų bendrąją saugą, reikalavimai (IP/A/IMCO/ST/2008–18).

⁽⁸⁾ Direktyva 2007/46/EB, EB motorinių transporto priemonių tipo patvirtinimo reikalavimų sąrašas.

⁽⁹⁾ Laikas, kurio pramonei reikia įgyvendinti bet kokius naujus reikalavimus dėl transporto priemonių struktūros pakeitimų.

5.3 Komitetas kaip alternatyvą mato galimą kompromisą: kad reglamentas būtų tikrai veiksmingas, reikia nustatyti jo įsigaliojimo datą ir taip išvengti problemų, kurios kiltų iš dabar siūlomo reglamento, ir panaikinti pavojų, kad JT EEK taisyklės nukryps nuo reikalavimų (arba taikymo datų), nustatytų direktyvose, kurios bus panaikintos.

5.4 Taigi, kalbant apie administracinius aspektus, Komitetas, atsižvelgdamas į IV priedo direktyvų analizę, mano ir siūlo, kad nepaisant to, kada įsigalios reglamentas ar jo dalys, į reglamentą turi būti įtrauktos naikintinose direktyvose numatytos taikymo datos ir atsižvelgta į pereinamojo laikotarpio JT EEK taisyklių nuostatas, kurios bus priimtos vietoje direktyvų.

5.5 Komitetas taip pat mano, kad „pažangiosios saugos technologijos“ neturi būti įtrauktos į „horizontalųjį“ reglamentą, bet dėl jų turi būti teikiami atskiri pasiūlymai dėl naujų JT EEK taisyklių ir (arba) jų pakeitimų. Pasiūlymai turi būti perduodami svarstyto atitinkamoms Ženevoje dirbančioms JTEEK darbo grupėms (GRB, GRRF, GRSP⁽¹⁰⁾), kurios gali atlikti reikiamą siūlomų saugos sistemų techninį įvertinimą. Panašus požiūris turėtų būti taikomas ir Komisijos įvardytais atvejais, kai JT EEK neturi EB direktyvose numatyto reikalavimo atitikmens.

5.6 Pažangiųjų kelių saugos sistemų klausimu Komitetas konkrečiai pažymi šiuos aspektus:

5.6.1 Ženevos taisyklėse buvo atlikti pakeitimai dėl **Elektroninės stabilumo kontrolės** ir pabaigtas M2, N2, M3 ir N3⁽¹¹⁾ kategorijų planavimas. Komitetas mano, kad terminai turi išlikti tokie patys, kokie buvo nustatyti JT EEK taisyklės Nr. 13⁽¹²⁾ 12.4.1 straipsnyje esančioje lentelėje. Joje buvo numatytas laipsniškas įrangos įvedimas nuo 2009 m. birželio iki 2016 m. liepos mėn., priklausomai nuo transporto priemonės tipo.

5.6.2 **Pažangiąji staigaus stabdymo sistema.** Pramonė gali sukurti privalomas sistemas tik tada, kai turi aiškiai apibrėžtus techninius reikalavimus, o jie pagal turimą informaciją pažangiųjų staigaus stabdymo sistemų atveju neegzistuoja. Įvedimo datos

⁽¹⁰⁾ JT EEK darbo grupės Ženevoje: stabdžių ir važiuoklės darbo grupė (GRRF), triukšmo darbo grupė (GRB), apšvietimo ir šviesos signalų darbo grupė (GRE), bendrosios saugos nuostatų darbo grupė (GRSG), taršos ir energetikos darbo grupė (GRPE) ir pasyviosios saugos darbo grupė (GRSP).

⁽¹¹⁾ N kategorijos transporto priemonės yra tos, kurios turi mažiausiai keturis ratus ir skirtos prekėms vežti. Jos padalytos į tris klases – N1, N2 ir N3 – priklausomai nuo didžiausios masės: N1 < 3 500 kg, N2 < 12 000 kg, N3 > 12 000 kg. N1 klasė toliau taip pat pagal masę padalyta į 3 kategorijas – NI, NII ir NIII. Kita vertus, M kategorijos transporto priemonės yra tos, kurios turi mažiausiai keturis ratus ir skirtos keleiviams vežti. Jos skirstomos į tris klases – M1, M2 ir M3 – remiantis vietų skaičiumi ir jų didžiausia mase: M2 > 9 vietos ir < 5 000 kg, M2 > 9 vietos ir < 5 000 kg. O kategorijos transporto priemonės yra tos, kurios turi priekabas.

⁽¹²⁾ JT EEK taisyklė Nr. 13, sunkiasviurių transporto priemonių stabdžiai.

negali būti nustatytos remiantis dar tiksliai techniškai neapibrėžta sistema. Prieš įvedant turi būti atliktas tinkamas poveikio įvertinimas, per kurį turi būti atsižvelgta ir į tiksliai apskaičiuotą kainą bei naudą.

5.6.2.1 3 pasiūlymo straipsnyje pateiktas Pažangiosios staigaus stabdymo sistemos apibrėžimas labai platus ir gali apimti ir sistemas, kurios dar nėra pakankamai patikimos. Jos gali kelti pavojų saugai dėl nepakankamai išvystytų technologijų. Turi būti numatyta sąlyga, skirta tinkamam tyrimui ir vystymui bei pakankamai ilgam naujos produkcijos įsisavinimo laikotarpiui.

5.6.3 Su pažangiosiomis staigaus stabdymo sistemomis susijusios priemonės apima M2, M3, N2 ir N3 kategorijas. Daugeliu atvejų kai kurios N1 kategorijos lengvųjų komercinių transporto priemonių versijos taip pat priklauso ir aukštesnėms kategorijoms (N2, M2 ir M3), ir dėl to būtina atskirti sunkesnių, bet sąlyginai mažos talpos versijų grupę. Būtų logiška apriboti pažangiosios staigaus stabdymo sistemos reikalavimus tik sunkiosioms komercinėms transporto priemonėms arba bent jau transporto priemonėms, kurių bruto masė (angl. GVM) yra didesnė nei 7,5 tonos. Taip pat reikėtų atsižvelgti į būtinybę atleisti nuo šių reikalavimų taikymo kai kurias kategorijas, pvz., miesto transporto autobusus, šiukšliavežes ir kitas ribotu greičiu judančias viešųjų paslaugų transporto priemones.

5.6.4 **Išpėjimo apie nukrypimą nuo kelio juostos sistema.** Komitetas mano, kad tinka tie patys komentarai, kaip ir pažangiosioms staigaus stabdymo sistemoms:

- būtinybė JT EEK Ženevoje nustatyti techninius reikalavimus,
- skirtingų kategorijų transporto priemonių techninė diferenciacija,
- kainų ir naudos analizė ir specifinių kategorijų atleidimas nuo taikymo.

5.7 Trumpai tariant, Komitetas ragina įdiegti **Pažangiąją staigaus stabdymo sistemą** ir **Išpėjimo apie nukrypimą nuo kelio juostos sistemą**, kurios šiuo metu gali būti taikomos tik sunkiasvorėms transporto priemonėms. Dar reikia tyrimo ir bandymų laikotarpio, per kurį būtų įvertinta tikra šių sistemų nauda. Tai būtų naudinga ir siekiant taikyti šias sistemas lengvosiose transporto priemonėse ateityje.

5.8 **Technologinės apsaugos priemonės.** Kadangi šios sistemos techninius reikalavimus šiuo metu svarsto Neformalioji GRRF grupė⁽¹³⁾, Komitetas prašo Komisijos palaukti šio darbo išvadų (kurios turėtų taip pat atsižvelgti į jau taikomus reikalavimus ne Europos šalyse) prieš priimant sprendimą. Kad nepadidėtų

⁽¹³⁾ GRRF – stabdžių ir važiuoklės darbo grupė.

keleivinių automobilių kainos, būtų pageidautina turėti matavimo jautrumo priemonių, kurioms esant būtų galima taikyti „netiesioginę“ sistemą, turinčią daug privalumų, visų pirma galimybę veikti net ir pakeitus padangas. „Tiesioginėje“ sistemoje savo ruožtu reikia jutiklius sumontuoti kiekvienoje padangoje. Todėl keičiant padangas reikia keisti ir jutiklius arba išmontuoti, išimti ir iš naujo juos sumontuoti. Tai ne tik brangu, bet ir sudėtinga, kadangi jutiklių iš išorės nesimato ir todėl juos nesunku sugadinti.

5.9 Kalbėdamas apie su padangomis susijusias technines nuostatas, Komitetas pažymi šiuos aspektus:

- **Triukšmas.** Siūlomas triukšmo sumažinimo lygis gali sumažinti transporto priemonių (taigi ir vartotojų) saugą, nors greičio sumažinimas tankiai apgyvendintose vietose ir (arba) kelio paviršiaus remontas sumažintų triukšmą 3–4 kartais daugiau. Be to, pvz., būtų sunku sumažinti C3 klasės transporto priemonių triukšmą 3 dB nesumažinant pačių padangų stabilumo. C3 arba frikcinės padangos privalo turėti stambius protektorius, kad gerai sukibtų su slidžiu paviršiumi.
- **Pasipriešinimas riedėjimui.** C1 ir C2 kategorijų taikymo datos turi būti persvarstytos, o išskirtinis C3 padangų pobūdis reikalauja tolesnės analizės ir, jei reikės, įvedimo atidėjimo iki kito poveikio įvertinimo.
- **Sukibimas važiuojant šlapia danga.** Komisijos pasiūlymas įvesti privalomus reikalavimus, pagrįstus JT EEK taisykle Nr. 117 ⁽¹⁴⁾, turi būti priimtas.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

5.10 Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad reglamento pasiūlymas nustato pakeitimus kas dveji metai, o tai neatitinka padangų pramonei reikiamos pasirengimo trukmės. Tai, žinoma, neatitinka „geresnio reglamentavimo“ principo. Dėl to Komitetas palaiko pramonininkų pasiūlytą sprendimą vadovautis pasiūlyme nurodytais terminais, tačiau supaprastinti juos ir taikyti du įgyvendinimo etapus (2012–2016 m. ir 2016–2020 m.) vietoje siūlomų penkių. Tai leis atlikti tipo patvirtinimo, logistikos procesus ir veiksmingai tvarkyti esamas atsargas.

5.11 Kitas klausimas, kurį reikia patikslinti, yra restauruotos padangos. Šio tipo padangų apibrėžimas (JT EEK taisyklė Nr. 109) remiasi gamybos vieta, o ne pačia padanga. Akivaizdu, kad sunku apibrėžti vieną padangų „tipą“, atitinkantį, pvz., triukšmo reikalavimus, fabrike, kuris restauruoja įvairias padangas. EESRK manymu, kadangi šią taisyklę būtų sunku taikyti ir tai daug kainuotų įmonėms, kurios daugiausiai yra MVĮ, reikia reikalauti, kad ji nebūtų taikoma šiam sektoriui, nors jam reikės laikytis ir visų numatomų saugos reikalavimų.

5.12 Galiausiai Komitetas prašo Komisijos įvertinti galimybę tikrinti padangas atsižvelgiant į pagaminimo datą, nes, atsižvelgiant į dabartinį reikalavimą nurodyti pagaminimo datą ant visų Europos Sąjungoje pagamintų padangų, ją gali nesunkiai rasti visi pardavėjai, vartotojai ir nacionalinės institucijos. Būtent ši data, o ne patekimo į rinką ar padavimo data, turi būti įrodymas, kad padangos atitinka naujai iškeltus reikalavimus.

⁽¹⁴⁾ JT EEK taisyklė Nr. 117 „Padangų riedėjimo triukšmas“.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Visų pirma galvokime apie mažuosius“ Europos iniciatyva „Small Business Act“

COM(2008) 394 galutinis

(2009/C 182/06)

Pranešėjas **Henri MALOSSE**

Bendrapranešėjis **ClaudioCAPPELLINI**

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. birželio 25 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Visų pirma galvokime apie mažuosius“. Europos iniciatyva „Small Business Act“

COM(2008) 394 galutinis.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 6 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas HenriMALOSSE, bendrapranešėjis ClaudioCAPPELLINI.

450-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 (sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 112 nariams balsavus už, 10 – prieš ir 9 susilaikius.

1. Santrauka ir išvados

1.1 Savo nuomonėse INT/390 ir INT/394 ⁽¹⁾ EESRK jau yra pasisakęs už plataus užmojo Europos iniciatyvą „Small Business Act“ (toliau – „Smulkaus verslo aktas“), atitinkančią 23 milijonų ES mažųjų ir vidutinių įmonių bei visų, kurios galėtų būti įkurtos, augimo ir darbo vietų kūrimo potencialą.

1.2 Nepaisant gerų ketinimų ir sveikintinų iniciatyvų (Europos privati bendrovė, pavėluotas mokėjimas ir pan.), EESRK mano, kad Europos Komisijos iniciatyva nėra tokia, kokios reikėtų, ypač šiuo ekonominių ir finansinių sunkumų laikotarpiu.

1.3 Todėl EESRK siūlo plataus užmojo Europos iniciatyvą „Smulkaus verslo aktas“, apimančią:

— privalomą teisinę principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“, t.y. MVĮ, taikymo priemonę, kad nustačius maksimalų privalomumo lygį būtų užtikrintas veiksmingas ir konkretus šio valdymo principo taikymas Bendrijos lygiu ir valstybėse narėse bei regionuose,

— veiksmų planą ir tikslų grafiką bei atitinkamas priemones konkrečioms ir plataus užmojo Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ nuostatoms įgyvendinti,

⁽¹⁾ EESRK tiriamoji nuomonė dėl įvairių politinių priemonių, išskyrus atitinkamą finansavimą, galinčių prisidėti prie mažų ir vidutinių įmonių augimo ir vystymosi (OL C 27, 2009 2 3, p. 7) ir tiriamoji nuomonė dėl Tarptautinių viešųjų pirkimų (OL C 224, 2008 8 30, p. 32).

— konkrečius išpareigojimus dėl administracinės naštos mažinimo, visų pirma – principo „tik vieną kartą“ taikymo visiems administraciniais formalumams,

— Europos Komisijos tarnybų pertvarkymą siekiant MVĮ užtikrinti patikimą partnerį ir įmonių europeizaciją skatinančias priemones,

— Europos lygiu taikomas priemones, kurios darytų svėrto poveikį ir skatintų mažųjų ir vidutinių įmonių kapitalizaciją, jungimąsi į tinklą, investicijas ir visą gyvenimą trunkantį mokymąsi,

— visų sričių Europos politikos nuoseklų politinį pagrindą, kad mažosios ir vidutinės įmonės būtų laikomos taisykle, o ne išimtimi,

— Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ tikslų įgyvendinimą nacionaliniu lygiu, įskaitant ir įstatymų leidybą,

— reguliarių konsultacijų su tarpininkaujančiomis organizacijomis ir socialiniais partneriais atnaujinimą.

2. Įvadas

2.1 Europos Sąjungai pirmininkaujanti Prancūzija kreipėsi į Europos Sąjungą ir paprašė apvarstyti Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ idėją ir kaip pavyzdį pateikė šiuo metu JAV galiojantį MVĮ rėmimo įstatymą. Beje, apie Smulkaus verslo akto idėją jau yra užsiminę EESRK ⁽²⁾ ir Europos Parlamentas.

⁽²⁾ Žr. su EESRK nuomone (pranešėja Christine Faes – JO C 256, 2007 10 27, p. 8) susijusius dokumentus.

2.2 Priminsime, kad remiantis pirmiau minėtu JAV įstatymu įsteigta institucija (angl. *Small Business Administration*), kuriai pavesta padėti Amerikos MVĮ, ir sukurtos mažų įmonių steigimo ir plėtojimo paramos priemonės, visų pirma skirtos etninėms mažumoms, moterims ir jaunuoliams. Į Amerikos smulkaus verslo aktą taip pat įtrauktos priemonės, skatinančios Amerikos federacinę valstybę ir vyriausybinės agentūras sudaryti viešųjų pirkimų sutartis su Amerikos MVĮ.

2.3 Europos Sąjungai ir visam pasauliui išgyvenant sunkią finansų ir ekonomikos krizę, įmonės ir visų pirma MVĮ yra ne tik lengviausiai pažeidžiami, bet ir svarbiausi segmentai užimtumo ir galimybių įveikti krizę požiūriu. Todėl, jei Smulkaus verslo aktas būtų ryžtingiau persvarstytas, jis galėtų tapti svarbiausia ES ilgalaikės investicijų, augimo ir užimtumo strategijos priemone.

2.4 Neseniai šiuo klausimu EESRK du kartus išsakė savo nuomonę:

- ES pirmininkavusios Slovėnijos prašymu parengtoje tiriamojoje nuomonėje dėl įvairių politinių priemonių galinčių prisidėti prie mažų ir vidutinių įmonių augimo ir vystymosi, kurioje pateikti pasiūlymai dėl Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ kaip veiksmingos priemonės, o ne tiesiog politinės deklaracijos ⁽³⁾,
- ES Tarybai pirmininkaujančios Prancūzijos prašymu parengtoje tiriamojoje nuomonėje dėl Tarptautinių viešųjų pirkimų, kurioje aiškiai užsiminta apie derybas, vykstančias persvarstant Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) susitarimą dėl viešųjų pirkimų, ir kurioje siūloma parengti plataus užmojo veiksmų planą Europos iniciatyvai „Smulkaus verslo aktas“ įgyvendinti ⁽⁴⁾.

2.5 Nors EESRK ir pritaria Smulkaus verslo akte išvardytoms pažangioms iniciatyvoms, tačiau apgailestauja dėl Komisijos pasirinktos formos (paprasto komunikato), kuri visiškai neįpareigoja laikytis terminų ir taikyti priemones. Dokumente taip pat nepateikiamas nei vienas pasiūlymas dėl principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“ veiksmingo įgyvendinimo.

2.6 Be to, jis apgailestauja, kad šis principas neįtvirtintas specialia teisėkūros priemone, kuri užtikrintų, kad jis nuolat būtų taikomas teisėkūros procese ir jo būtų laikomasi. EESRK mano, jog siekiant įgyvendinti mažosioms įmonėms palankius valdymo

principus ypač svarbu, kad būtų nustatyta privalomo pobūdžio priemonė. Todėl dėl šio principo praktinio taikymo ir jo įtvirtinimo visuose – Bendrijos, nacionalinio ir teritorinio lygio – teisės aktų rengimo ir politikos nustatymo proceso etapuose turėtų būti parengtas atitinkamas dokumentas ar priemonė.

2.7 Komitetas labai apgailestauja, kad neatsižvelgta į pirmiau minėtą jo pasiūlymą dėl privalomo pobūdžio veiksmų plano, visų pirma dėl darbo programos ir prioritetų, kuriems nereikia taikyti teisėkūros procedūrų, kadangi jie jau yra įtraukti į esamas programas arba juos galima į tokias programas įtraukti atliekant minėtų programų vidurio laikotarpio įvertinimą. Be to, dauguma pasiūlytų konkrečių priemonių arba jau rengiamos, arba jau seniai suplanuotos. Gana tiksliai susidariusią padėtį atspindi tokie svarūs ir naudingi pasiūlymai kaip Europos privačios bendrovės statusas, direktyvos dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, dėl PVM mažinimo arba bendroji išimtis, kuri taikoma valstybės pagalbai.

2.8 Smulkaus verslo akte reikėtų aiškiai atskirti mažas šeimas priklausančias arba amatininkų įmones, veikiančias vietas rinkoje ir sudarančias didžiąją MVĮ dalį, kurių dauguma nenorėtų plėstis, kad neprarastų įmonės kontrolės, ir vidutines arba mažąsias įmones, kurios turi didelį vystymosi potencialą ir kurias galima vadinti pirmtakėmis. Šioje srityje ypatingą dėmesį reikėtų skirti mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kurios veikia struktūrinių kliūčių turinčiuose regionuose, visų pirma salų regionuose, kalnuotose vietovėse ir mažo gyventojų tankumo vietovėse.

2.9 Esant tokiai padėčiai, kreiptasi į EESRK prašant pateikti nuomonę dėl Komisijos komunikato. Siekdamas ją kuo geriau parengti, Komitetas kartu su Prancūzijos Amatų rūmų nuolatine asamblėja (pranc. *Assemblée Permanente des Chambres de Métiers*) 2008 m. spalio 7 d. Paryžiuje surengė klausymą.

3. Pirmoji EESRK rekomendacija: sukurti privalomą teisėnę priemonę dėl principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“ taikymo

3.1 Europos iniciatyva „Smulkaus verslo aktas“ neturėtų siekti tik politinio pripažinimo. Jam turi būti suteikta privalomo teisės akto forma.

3.2 Dėl principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“, EESRK dar kartą pakartoja savo ankstesnę poziciją (nuomonė INT/390) ir prašo jį paversti privaloma taisykle jam suteikiant tam tikrą formą (pavyzdžiui, elgesio kodekso, institucijų susitarimo, Tarybos sprendimo ar pan.), kurią dar reikia nustatyti ir dėl kurios prisiimtų įsipareigojimus Europos Parlamentas, Europos Komisija ir Taryba. Tokiu pačiu teisiniu pagrindu kaip ir 2003 m. pasirašytas susitarimas dėl Geresnės teisėkūros grindžiamas institucijų susitarimas galėtų būti gera išeitis, kurią EESRK galėtų aptarti kartu su kitomis galimybėmis. Kalbant konkrečiai, ši privaloma priemonė turėtų padėti užtikrinti, kad:

3.2.1 visų lygių teisės aktai būtų kuriami atsižvelgiant į įvairių kategorijų MVĮ padėties ypatumus bei jų specialius poreikius. Dėl visų naujų su įmonėmis susijusių Europos teisės aktų turėtų būti iš anksto konsultuojamasi su atitinkamomis tarpininkaujančiomis organizacijomis, įskaitant socialinius

⁽³⁾ EESRK tiramoji nuomonė dėl įvairių politinių priemonių, išskyrus tinkamą finansavimą, galinčių prisidėti prie mažųjų ir vidutinių įmonių augimo ir vystymosi, (OL C 27, 2009 2 3, p. 7).

⁽⁴⁾ EESRK tiramoji nuomonė dėl Tarptautinių viešųjų pirkimų, (OL C 224, 2008 8 30, p. 32).

partnerius ir socialinės ekonomikos organizacijas, kurios privalėtų pateikti atsakymą per 12 savaičių (o ne per 8 kaip siūlo Europos Komisija);

3.2.2 nė vienas su įmonėmis susijęs teisės aktas neturi būti pernelyg dažnai keičiamas (ne dažniau kaip kas 6 metus). Taip pat reikėtų pasiūlyti, kad visi nauji privalomojo pobūdžio teisės aktai įsigaliojūt kiekvienų metų sausio 1 d., o visi našatą lengvinantys arba paprastinantys teisės aktai galėtų įsigaliooti bet kada ir nedelsiant;

3.2.3 visų lygių teisės aktuose būtų laikomasi šių pagrindinių principų:

- nustatyti tvarką, pagal kurią būtų privaloma nuolat atlikti kiekvieno naujo teisės akto poveikio MVĮ vertinimą, ir nei vienas teisės aktas neturėtų būti priimtas nei vertinus jo poveikio įvairioms atitinkamo veiklos sektoriaus įmonių kategorijoms,
- nuolat taikyti proporcingumo principą įvairių tipų įmonėms,
- taikyti principą „tik vieną kartą“ įmonėms atliekant visus joms privalomus formalumus,
- laikytis apsaugos arba atsargumo principo, kad būtų išvengta bet kokių papildomų privalomų teisės aktų taikymo;

3.2.4 būtų nustatytas kiekybinis reikalavimas supaprastinti administracinę našatą įmonėms vidaus rinkoje atsižvelgiant į tikslą iki 2012 m. 25 proc. sumažinti ES teisės aktų administracinę našatą.

4. Antroji EESRK rekomendacija: sudaryti tikslų veiksmų planą numatant terminus, priemones ir, prireikus, finansavimą

4.1 EESRK mano, kad reikia sukurti tikslų veiksmų planą, kuriame būtų nurodyti veiklos prioritetai, konkrečios priemonės, įgyvendinimo terminai bei įgyvendinimui reikalingos priemonės ir, prireikus, finansavimas. Reikia pasirūpinti, kad iki 2013 m. būtų įgyvendintos visos siūlomos priemonės, užtikrinta jų stebėseną bei atliktas vertinimas.

4.2 Kalbant apie veiksams skirtą dalį, t.y. 92 veiksmų katalogą, EESRK, nors pritaria šioms veiksams ir norėtų, kad jie netrukus būtų įgyvendinti tiek Bendrijos, tiek ir valstybių narių lygiu, mano, kad šios priemonės, kaip ir keturios teisėkūros priemonės, yra tik jau pradėtų ir numatytų veiksmų įgyvendinamas arba tąsa. Nustatant šias priemones nepakankamai atsižvelgta į įvairių MVĮ kategorijų lūkesčius ir poreikius. EESRK nori, kad būtų parengtas platesnio užmojo planas, kuris atitiktų tikrąjį mažųjų ir vidutinių įmonių vaidmenį ir dabartinę ekonominę padėtį pasaulyje. Todėl

siūlo Europos Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui parengti veiksmingą MVĮ ir labai mažoms įmonėms skirtą Europos iniciatyvą, kurią įgyvendinant būtų remiamos ne tik labai didelį augimo potencialą turinčios, bet ir vietos bei socialinę ekonomiką bei tradicinę veiklą plėtojančios įmonės, kuri padėtų užtikrinti geresnį valdymą, padedantį sėkmingiau plėtoti valdžios institucijų, ekonominių ir socialinių partnerių, įvairioms MVĮ kategorijoms atstovaujančių organizacijų dialogą ir kurioje būtų iš tikrųjų atsižvelgta į skirtingą šių MVĮ kategorijų padėtį.

4.3 Iš visų Bendrijos lygiu siūlomų veiksmų EESRK labiausiai pritaria šioms:

- **reglamento dėl Europos privačios bendrovės steigimo projektui** ⁽⁵⁾ – iniciatyvai, kurią 2001 m. EESRK pasiūlė nuomonėje savo iniciatyva siekdamas įsteigti Europos įmones, kurios būtų pajėgios pasinaudoti bendros rinkos augimo galimybėmis ir taip sumažinti formalumus ir išlaidas, susijusias su filialų kūrimu įvairiose valstybėse narėse. EESRK norėtų, kad šis projektas būtų nedelsiant priimtas suradus būdą, kaip neiškreipti konkurencijos ir nesusilpninti jokių socialinių teisų,
- **persvarstytam direktyvos dėl kovos su pavėluotu mokėjimu projektui** ⁽⁶⁾, pagal kurį viešosioms institucijoms, kurių mokėjimai vėluoja daugiau nei 30 dienų, būtų taikomi griežtesni reikalavimai ir nuobaudos.

4.4 EESRK rekomenduoja numatyti ir kitus plataus užmojo ir konkrečius veiksmus, visų pirma:

- **bandomąsias priemones, skirtas** statybos sektoriaus MVĮ energijos efektyvumui didinti, kadangi šiame sektoriuje MVĮ labai daug (80 proc. visų įmonių) ir jos gali reikšmingai prisidėti mažinant išmetamo CO₂ kiekį (su būstu susiję 40 proc. išmetamų teršalų),
- **įvairiems veiklos sektoriams ir sritims pritaikytas priemones ir etapai vykdomus laipsniškus aplinkosaugos vadybos procesus**, skirtus mažoms įmonėms, kurie leistų užtikrinti, kad dėl aplinkosaugos ir energetinių tikslų mažosioms įmonėms nebus išstumtos iš rinkos,
- **konkrečius ES veiksmus, kurie leistų europeizuoti įmones** įgyvendinant derinimo ir bendradarbiavimo programas (pvz., praityje vykdytos programos EUROPARTENARIAT ir INTERPRISE, kurias Europos Komisija be reikalo panaikino praėjusio amžiaus dešimtajame dešimtmetyje),

⁽⁵⁾ COM(2008) 394 galutinis (šiuo metu rengiama EESRK nuomonė).

⁽⁶⁾ Direktyva 2000/35/EB, (OL L 200, 2000 8 8, p. 35). EESRK nuomonė – OL C 407, 1998 12 28, p. 50.

- **įmones į Europos lygmens mokymo ir ugdymo veiksmus**, įgyvendinant naują programą, kuri padėtų užmegzti glaudesnius ryšius tarp įmonių ir švietimo įstaigų. EESRK taip pat dar kartą prašo aktyviau vykdyti programas, skatinančias amato besimokančių asmenų ir pirminio profesinio mokymo įstaigų jaunimo judumą,
- **palengvinti ir skatinti įmonių perdavimą**. EESRK dar kartą pabrėžia, kad svarbu perduoti ir perimti įmones, ypač mažąsias gamybos ir paslaugų įmones miesto ir kaimo aplinkoje, kurių numatomas išnykimas turės didžiulį neigiamą poveikį. Jis rekomenduoja visų pirma skatinti kurti sistemas, kurios perduodantiems verslų padėtų rasti naujus savininkus, mokesčių lengvatas ir skatinti kapitalizaciją bei viešojo ir privataus sektorių partnerystę,
- **nuosekliau plėtoti Europos įmonių tinklą (*Entreprises Europe network*), kad jis taptų veiksmingu Europos informacijos ir bendradarbiavimo tinklu.**

4.5 Atsižvelgdamas į pasaulinės recesijos problemą, EESRK ypač remia sustiprintus finansinius mechanizmus, kuriuose dalyvautų EIB ir EIF, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas gauti trumpalaikį finansavimą ir remti sunkioje padėtyje atsidūrusias įmones. Todėl, dėl šiuo metu susidariusios ekonominės padėties, reikėtų smarkiai išplėsti dabar vykdomas ir Europos iniciatyva „Smulkaus verslo aktas“ siūlomas iniciatyvas. Visų pirma derėtų atsisakyti nereikšmingų bandomųjų projektų ir imtis konkrečių veiksmų sudaryti palankias sąlygas vietos finansavimo tinklams (rizikos kapitalas, verslo angelai, abipusės garantijos) ir juos stiprinti, skatinti kurti Europos ir tarpvalstybiniais projektams paramą teikiančius fondus.

4.6 Be to EESRK, kaip jau minėjo savo ankstesnėje nuomonėje 390/2008, prašo, kad Europos iniciatyvoje „Smulkaus verslo aktas“ būtų numatytos naujos iniciatyvos, kurios atitiktų organizacijų daugelyje Bendrijos konferencijų pareikštus pageidavimus, taip pat ir EESRK bei Europos Parlamento prašymus:

- **visų sričių Bendrijos politikoje atsižvelgti į MVĮ svarbą**: EESRK pabrėžė, kad nepaisant politinių deklaracijų, rengiant teisės aktus dar pernelyg dažnai visų pirma atsižvelgiama į stambiųjų įmonių modelį,
- **toliau vykdyti administravimo supaprastinamo politiką**, visų pirma dedant pastangas užtikrinti kuo geresnį koordinavimą su atitinkamomis tarpininkaujančiomis sektoriaus organizacijomis. Komisija turi dėti pastangas plėtoti aktyvesnį bendradarbiavimą su šiomis organizacijomis ir EESRK

siekdama užtikrinti, kad minėtas paprastinimas neturėtų priešingų pasekmių, negu yra tikimasi. Komitetas patvirtina savo skeptišką požiūrį į mažųjų įmonių nuolatinio atleidimo nuo tam tikrų teisės aktų taikymo pagrįstumą ir veiksmingumą. Jis teikia pirmenybę proporcingam teisės aktų įgyvendinimui,

- **skatinti tarpininkaujančių organizacijų vykdomą paramos ir patariamąją veiklą**. EESRK daug dėmesio skiria valdymo – ypač konsultavimo ir stebėsenos – klausimams. Jis apgailestauja, kad Europos Komisija per menkai vertina tarpininkaujančių organizacijų vaidmenį, kuris ypač svarbus siekiant užmegzti dialogą su milijonais įmonių, jų vadovų bei darbuotojų. EESRK dar kartą pabrėžia, kad minėtos organizacijos yra pagrindinis Bendrijos politikos sėkmės veiksnys, jos atlieka esminį vaidmenį perduodant informaciją ir teikiant pagalbą įmonėms, visų pirma labai mažoms,
- **parengti platesnio masto ir nuoseklią inovacijų politiką**, kad būtų remiamos ne tik naujovių diegimo srityje jau pagarsėjusios įmonės, bet ir einamosios, pateikimo rinkai, žemo ir vidutinio lygio technologijų inovacijos ir netechnologinės inovacijos, visų pirma diegiamos mažose įmonėse,
- **išplėsti galimybes pasinaudoti ES programomis** supaprastinant teisinius, finansinius ir administracinius apribojimus, kurie atgraso MVĮ, ir sudarant sąlygas įgyvendinti tarpininkaujančių organizacijų pateiktus grupinius projektus. EESRK dar kartą prašo Komisijos siekti susitarti su įmonėmis atstovaujančiomis Europos organizacijomis, kad būtų supaprastintos naudojimosi programomis sąlygos ir nustatytos naujos programų rengimo ir dalyvavimo jose įvairiais teritoriniais lygiais sąlygos. Kalbant apie MVĮ galimybes pasinaudoti Europos finansavimu, būtina kuo labiau supaprastinti finansavimo gavimo procedūras. Šiuo tikslu pirmiausia būtų galima įvairias Bendrijos programas (struktūrinius fondus, Konkurencingumo ir inovacijų bendrąją programą (angl. CIP), Septintąją bendrąją mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros programą ir pan.) suderinti tarpusavyje, kadangi kol kas kiekvienai iš jų taikomos skirtingos procedūros. Be to, jei bendruosiuose dokumentuose būtų vartojama aiškesnė kalba, dauguma MVĮ galėtų lengviau pasinaudoti įvairiomis šiose programose siūlomomis plėtros priemonėmis. Galiausiai Europos ir nacionalinėms institucijoms būtina suderintai vykdyti procedūrų paprastinimą, kadangi įmonės, kurios nespecializuoja administracinių klausimų sprendimo srityje, vis dar slepia pernelyg didelę administracinę našta.

4.7 Viešųjų pirkimų srityje kiekviena valstybė narė turėtų sukurti pagalbos struktūrą, skirtą MVĮ, kurios norėtų dalyvauti nacionaliniu ar Bendrijos lygiu vykstančiuose viešuosiuose pirkimuose. Naudodamasi šia pagalba, MVĮ sužinotų, ką daryti norint pateikti

paraišką ir perprasti viešiesiems pirkimams būdingą terminologiją (MVĮ sunku dalyvauti viešuosiuose pirkimuose ir dėl vartojamos terminologijos nesupratimo).

5. Trečioji EESRK rekomendacija: konkretūs pasiūlymai Bendrijos lygiu

5.1 Kad Europos iniciatyva „Smulkaus verslo aktas“ būtų veiksminga, EESRK rekomenduoja Bendrijos lygiu vykdyti pastebimą ir plataus užmojo politiką, kokios trūksta šiandien. Komitetas siūlo:

- **vienam iš Europos Komisijos narių suteikti visišką atsakomybę** už Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ įgyvendinimą,
- **pertvarkyti paslaugas**, kad, kaip tada, kai veikė MVĮ darbo grupė, mažosios ir vidutinės įmonės taip pat turėtų visiems žinomą ir pasiekiamą politinį partnerį, kurio veikla būtų skirta tik MVĮ ir jų interesų ginimui Europos institucijose, ypač sprendimų priėmimo proceso metu;
- **įsteigti valdymo instituciją – Europos Smulkaus verslo akto komitetą**, kurį sudarytų ne tik valstybių narių atstovai, bet ir atitinkamų Europos atstovaujančių organizacijų įgaliotiniai, taip pat ir socialiniai partneriai. EESRK pageidauja, kad Komitetui būtų suteikti platus įgaliojimai kontroliuoti, kaip vykdomas Smulkaus verslo aktas, užtikrinti veiksmų plano stebėseną ir koordinuoti su valstybių narių įgyvendinamais planais. EESRK taip pat ragina, kad įgyvendinant Smulkaus verslo aktą:
- **kiekviename Komisijos generaliniame direktorate būtų paskirtas už MVĮ atsakingas asmuo**, kuriam būtų pavesta prižiūrėti, kad teisėkūros priemonėse ir atitinkamo GD valdomose programose būtų deramai atsižvelgiama į MVĮ ir labai mažų įmonių prioritetus bei lūkesčius, ir
- **visuomenėje ir institucijų lygiu sukurti verslo sąlygas**, reikalingas konkrečiai taikyti principą „visų pirma galvokime apie mažuosius“. Laikantis nuostatos, kad „taisyklės turi būti priderintos prie jas taikančiųjų daugumos“, šiuo atveju MVĮ, reikėtų susipažinti su MVĮ realijomis. Todėl Europos Komisija turėtų skatinti valstybes nares šioje srityje sekti jos pavyzdžiu: Komisijos programa „Enterprises Experience Program“ daugeliui Europos Sąjungos institucijų pareigūnų suteikia galimybę įgyti žinių apie MVĮ. Ši iniciatyva turėtų tapti pavyzdžiu įvairioms valstybėms narėms, bent jau toms, kurios nesiima panašių veiksmų.

6. Ketvirtoji EESRK rekomendacija: konkretūs veiksmai nacionaliniu lygiu

6.1 Kalbant apie nacionalinės kompetencijos sritis, EESRK rekomenduoja, kad kiekviena valstybė narė:

- **nacionaliniu lygiu priimtų įstatymą**, pagal kurį būtų privaloma taikyti principą „visų pirma galvokime apie mažuosius“,
- **parengtų nacionalinį Smulkaus verslo aktą** glaudžiai bendradarbiaudama su atitinkamais ekonominiais ir socialiniais subjektais. Kiekvienais metais be NRP – nacionalinių reformų programų – ataskaitos turėtų būti pateikta ataskaita, kuri informuotų apie kiekvieno nacionalinio plano įgyvendinimą. Kasmet rengiama konferencija padėtų atkreipti dėmesį į gerąją praktiką ir sėkmingus pavyzdžius. Atitinkamos Europos organizacijos ir EESRK, aktyviai dalyvaudami šioje veikloje, padėtų užtikrinti jos pripažinimą,
- **remtų bendrus veiksmus** siekiant plėtoti iniciatyvas tokiose srityse kaip, pavyzdžiui, įmonės perdavimas (teisiniai ir mokesčių klausimai), bankroto teisė, kad įmonėms ir verslininkams visuomet būtų suteikta dar viena galimybė, platesnis vieno langelio sistemos diegimas ir principo „tik vieną kartą“ taikymas formalumams,
- **paskirtų MVĮ atstovą**, kuriam būtų pavesta valdyti Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ taikymą valstybėje narėje ir užtikrinti, kad nacionaliniai teisės aktai, kuriais įgyvendinami Bendrijos teisės aktai, nepažeistų pagrindinio principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“.

6.2 Nacionalinės kompetencijos srityse EESRK rekomenduoja, kad valstybės narės labiau derintų savo veiklą ir numatytų bendrus veiksmus, jei reikia, vykdydamos tvirtesnę bendradarbiavimą, kuris leistų bendrai imtis veiksmų tokiose srityse kaip, pavyzdžiui, palankių sąlygų perduoti įmonę (teisiniai ir mokesčių klausimai) sudarymas, bankroto teisė, kad įmonėms ir verslininkams visuomet būtų suteikta dar viena galimybė.

6.3 EESRK siūlo nacionaliniu ir tarpvalstybiniu lygiu visoje ES vystyti „vieno langelio“ sistemas ir skatinti jų sąveiką. Valstybes nares būtų galima skatinti vystyti jų nacionalinių (fizinųjų ir virtualių) vieno langelio sistemų, sprendžiančių administracinius formalumus, sąveiką ir prieinamumą. Pastaruoju klausimu iniciatyvų imtasi įgyvendinant Paslaugų direktyvą ir reglamentą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad būtų geriau taikomas abipusio pripažinimo principas. Apskritai, diegiant minėtas vieno langelio sistemas, reikėtų numatyti ir MVĮ informavimo veiksmus, kad nuo pat įsteigimo ir kol jos vykdyd veiklą MVĮ gautų informaciją apie tokias tarnybas.

7. Penktoji EESRK rekomendacija: nuoseklumas, dalyvavimas ir vertinimas

7.1 Atsižvelgdamas į didžiąsias tarptautines problemas, šandieninę ekonominę padėtį ir Lisabonos proceso persvarstymo tikslą, Komitetas mano, kad Smulkaus verslo akte reikia numatyti:

- **struktūruojančias iniciatyvas, kurios padėtų užtikrinti intelektinės nuosavybės teises**, pavyzdžiui, Bendrijos patentą, Europos Sąjungos lygiu patentų klausimu kompetentingą jurisdikciją, taip pat Europos prekių klastojimo ir piratavimo observatorijos įsteigimą (pirmą kartą EESRK ragino tai padaryti 2001 m.),
- **skatinti laikytis integruoto požiūrio į MVĮ skirtą politiką**, kuris apimtų Bendrijos, nacionaliniu ir regionų lygiu vykdomą įvairių sektorių politiką,
- **sudaryti sąlygas plėtoti** valdžios institucijų, teritorinių, ekonominių ir socialinių subjektų, įvairioms MVĮ kategorijoms atstovaujančių organizacijų **valdymą, partnerystę ir bendradarbiavimą** visais Europos teritorijos lygiais,
- **remti visų įmonių**, taip pat ir veikiančių vietos rinkoje, **vystymą ir konkurencingumą**; Smulkaus verslo akte, numatant teigiamus veiksmus, būtų aiškiai atskirtos vietos rinkoje veikiančios įmonės, kurios sudaro MVĮ daugumą, ir didelį technologinio arba tarptautinio vystymosi potencialą turinčios įmonės. Pirmosioms reikia palankių sąlygų jų veiklai, o antrosioms – priemonių jų augimui skatinti, kad jos taptų Europos arba net tarptautinėmis įmonėmis, bet neužmirštų, kad daugelis vietos rinkoje veikiančių įmonių gali būti pajėgios

plėtoti savo veiklą kitose rinkose arba jungtis į kooperatyvus ir branduolius, kad įgytų kritinę masę, būtiną sėkmingai europeizacijai ir internacionalizacijai.

7.2 EESRK laikosi nuomonės, kad Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ sėkmė priklausys ne tik nuo Europos, nacionalinio ir vietos lygio valdžios institucijų politinės valios darbuotis MVĮ – ypač labai mažų įmonių – labui, bet ir nuo tarpininkaujančių atstovaujančių organizacijų veiklos. Komitetas ragina atitinkamas valdžios institucijas numatyti įvairias priemones ir visokeriopą paramą minėtų organizacijų veiklai skatinti ir jas įtraukti į svarstymus dėl ES proceso „po Lisabonos“.

7.3 EESRK dar kartą primygtinai ragina kasmet atlikti Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ vykdymo vertinimą: ne tik veiksmų programos, bet ir principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“ taikymo ir bet kokios Bendrijos ir nacionaliniu lygiu vykdomos MVĮ skirtos politikos, taip pat ragina kiekvienais metais pateikti pasiektos pažangos – taip pat ir bendradarbiavimo su tarpininkaujančiomis organizacijomis srityje – ataskaitą. Ši ataskaita turėtų tapti atskira iniciatyva, vykdoma įgyvendinant Lisabonos strategiją, ja remdamasi Komisija galėtų teikti rekomendacijas valstybėms narėms ir regionams, atlikti Europos iniciatyvos „Smulkaus verslo aktas“ dalinius pakeitimus arba persvarstymą. Ataskaita turėtų būti pateikta Europos Parlamentui, Regionų komitetui ir EESRK.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų

COM(2008) 464 galutinis – 2008/0157 (COD)

(2009/C 182/07)

Pranešėjas **Panagiotis GKOFAS**

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 47 straipsnio 2 dalimi, 55 ir 95 straipsniais, 2008 m. rugsėjo 4 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų

COM(2008) 464 galutinis – 2008/0157 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 6 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Panagiotis GKOFAS.

450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 115 narių balsavus už, 3 prieš ir 15 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK ragina sukurti bendrą sistemą suderinti valstybių narių taisyklėms, susijusioms su keletu autorių sukurtų muzikos kūrinių autorių teisių apsauga, siekiant išvengti sunkumų paskirstant honorarus skirtingose valstybėse.

1.2 EESRK taip pat ragina muzikos kūrinių su žodžiais laikyti vienu kūriniu, kurio apsaugos terminas – 70 metų nuo ilgiausiai išgyvenusio bendraautoriaus mirties.

1.3 Valstybės narės atsakomybę už autorių teises neretai atiduoda daugybei įvairių kolektyvinių teisių administravimo organizacijų. Vadinasi net ir gavę visą, neskelbtą ir unikalų kūrinių, sukurtą vienoje laikmenoje, naudotojai turi laikytis daugiau nei vienos organizacijos reikalavimų ir būti joms atskaitingi. Reikėtų užtikrinti ir aiškiai nustatyti, kad taip sukurtas kūrinys yra vienas, užbaigtas ir nedalomas produktas, kuris ir turi būti tokiu laikomas.

1.4 Reikėtų įsteigti bendrą autorių teisių administravimo įstaigą mokesčiams rinkti ir autorių teisių turėtojams apsaugoti. Tai turėtų būti vienintelė institucija, atsakinga už mokesčių rinkimą ir lėšų paskirstymą kitoms esamoms arba naujai įsteigtoms įstaigoms, atstovaujančioms autorių teisių turėtojams, kad naudotojai turėtų reikalų ir pasirašytų sutartis tik su viena, o ne keletu organizacijų.

1.5 EESRK rekomenduoja pratęsti kūrinių įrašų apsaugos laikotarpį nuo 50 iki 85 metų. Siekiant labiau apsaugoti anoniminius atlikėjus, kurie paprastai perduoda savo autorių teises į fonogramą

už teisingą atlyginimą arba už vienkartinę išmoką, reikėtų nustatyti taisyklę, kad įrašų gamintojai skirtų ne mažiau kaip 20 proc. įplaukų už parduodamas fonogramas, kurias jie nusprendžia naudoti pratęstu apsaugos laikotarpiu.

1.6 EESRK rekomenduoja įkurti atlikėjams, visų pirma mažiau garsiams atlikėjams skirtą fondą, nes garsenybės visada susitaria su gamintojais dėl lėšų už parduotas fonogramas procentinės dalies.

1.7 EESRK mano, kad siekiant, kad honorarai būtų administruojami ir renkami teisėtai, atstovaujami atlikėjai ir kolektyvinių teisių administravimo organizacijų nariai turėtų sudaryti sutartis. Nepasirašiusios jokios rašytinės sutarties su tinkamai nurodyta data kolektyvinių teisių administravimo organizacijos nebeturėtų teisės rinkti jokių honorarų atitinkamo autorių teisių turėtojo vardu.

1.8 Šios organizacijos neturėtų siekti pelno, o jų honorarų gavimo ir išmokėjimo registrai turėtų būti vedami visiškai skaidriai siekiant užtikrinti, kad ištekliai būtų tinkamai paskirstyti.

1.9 Tačiau EESRK yra susirūpinęs, kad įplaukos iš antrinių šaltinių pajamų yra per didelė našta tiems, kurie yra atsakingi už šiuos mokėjimus. Konkrečiau, Bendrijos lygiu reikėtų išaiškinti viešo atlikimo per radiją ar televiziją sąvoką, o tada šią nuostatą įtraukti į valstybių narių teisės aktus, kadangi deramas atlikimas ir retransliacija būtų suprantami kaip iš anksto apmokėto viešo atlikimo retransliacija privačiomis priemonėmis.

1.10 EESRK mano, kad atlyginimas turi būti teisingas abiem pusėms, tiek autorių teisių turėtojams, tiek tiems, kurie turi mokėti. Reikėtų išspręsti teisingo atlyginimo už atlikėjo teisių nuomotį kūrinių perdavimą klausimą. Nepriimtina, kad nėra bendros Bendrijos taisyklės šiuo klausimu ir kad tai paliekama atskirų valstybių narių teisės aktų leidėjų, kurie savo ruožtu atsakomybę perduoda nekontroliuojamoms kolektyvinių teisių administravimo organizacijoms, neretai nustatančioms neteisingą atlyginimą, nuožiūrai.

1.11 EESRK mano, kad reikia patikslinti, jog viešas naudojimas reiškia kūrinių naudojimą pelno tikslais vykdant verslo veiklą, kuriai reikalingas toks (kūrinių, kurių sudaro garsas, vaizdas arba garsas ir vaizdas) naudojimas ar kuri tokį naudojimą pateisina.

1.12 Reikėtų aiškiau nurodyti, ar kūrinyje transliuojamas pasitelkiant įrangą ar tiesioginės komunikacijos būdu (optiniai diskai, magnetinės bangos (imtuvai)). Tokiais atvejais atsakomybė už viešą transliavimą (ir pasirinkimą) tenka ne galutiniam naudotojui, o transliuotojui; šiuo atveju kūrinių naudotojas nėra galutinis naudotojas, todėl tai nelaikoma viešu atlikimu.

1.13 Žiniasklaidos priemonių naudojimo negalima laikyti pirminiu viešu atlikimu, jei transliuojama iš tokių vietų kaip, pavyzdžiui, restoranai, kavinės, autobusai, taksi ir kt., todėl už tokią transliaciją nereikėtų mokėti atlikėjų honorarų. Honorarus už fonogramas jau sumokėjo tie asmenys, kurie jas įsigijo ir kurie turi teisę jas leisti laidinėmis arba belaidėmis priemonėmis. Fonogramų klausymasis per radiją turėtų būti laikomas privačiu naudojimu namuose, darbe, autobuse ar restorane. Kadangi visuomenės narys negali būti dviejose vietose vienu metu, honorarus moka stotys, kurios yra tikrosios naudotojos.

1.14 Profesiniams sektoriams, kuriuose muzika ir (arba) vaizdas neatlieka jokio vaidmens gamybos procese, reikėtų taikyti išimtis. Sektoriai, kuriuose muzikos ir vaizdo transliacija yra antrinis dalykas vykdant verslo veiklą, turėtų mokėti nustatytą mažesnę mokesčių, aiškiai nustatytą po naudotojų kolektyvinių teisių administravimo organizacijų atstovų ir bendros autorių teisių administravimo įstaigos derybų.

1.15 EESRK mano, kad reikėtų įsteigti papildomą fondą, kuris veiktų kaip kolektyvinių teisių administravimo organizacijų garantinis fondas ir užtikrintų honorarų išmokėjimą atlikėjams net ir šioms organizacijoms susidūrus su sunkumais. Be „nepriekaištingos reputacijos“ principo įtraukimo į atlikėjų ir fonogramų gamintojų sutartis, kurios apima pratęstą laikotarpį po pirmųjų 50 metų, reikėtų įtraukti nuostatą „naudok arba prarask“.

1.16 EESRK yra ypač susirūpinęs, kad Bendrijos teisės aktais bendrai siekiama apsaugoti intelektines ir tam tikras gretutines teises neatsižvelgiant į atitinkamas naudotojų ir galutinių vartotojų teises. Nors nurodoma, kad kūrybinę, meninę ar verslo veiklą dažniausiai vykdo savarankiškai dirbantys asmenys ir todėl ją reikėtų

skatinti bei apsaugoti, tas pat principas netaikomas naudotojams. Todėl reikėtų pašalinti prieštaravimus valstybių narių nacionaliniuose įstatymuose ir nuobaudas už honorarų nemokėjimą pakeisti administracinėmis baudomis.

1.17 EESRK pritaria 3 straipsnio 1 dalies pakeitimui tačiau nustatant 85 metų laikotarpį. EESRK taip pat norėtų, kad 3 straipsnio 2 dalies antrame ir trečiame sakinyje būtų nustatyti 85 metai. EESRK palankiai vertina tai, kad į 10 straipsnį įtraukta 5 dalis dėl direktyvos taikymo atgaline data.

1.18 EESRK ragina Komisiją atsižvelgti į pastabas ir pasiūlymus esamai teismo praktikai patobulinti, o valstybes nares – laikytis direktyvų nuostatų ir imtis reikiamų teisėkūros priemonių joms integruoti į nacionalinius įstatymus.

2. Įvadas

2.1 Esama tvarka, užtikrinanti 50 metų trunkančią apsaugą, nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos terminų.

2.2 Be to, kaip pabrėžiama pasiūlymo aiškinamajame memorandume, tai turės įtakos garsiems artistams, bet labiausiai paveiks tuos, kurie perdavė savo išskirtines teises fonogramos gamintojams už vienkartinę išmoką. Suprantama, kad šios teisingos vienkartinės išmokos už radijo ir televizijos transliuojamas fonogramas baigsis.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Nuomonės tikslas – iš dalies pakeisti tam tikrus esamus Direktyvos 2006/116/EB straipsnius, susijusius su kūrinių ir fonogramų apsaugos laikotarpiu, ir atkreipti dėmesį į tam tikras papildomas priemones ir klausimus, galinčius padėti veiksmingiau siekti nuomonės tikslų, t. y. mažinti gamintojų, aukščiausio lygio atlikėjų ir samdomų muzikantų socialinius skirtumus.

3.2 EESRK yra labai susirūpinęs atlikėjų autorių ir gretutinių teisių apsauga, ypač fonogramų srityje, ir rekomenduoja nors minimaliai patenkinti jų reikalavimus pratęsiant apsaugos laikotarpį.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Komisijos pagrindinė idėja – pratęsti atlikėjų autorių teisių apsaugos laikotarpį.

4.2 EESRK mano, kad būtinas valstybių narių teisės aktų suderinimas siekiant išvengti sunkumų skirtingose valstybėse skirstant honorarus, gautus iš kitų valstybių narių.

4.3 EESRK taip pat mano, kad muzikos kūrinį su žodžiais reikėtų laikyti vienu kūrinium, kurio apsaugos terminas – 70 metų nuo ilgiausiai išgyvenusio bendraautoriaus mirties, nes geriau padidinti autorių teisių apsaugą nei sutrumpinti apsaugos laikotarpį, kuris gali sukelti daug problemų.

4.4 Tačiau EESRK rekomenduoja įrašų apsaugos laikotarpį pratęsti nuo 50 iki 85 metų.

4.5 Siekiant labiau apsaugoti anoniminius atlikėjus, kurie paprastai perduoda savo autorių teises į fonogramą už teisingą atlyginimą arba už vienkartinę išmoką, reikėtų nustatyti taisyklę, kad įrašų gamintojai skirtų ne mažiau kaip 20 proc. įplaukų už parduodamas fonogramas, kurias jie nusprendžia naudoti pratęstu apsaugos laikotarpiu.

4.6 Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytus tikslus, EESRK mano, kad reikėtų įsteigti atlikėjams, o ypač mažiau garsiems atlikėjams, skirtą fondą.

4.7 Honorarus administruoti ir išmokėti turėtų kolektyvinių teisių administravimo organizacijos, kurios turėtų administruoti vadinamąsias antrines teises pretenduoti į atlyginimą. Tačiau reikėtų nustatyti konkrečias apsaugos priemones, susijusias su šių organizacijų veikla ir sudėtimi.

4.8 EESRK mano, kad iš esmės atstovaujami atlikėjai ir kolektyvinių teisių administravimo organizacijos turėtų sudaryti rašytinę sutartį, kad honorarų administravimas ir gavimas būtų teisėti.

4.9 Šios organizacijos neturėtų siekti pelno, o jų honorarų surinkimo ir paskirstymo registrai turėtų būti vedami visiškai skaidriai. EESRK mano, kad šias organizacijas, kurios turėtų būti steigiamos pagal kiekvienos valstybės standartus ir taisykles, reikėtų suskirstyti į dvi kategorijas atsižvelgiant į tai, ar jos atstovauja autoriams, ar atlikėjams. EESRK mano, kad jei būtų daugiau tokių skirtingoms grupėms atstovaujančių organizacijų, kiltų daugiau painiavos, be to, būtų sudėtingiau užtikrinti skaidrumą ir vykdyti kontrolę.

4.10 Tačiau atlikėjai gauna pajamų ir iš kitų šaltinių. Kolektyvinių teisių administravimo organizacijos buvo steigiamos administruoti taip vadinamas antrines teises pretenduoti į atlyginimą. Yra trys šių teisių tipai: a) teisingas atlyginimas už transliavimą arba viešą paskelbimą, b) privataus kopijavimo mokesčiai ir c) teisingas atlyginimas už atlikėjų teisės nuomoti kūrinį perdavimą. Suprantama, kad šios pajamos padidės pratęsus apsaugos laikotarpį nuo 50 iki 85 metų.

4.11 Tačiau EESRK yra susirūpinęs, kad įplaukos iš antrinių šaltinių pajamų yra per didelė našta tiems, kurie yra atsakingi už šiuos mokėjimus. Tai akivaizdžiai atskiras klausimas, nesusijęs su apsaugos laikotarpio pratęsimu. Konkrečiau, Bendrijos lygiu reikėtų išaiškinti viešo atlikimo per radiją ar televiziją sąvoką, o tada

šių nuostatą įtraukti į valstybių narių teisės aktus, kadangi deramas atlikimas ir retransliacija būtų suprantami kaip iš anksto apmokėto viešo atlikimo retransliacija privačiomis priemonėmis.

4.12 EESRK mano, kad teisingo atlyginimo mokėjimas už anksčiau atlikimo retransliaciją, ypač kai retransliacija nesiekia pelno, yra nereikalingas ir prisideda prie piktnaudžiavimo autorių teisėmis muzikos srityje.

4.13 EESRK taip kelia susirūpinimą lėšų, kurios gaunamos iš kitų dviejų artistų pajamų šaltinių, administravimas. Tai labai svarbus klausimas, susijęs su visais asmenimis, kurie turi mokėti honorarą. Be išankstinės rašytinės sutarties, pasirašytos asmens, turinčio teises į pirmiau minėtas papildomas pajamas ir asmens, kuris jam atstovauja kolektyvinių teisių administravimo organizacijoje, atsakingoje už honoraro išmokėjimą, kaip vienas gali būti tikras, jog kitas tinkamai atliks papildomą mokėjimą?

4.14 Be to, reikėtų išspręsti neaiškumų dėl teisingo atlyginimo už atlikėjo teisių nuomoti kūrinį perdavimą klausimą. EESRK mano, kad atlyginimas turi būti teisingas abiem pusėms, tiek honorarą gaunančiam, tiek, jį mokančiam asmeniui. Be to, šio mokėjimo dydį reikėtų nustatyti proporcingai, pavyzdžiui, kas penkerius metus ar pan., po dvišalių kolektyvinių derybų.

4.15 EESRK mano, kad tokiu būdu, kontroliuojant mokėjimus už privačiam naudojimui skirtas kopijas, ypač pramogų sektoriaus specialistams, kurie šias kopijas naudoja ne vien tik griežtai privačiais tikslais, būtų galima užtikrinti stabilų pajamų srautą iš antrinių šaltinių pratęstu apsaugos laikotarpiu tuo pat metu kovojant su muzikos įrašų piratavimu ir didinant teisėtus fonogramų pardavimus internetu.

4.16 Be to, EESRK mano, kad siekiant užtikrinti, jog kolektyvinių teisių administravimo organizacijos lėšas perduotų atlikėjams, reikalingas papildomas fondas, kuris sunkumų atveju suteiktų garantijų ir galėtų atlikti atitinkamus mokėjimus.

4.17 EESRK taip pat mano, kad norint pasiekti šios nuomonės tikslo, direktyvoje reikėtų išnagrinėti tam tikras papildomas priemones. Konkrečiau, be „neprikaištingos reputacijos“ principo įtraukimo į sutartis, kurios apima pratęsimo laikotarpį po pirmųjų 50 metų, į atlikėjų ir fonogramų gamintojų sutartis reikėtų įtraukti išlygą „naudok arba prarask“. Kai po apsaugos laikotarpio pratęsimo praeina metai, teisės į fonogramą ir įrašus netenka galios.

4.18 EESRK yra įsitikinęs, kad pirmiausia reikėtų apsaugoti atlikėjus, kurie mano, kad fonogramose, kurių gamintojas nepaviešino nesiimdamas jokių veiksmų, „išaldyti“ jų kūriniai. Jis mano, kad reikalingos papildomos priemonės, kurios neleistų gamintojams išmesti atlikėjų kūrinį. Tai galėtų būti administracinės priemonės, nuobaudos arba baudos.

4.19 EESRK taip pat mano, kad valstybėms narėms turint galias populiarių dainų tradicijas, reikėtų nustatyti konkrečias taisykles šios rūšies ir kitiems panašiams kūriniais, kuriuos galima laikyti „našlaičiais“, kad jie taptų vieši.

4.20 EESRK palankiai vertina tai, kad 10 straipsnyje nurodoma, jog visi teisės aktai atgaline data taikomi visoms galiojančioms sutartims.

4.21 EESRK taip pat pritaria 10 straipsnio 3 ir 6 dalims.

4.22 EESRK pritaria sutartyse, susijusiose su artistų ar atlikėjų perduodamomis teisėmis, nustatytai teisei į metinę papildomą išmoką už pratęstą apsaugos laikotarpį.

4.23 EESRK pritaria, kad 20 proc. įplaukų, kurias gamintojas gauna per metus iki mokėjimo, yra tinkamas papildomos išmokos dydis.

4.24 EESRK nepitaria pasiūlymui, kad valstybės narės turėtų kontroliuoti kolektyvinių teisių administravimo organizacijų mokamas papildomas metines išmokas.

4.25 EESRK mano, kad kiekvienas atlikėjas su organizacijos atstovais būtinai turėtų pasirašyti rašytinę sutartį. Ši sutartis turėtų būti pasirašyta anksčiau nei organizacijos atstovai atlikėjo vardu pradeda rinkti honorarus. Šios organizacijos kitai atskirai atlikėjų ir gamintojų įstaigai turėtų teikti metines ataskaitas, kuriose būtų nurodoma, kaip buvo administruojamos iš papildomų išmokų gautos įplaukos per pratęstą apsaugos laikotarpį.

4.26 EESRK pritaria 10 straipsnyje nurodytai pereinamojo laikotarpio priemonei ir priemonei, susijusiai su artisto naudojamomis fonogramomis.

4.27 Todėl EESRK mano, kad reikalinga bendra taisyklė, pagal kurią kai kuriems gamintojams, pavyzdžiui, tiems, kurių metinės pajamos neviršija 2 mln. eurų, nebūtų taikoma nuostata skirti 20 proc. gautų pajamų. Siekiant nustatyti, kurie gamintojai patenka į šią kategoriją, reikėtų atlikti metinį jų patikrinimą.

4.28 EESRK yra susirūpinęs, kad nesant teisinių nuostatų dėl mokėjimo būdo, mokėjimų patikrinimų, sumokėjimo įrodymo, galimo įmonių bankroto, atvejų, kai honorarų turėtojai miršta arba atsisako savo teisių, taip pat nesant nuostatų dėl teisių turėtojų ir kolektyvinių teisių administravimo organizacijų sutarčių, kolektyvinių teisių administravimo organizacijų tikrinimų ir daugelio kitų teisinių klausimų, šios direktyvos priėmimas, ypač dėl mokėjimų administravimo ir 20 proc. papildomos išmokos sukels didelių įgyvendinimo sunkumų ir neišspręs garsiems ir mažiau garsiems atlikėjams taikomų sąlygų suvienodinimo problemų.

4.29 Šią problemą būtų galima išspręsti ne tik pratęsiant apsaugos laikotarpį, bet ir kruopščiai sudarant sutartis su „naudok arba prarask“ nuostata. EESRK mano, kad kartu su direktyvos pakeitimais reikėtų priimti ir teisinės nuostatas, kurios padėtų išvengti, kad kūriniai būtų „iššaldyti“ 50 metų. Prieš iš dalies pakeistą direktyvą perkeliant į valstybių narių įstatymus būtina numatyti papildomas nuostatas dėl honorarų išmokėjimo sąlygų honorarų gavėjams.

4.30 EESRK mano, kad siekiant išvengti apibendrinimų ir skirtingų aiškinimų, reikėtų pakankamai aiškiai apibrėžti fonogramos išleidimo sąvoką. Taip pat svarbus dviejų skirtingų artistų, ypač samdomų muzikantų, kurie gamintojui neperdavė atitinkamų teisių (vaizdo ir garso medžiagos transliacija, dainų pavyzdžiai konkursams arba dainų transliacijos internetu), fonogramos išleidimo vienu metu klausimas.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl Bendrijos teisinio Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros (ERI) pagrindo

COM(2008) 467 galutinis – 2008/0148 (CNS)

(2009/C 182/08)

Pranešėjas **Cveto STANTIČ**

2008 m. rugsėjo 5 d. Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 172 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Tarybos reglamentą dėl Bendrijos teisinio Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros (ERI) pagrindo

COM(2008) 467 galutinis – 2008/0148 (CNS).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. sausio 6 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Cveto STANTIČ.

450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (2009 m. sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 149 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Aukščiausio lygio mokslinių tyrimų infrastruktūra yra vienas pagrindinių ramsčių toliau plėtojant Europos mokslinių tyrimų erdvę.

1.2 Veiksmingų pasaulinio lygio Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrų kūrimas ir naudojimas dažniausiai viršija atskirų ES valstybių narių pajėgumus ir naudojimo potencialą; todėl būtent šiuo atveju veikiant kartu galima sukurti ypač didelę papildomą naudą Europai. Tokios infrastruktūros patrauklumas skatina tinklų kūrimą ir bendradarbiavimą Europos mokslinių tyrimų erdvėje ir padeda užkirsti kelią vis dar egzistuojančiam susiskaidymui

1.3 Todėl EESRK remia Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros strategijos forumo (EMTISF) parengtą planą, kuriame numatyta per artimiausius 10–20 metų sukurti 44 naujas, dideles apimties, visą Europą apimančias mokslinių tyrimų infrastruktūras.

1.4 Mažai tikėtina, kad skirtingos nacionalinės valstybių narių teisinės sistemos gali būti tinkamas teisinis pagrindas kuriant visai Europai svarbią pasaulinio lygio mokslinių tyrimų infrastruktūrą. Todėl EESRK pritaria pasiūlymui priimti Reglamentą dėl vieno bendro Bendrijos teisinio ERI pagrindo, kuris gali palengvinti ir paspartinti EMTIS pasiūlytų projektų įgyvendinimą.

1.5 Sukūrus naujas pasaulinio lygio mokslinių tyrimų infrastruktūras galima labai padidinti Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) patrauklumą ir užkirsti kelią protų nutekėjimui iš Europos. Tačiau didelės apimties infrastruktūrų sutelkimas tik išsivysčiusiose šalyse bus, bent trumpuoju laikotarpiu, patrauklus tyrėjams iš visos Europos. Ilgesnės trukmės laikotarpiu ši galbūt

neigiamą poveikį kai kurioms šalims galima kompensuoti užtikrinant gerą ERI geografinį pasiskirstymą ir kuo atviresnę prieigą prie jų.

1.6 EESRK ragina valstybes nares pasekti EMTIS ir Komisijos iniciatyvos pavyzdžiu ir kuo greičiau parengti nacionalinius mokslinių tyrimų infrastruktūros plėtojimo ir modernizavimo veiksmų planus.

1.7 Komitetas palankiai vertina tai, kad ERI siūloma atleisti nuo PVM ir akcizų, nes tokia priemonė galėtų padidinti jų patrauklumą ir suteikti konkurencinį pranašumą kitų panašaus pobūdžio projektų kitose pasaulio šalyse atžvilgiu.

1.8 EESRK rekomenduoja Bendrijai aktyviau prisidėti prie bendro ERI finansavimo didinant Aštuntajai mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros bendrajai programai skirtas lėšas. Dalinės nuosavybės būdu įgijusi galimybę daryti poveikį, Bendrija galės geriau užtikrinti platesnį geografinį ERI pasiskirstymą bei atvirą prieigą prie jų kuo platesniam Europos mokslininkų ratui.

1.9 Komitetas rekomenduoja Europos sanglaudos politikos finansinėse priemonėse, struktūriniuose fonduose teikti didesnę pirmenybę naujų mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumų kūrimui. Jis taip pat ragina Komisiją ir valstybes nares kurti papildomas politikos priemones skirtas skatinti tolesnes privataus sektoriaus investicijas į mokslinių tyrimų infrastruktūrą.

1.10 EESRK norėtų atkreipti dėmesį į ERI veikimo ir techninės priežiūros išlaidas, kurių prireiks pasibaigus pradinių investicijų etapui. Šios išlaidos, kurių apimtis gali siekti iki 20 % metinės investicijų vertės, kelia pavojų idėjai, kad ERI nepriklausančių valstybių mokslininkai galėtų nekludomai ja naudotis. Be to, Aštuntojoje bendrojoje mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programoje reikėtų numatyti ir šių išlaidų bendrą finansavimą Europos Sąjungos lėšomis.

2. Įvadas

2.1 Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) kūrimas jau nuo 2000⁽¹⁾ m. yra pagrindinis visų Bendrijos mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros priemonių tikslas. Nors nuo to laiko valstybės narės ėmėsi nemažai iniciatyvų šioje srityje, nemažai nacionalinių ir institucinių kliūčių vis dar trukdo pasiekti galutinį tikslą – Europoje sukurti „penktąją laisvę“ – laisvą žinių judėjimą. Viena pagrindinių mokslo ir mokslinių tyrimų srities problemų Europoje yra jos susiskaidymas, neleidžiantis Europai iki galo išnaudoti savo mokslinių tyrimų potencialą.

2.2 Nėra abejonų, kad aukščiausio lygio mokslinių tyrimų infrastruktūra yra vienas pagrindinių ramsčių toliau plėtojant Europos mokslinių tyrimų erdvę⁽²⁾, nes ji:

- skatina kompetenciją mokslo srityje,
- sudaro galimybę vykdyti pasaulyje konkurencingus fundamentinius ir taikomuosius mokslinius tyrimus,
- pritraukia geriausias mokslininkus,
- skatina inovacijas pramonės srityje ir suteikia impulsų žinių perdavimui,
- prisideda prie Europos integracijos,
- sukuria didesnę Europos pridėtinę vertę.

2.3 Vienas didelės apimties Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros bruožų yra tai, kad pavienės valstybės narės dažnai yra nepajėgios skirti jai reikalingas dideles investicines sumas ir veiklos sąnaudas bei visiškai išnaudoti jos potencialą. Tai reiškia, kad Europos kompetencijos centrai gana dažnai negali pasiekti kritinės masės, o kai kuriems jų trūksta atitinkamų tinklų ir bendradarbiavimo. Nepaisant šių trūkumų, praeityje Europai pavyko įgyvendinti keletą svarbių, visą Europą apimančių pasaulinio lygio projektų, pvz., CERN, ITER, EMBO, ESA, ESRF⁽³⁾ ir kitų.

2.4 Pasiūlymas priimti šioje nuomonėje nagrinėjamą Reglamentą (COM(2008)467 galutinis) yra viena iš penkių 2008 m. numatytų Komisijos iniciatyvų, kuriomis siekiama žymiai paspartinti Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) kūrimą⁽⁴⁾.

- (1) 2000 m. Europos Komisija paskelbė savo pirmąjį komunikatą šia tema: „Kuriant Europos mokslinių tyrimų erdvę“.
- (2) Konkurencingumo taryba (Vidaus rinka, pramonė ir moksliniai tyrimai), 2008 m. gegužės 29–30 d.
- (3) CERN – Europos branduolinių tyrimų organizacija, ITER – Tarptautinė branduolio sintezės energijos organizacija, EMBO – Europos molekulinės biologijos organizacija, ESA – Europos kosmoso agentūra, ESRF – Europos sinchrotroninės radiacijos institutas.
- (4) Kitos iniciatyvos yra šios: Bendras mokslinių tyrimų programavimas. Europos mokslo darbuotojų partnerystė, Intelektinės nuosavybės valdymas ir Atvira pasauliui Europos mokslinių tyrimų erdvė.

2.5 Ši iniciatyva prisidėtų prie Lisabonos darbotvarkės tikslų įgyvendinimo, kadangi paspartintų privačias ir viešas investicijas į mokslinius tyrimus, kurios vis dar yra žemesnės nei iki 2010 m. numatyti 3 proc. BVP (šiuo metu jos vidutiniškai yra 1,7–1,8 proc. BVP). Pasiūlymas suteiktų pagrindą labai reikalingam Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrų konsolidavimui, kuris sustiprintų EMTE ir padidintų Europos įmonių konkurencingumą.

3. Bendrosios aplinkybės

3.1 Jau 2002 m., Europos Taryba, siekdama sėkmingiau spręsti nemažai problemų, su kuriomis susiduriama mokslinių tyrimų infrastruktūros srityje, įsteigė Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros strategijos forumą (EMTISF)⁽⁵⁾, suteikdama jam įgaliojimus parengti planą, skirtą sukurti ir įgyvendinti didelės apimties naujos kartos visą Europą apimančias infrastruktūras.

3.2 EMTIS, bendradarbiaudama su Europos Komisija ir po išsamių konsultacijų su 1 000 aukšto lygio ekspertų, parengė 35 visą Europą apimančius projektus⁽⁶⁾, kurie patenkinant didelės apimties Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros reikmes per artimiausius 10–20 metų⁽⁷⁾.

3.3 Plane numatytos naujos, svarbios, įvairios apimties ir vertės mokslinių tyrimų infrastruktūros, kurios bus skirtos įvairioms mokslinių tyrimų sritims – nuo socialinių ir gamtos mokslų iki elektroninių sistemų, skirtų archyvuoti mokslinius leidinius ir duomenų bazes⁽⁸⁾. Apskaičiuota visų šių projektų vertė siekia daugiau nei 20 milijardų EUR.

3.4 Įvardindamas veiksnius, galinčius kliudyti pasaulinio lygio visą Europą apimančios mokslinių tyrimų infrastruktūros kūrimui, EMTISF, be finansinių ir organizacinių kliūčių atkreipė dėmesį ir į tai, kad nėra Europos lygmens teisinio pagrindo arba struktūros, leidžiančių tiesiogiai ir veiksmingai kurti tarptautines partnerystes. Šiuo metu partneriai, norintys dalyvauti kuriant infrastruktūrą, kuria bus galima bendrai naudotis, pirmiausia turi susitarti, kokios šalies teisiniu pagrindu⁽⁹⁾ (arba kokiu tarptautiniu susitarimu) bus remiamasi. Tai sukuria papildomų administracinių problemų.

(5) EMTIS: Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros strategijų forumas, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>

(6) Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrų planas, Ataskaita 2006, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.htm>. Plano rengimas buvo užbaigtas 2008 m. (papildant projektais aplinkos apsaugos, biologinių ir medicinos mokslų srityje) ir šiuo metu iš viso apima 44 projektus.

(7) Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrų planas, Ataskaita 2006, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.html>

(8) Infrastruktūros projektai skirti 7 skirtingoms mokslo sritims: socialiniams ir humanitariniams mokslams, aplinkos mokslams, energijai, biomedicinos ir gyvosios gamtos mokslams, medžiagų tyrimams, astronomijai, astrofizikai, branduolio ir dalelių fizikai, informatikai ir duomenų apdorojimui.

(9) Pavyzdžiui, *société civile* Prancūzijoje, GmbH Vokietijoje, *limited liability company* Jungtinėje Karalystėje arba *stichting* (fondas) Nyderlanduose).

3.5 Todėl EMTIS vienareikšmiškai pripažino poreikį sukurti specialų Bendrijos teisinį pagrindą, reikalingą kuriant Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrą (toliau – ERI), kurioje dalyvautų kelios valstybės narės.

3.6 Terminu ERI apibrėžtis: šis terminas taikomas objektams, įrenginiams, ištekliams ir paslaugoms, kuriomis naudojasi mokslo bendruomenės atlikdamos aukščiausio lygio mokslinius tyrimus. Tai apima mokslinę įrangą, žinių šaltinius (kolekcijas, archyvus, struktūrizuotą mokslinę informaciją), informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis pagrįstas infrastruktūras, ir kitas konkrečias priemones, būtinas aukštam mokslinių tyrimų lygiui pasiekti. Tokios mokslinių tyrimų infrastruktūros gali būti „vietinės“ arba „paskirstytosios“ (iš jų gali būti sudaromi išteklių tinklai).

4. Komisijos pasiūlymas

4.1 Padarius išvadą, kad šiuo metu galiojančios teisinės priemonės, paremtos skirtingais nacionalinės teisės aktais, neatitinka naujos visai Europai svarbios infrastruktūros reikmių, ir valstybių narių paskatinta, Komisija parengė pasiūlymą priimti EB sutarties 171 straipsniu pagrįstą Tarybos reglamentą dėl Bendrijos teisinio Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros (ERI) pagrindo.

4.2 Siūlomo teisės akto pagrindinis tikslas – sudaryti galimybę valstybėms narėms ir Bendrijos mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros bendrojoje programoje dalyvaujančioms šalims bendrai kurti ir eksploatuoti visai Europai svarbias mokslinių tyrimų infrastruktūras.

4.3 ERI turi juridinio asmens statusą, suteikiamą narystės pagrindu (tam reikia mažiausiai trijų valstybių narių; prisijungti gali ir trečiosios šalys bei tarpvyriausybines organizacijas) ir turi visišką veiksmumą visose valstybėse narėse. Reglamentu nustatomi pagrindiniai ERI steigimo reikalavimai ir procedūros.

4.4 ERI turi tarptautinės organizacijos statusą taikant direktyvas dėl pridėtinės vertės mokesčio, akcijų ir viešųjų pirkimų. Todėl ji atleista nuo PVM ir akcijų, jos pirkimo procedūroms direktyva dėl viešųjų pirkimų netaikoma ⁽¹⁰⁾.

4.5 Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros gali būti bendrai finansuojamos sanglaudos politikos finansinėmis priemonėmis pagal Tarybos reglamentą, nustatantį bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo ⁽¹¹⁾.

5. Bendrosios pastabos

5.1 EESRK mano, kad siūlomas naujas teisės aktas, kuris papildytų šiuo metu galiojančias teisinės priemones, palengvins ir

⁽¹⁰⁾ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB 151 straipsnio 1 dalies b punktas, 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvos 92/12/EEB 23 straipsnio 1 dalis ir 2004 m. kovo 31 d. EP ir Tarybos direktyvos 2004/18/EB 15 straipsnio c punktas.

⁽¹¹⁾ 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamentas 1083/2006.

paskatins sprendimų priėmimo procesą dėl visai Europai svarbių naujų infrastruktūrų ir taip paspartins EMTE sukūrimą ir Lisabonos strategijos tikslų įgyvendinimą.

5.2 EESRK palankiai vertina aiškų ir ryžtingą Komisijos ir valstybių narių siekį suderinti vykdomą Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros vystymą. Tik taip bus galima įgyvendinti planą, kurį pasiūlė Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros strategijų forumas.

5.3 Naujos, aukščiausius pasaulinius standartus atitinkančios mokslinių tyrimų infrastruktūros vystymas gali labai prisidėti didinant bendrą Europos mokslinių tyrimų erdvės patrauklumą. Jis gali atlikti svarbų vaidmenį stengiantis išlaikyti ir labiau motyvuoti 400 000 itin gabių jaunų mokslininkų, kurių Europai reikia, kad pasiektų trijų procentų tikslą investuojant į mokslą ir technologijų vystymą. Be to, aukščiausio lygio mokslinių tyrimų infrastruktūra gali pritraukti gabius ir aukštos kvalifikacijos mokslininkus iš viso pasaulio.

5.4 Atsižvelgiant į itin auštus siūlomų mokslinių tyrimų infrastruktūros projektų reikalavimus ⁽¹²⁾, mažesnių ar mažiau išsivysčiusių šalių galimybės pas save sukurti didelės apimties mokslinių tyrimų infrastruktūras ar dalyvauti jose yra, realiai vertinant, yra gana ribotos. Todėl reikia tikėtis, kad būsimos didelės apimties infrastruktūros visų pirma bus sukurtos labiausiai išsivysčiusiose šalyse, o tai paspartins protų nutekėjimą ES viduje. Ilgesnės trukmės perspektyvoje tokio susitelkimo tikimybė turėtų mažėti, kadangi 28 iš 44 projektų, įtrauktų į EMTISF sąrašą, priklauso vadinamajai išplėtosios infrastruktūros kategorijai, kitaip sakant, infrastruktūros, kuri apima tam tikrą tinklą, išplitusį Europoje. Taip būtų sudarytos geresnės dalyvavimo galimybės mažesnėms ir mažiau išsivysčiusioms šalims. Kad toks dalyvavimas taptų realybe, EESRK ragina garantuoti mokslininkams plataus masto galimybes naudotis infrastruktūra. Taip pat svarbu užtikrinti kuo glaudesnę sąsają tarp mokslinės, techninės ir administracinės srities darbuotojų šiose plačiai išplitusiose struktūrose.

5.5 Apie 15 proc. mokslininkų, dirbančių Europos mokslinių tyrimų įstaigose, naudodamiesi mokslinių tyrimų infrastruktūra bendradarbiauja su pramone. Todėl naujos mokslinių tyrimų infrastruktūros vystymas gali sukurti naują paklausą, paskatinti technologijų naudojimą daugelyje kitų sričių ir suteikti papildomą impulsą žinių ir technologijų perdavimui pramonei. Tai taip pat gali paspartinti Barselonos tikslo įgyvendinimą, būtent padidinti privačias investicijas į mokslinius tyrimus iki 2 proc. BVP.

5.6 2008 m. lapkričio 26 d. Komisijos paskelbtame Europos ekonomikos atkūrimo plane, skirtame finansų krizės ekonominiam poveikiui sušvelninti, konkrečiai kalbama apie MTTP. Iš plane nurodytų ilgalaikių priemonių Komisija specialiai išskyrė vadinamąsias „sumanias investicijas“, ragindama valstybes nares ir privatųjį sektorių daugiau investuoti į MTTP, inovacijas ir švietimą. EESRK pabrėžia investicijų į mokslinių tyrimų infrastruktūrą teigiamą poveikį. Potenciali investicinių projektų prekybos vertė siekia daugiau nei 10 milijardų EUR, o tai gali padėti išsaugoti darbo vietas įmonėse, kurios įgyvendins infrastruktūros projektus.

⁽¹²⁾ Apskaičiuota vidutinė atskirų EMTI vertė siekia nuo 500 milijonų iki 1 milijardo EUR.

5.7 Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros planas yra puikus pagrindas nacionaliniams planams rengti. Komitetas pažymi, kad kai kurios valstybės narės nepakankamai atsakingai įvertino šias iniciatyvas. Todėl Komitetas ragina jas kuo skubiau išnaudoti prarastas galimybes ir prisidėti prie EMTISF ir Komisijos iniciatyvos.

5.8 Mokslinių tyrimų infrastruktūros ir toliau bus daugiausiai finansuojamos valstybių narių lėšomis. Dėl šios priežasties svarbu šias lėšas koordinuoti. Tik tada bus galima pasiekti kritinę masę, užtikrinti investicijų veiksmingumą ir garantuoti adekvačią specializaciją ir mokslinę kompetenciją infrastruktūros objektuose.

5.9 Nors ir padidintos mokslinių tyrimų infrastruktūros finansavimui skirtos lėšos 7-ojoje bendrojoje programoje ir finansavimo galimybės pagal sanglaudos politiką, ES biudžeto lėšų vis dar gerokai nepakanka įgyvendinti šiems plataus užmojo planams. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad būtina didesnė 7-osios bendrosios programos ir struktūrinių fondų sinergija mokslinių tyrimų infrastruktūros finansavimo srityje. Jis taip pat ragina Komisiją ir valstybes nares kurti papildomas politikos priemones, skirtas skatinti privatų sektorių daugiau investuoti į mokslinių tyrimų infrastruktūrą. Didesnis EIB (pvz., „rizikos pasidalijimo finansinės priemonės“ forma) ir kitų finansinių institucijų indėlis taip pat būtų pageidautinas.

5.10 Komitetas rekomenduoja Europos sanglaudos politikoje, jos finansinėse priemonėse ir struktūriniuose fonduose teikti didesnę pirmenybę naujų mokslinių tyrimų pajėgumų ir inovacinių gebėjimų vystymui. Jis ragina valstybių narių vyriausybes daugiau naudotis struktūriniais fondais mokslinių tyrimų pajėgumams modernizuoti ir plėsti. Ypač naujosiose valstybėse narėse Europos fondai dažnai lieka nepanaudoti, kadangi vyriausybės neužtikrina atitinkamo bendro finansavimo arba neteikia pakankamos pirmenybės mokslinių tyrimų pajėgumams tobulinti. Todėl daug mokslininkų palieka savo gimtąsias šalis, nes jiems nesudaromos galimybės vykdyti mokslinius tyrimus. Norime sėkmingai spręsti protų nutekėjimo Europoje problemą šioje srityje būtina pasiekti pažangos, jeigu.

6. Konkrečios pastabos

6.1 Komitetas palankiai vertina tai, kad ERI siūloma atleisti nuo PVM, nes tai gali labai padidinti jų patrauklumą. Be to, tai gali užtikrinti konkurencinį pranašumą kitų panašaus pobūdžio projektų atžvilgiu kitose pasaulio šalyse. Todėl mes pritariame siūlymui užtikrinti ERI kuo didesnes mokesčių lengvatas (nepažeidžiant valstybės pagalbos taisyklių). Daugelis dabartinių mokslinių tyrimų infrastruktūros objektų, kurie atitinka „tarptautinės organizacijos“ kriterijus pagal atitinkamas direktyvas, jau naudojami

atleidimais nuo PVM ir akcizų. Tačiau pagal dabartinę tvarką vyksta ilgos ir sudėtingos derybos, dėl ko yra atsiliekama nuo infrastruktūros kūrimo grafiko ir susidaro didelis teisinis bei finansinis neapibrėžtumas. Automatiškas ERI atleidimas nuo mokesčių, kaip numatyta reglamente, pašalintų pagrindines kliūtis mokslinių tyrimų infrastruktūros vystymui ir veiklai Europoje.

6.2 EESRK rekomenduoja išnagrinėti galimybes Bendrijai aktyviau dalyvauti ERI finansavime. Dalinės nuosavybės būdu įgijusi galimybę daryti sverto poveikį, Bendrija galės geriau užtikrinti darnesnę geografinę ERI pasiskirstymą ir geresnes galimybes ja pasinaudoti toms šalims, kurios nėra jos tiesioginės narės. Tačiau norint įgyvendinti tokią politiką reikia užtikrinti papildomų lėšų skyrimą 8-ojoje bendrojoje MTTP programoje.

Komitetas mano, kad nėra jokių priežasčių ES taikyti tokį patį požiūrį į mokslinių tyrimų infrastruktūros finansavimą, kokį ji taiko bendrai finansuodama kitus Europos infrastruktūros tinklus (pvz., kelių, geležinkelių, elektros energijos tinklų, dujotiekių ir pan.).

6.3 Komitetas norėtų atkreipti dėmesį į ERI veiklos ir techninės priežiūros sąnaudas, kurių prirėiks pasibaigus pradinių investicijų etapui. Pagal keletą apskaičiavimų šios sąnaudos kasmet gali siekti iki 20 proc. pradinių investicijų vertės. Investicijų pagrindimo tyrimuose šioms sąnaudoms dažnai neskiriamas reikiamas dėmesys, o tai gali turėti didelio neigiamo poveikio sklandžiam ir ilgalaikiui mokslinių tyrimų infrastruktūros veikimui. Todėl Komitetas siūlo Aštuntojoje bendrojoje mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programoje numatyti galimybę mokslinių tyrimų infrastruktūros įprastos veiklos sąnaudas bendrai finansuoti Europos Sąjungos lėšomis.

6.3.1 Veikimo sąnaudų klausimu Komitetas rekomenduoja, kad ERI „ribota ekonominė veikla“ (2 str.) galėtų apimti nedidelį naudotojo mokesčių, kuris būtų taikomas už bendrą naudojamą infrastruktūrą.

6.4 Komitetas pabrėžia, kad svarbu užtikrinti nevaržomas galimybes naudotis visomis ERI kuo platesniam Europos mokslininkų ir mokslinių bendradarbių ratui. Nebūtų teisinga, jeigu praktiškai ERI naudotis galėtų tik šalys, esančios jos narėmis, arba išskirtinai tik subjektai, galintys sumokėti už tokį naudojamąsi. Pasiūlymas dėl dalinės Bendrijos nuosavybės, išdėstytas 6.2 punkte, taip pat sudarytų geresnes laisvo naudojimosi galimybes ir taip prisidėtų prie geresnės integracijos į Europos mokslinių tyrimų erdvę.

6.5 Vystant aukščiausio lygio infrastruktūrą ir ja naudojantis taip pat svarbu atidžiai stebėti, kad būtų saugoma intelektinė nuosavybė. Galimas problema reikia spręsti atsakingai ir laiku.

2009 m sausio 15 d., Briuselis.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl pesticidų paskleidimo mašinų, kuria iš dalies keičiama 2006 m. gegužės 17 d. Direktyva 2006/42/EB dėl mašinų

COM(2008) 535 galutinis – 2008/0172 (COD)

(2009/C 182/09)

Vienintelis pranešėjas **Ludvík JÍROVEC**

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2008 m. rugsėjo 24 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl pesticidų paskleidimo mašinų, kuria iš dalies keičiama 2006 m. gegužės 17 d. Direktyva 2006/42/EB dėl mašinų

COM(2008) 535 galutinis – 2008/0172 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 sausio 6 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Ludvík JÍROVEC.

450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 192 nariams balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK visiškai pritaria Komisijos pateiktam dokumentui.

1.2 Komitetas teigiamai vertina dalinius pakeitimus, kurie įkūnija geresnę sveikatos apsaugą ir didesnę saugumą, taip pat ir aplinkos atžvilgiu tausėsnį pesticidų paskleidimo įrangos naudojimą visoje Bendrijoje ir EEE.

1.3 Susirūpinimą kelia tai, kad nepakankamai aiškios siūlomo dokumento pasekmės užimtumui valstybėse narėse, kurios dar neperkėlė direktyvos reikalavimų į nacionalinę teisę.

2. Įvadas

2.1 Europos Parlamentas ir Taryba sprendime, kuriuo priėmė šeštąją Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programą, pripažino, kad pesticidų poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai turi būti ir toliau mažinamas.

2.2 Nuo to laiko Europos Komisija priėmė strategiją (toliau – Teminė strategija) ir pasiūlė priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, nustatančią Bendrijos veiksmų, skirtų spręsti pagrindinius jos įgyvendinimo teisinius aspektus, pagrindus (toliau – Pagrindų direktyva). Teminėje strategijoje nustatyti penki pagrindiniai tikslai:

- mažinti dėl pesticidų naudojimo sveikatai ir aplinkai gresiančius pavojus;
- sustiprinti pesticidų naudojimo ir platinimo kontrolę;

— pavojingiausius pesticidus pakeisti saugesniais pakaitalais;

— skatinti tokius auginimo būdus, kai naudojama mažai pesticidų arba jie visai nenaudojami;

— sukurti skaidrią atsiskaitymo apie pažangą ir jos stebėsenos sistemą.

2.3 Siekiant pirmo Teminės strategijos tikslo, siūlomoje Pagrindų direktyvoje valstybėms narėms nustatomi reikalavimai sukurti naudojamos įrangos nuolatinės priežiūros ir tikrinimo sistemą.

3. Bendrosios aplinkybės

3.1 Pasiūlymo tikslas – užtikrinti, kad naujos pesticidų paskleidimo mašinos nekeltų nereikalingo pavojaus aplinkai. Pasiūlyme nurodyti papildomi pagrindiniai aplinkos apsaugos reikalavimai, kuriuos turi atitikti naujos mašinos prieš jas pateikiant rinkai ir (arba) pradendant eksploatuoti Bendrijoje.

3.2 Siekiant užtikrinti aukštą apsaugos lygį, kartu užtikrinant ir laisvą tokių produktų judėjimą Bendrijoje, keliami reikalavimai privalo būti suderinti.

3.3 Ši direktyva panaikins Direktyvą 98/37/EB ir bus taikoma nuo 2009 m. gruodžio 29 d.

3.4 Pasiūlymas visiškai atitinka šeštosios Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programos, Europos Sąjungos darniojo vystymosi strategijos, Lisabonos strategijos ir Tvaraus pesticidų naudojimo teminės strategijos tikslus ir uždavinius.

3.5 Pasiūlymas taip pat atitinka tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros.

3.6 Šis pasiūlymas priimti direktyvą parengtas atsižvelgiant į 2002 m. liepos mėn. Komisijos paskelbtą komunikatą „Tausiojo pesticidų naudojimo teminės strategijos link“, kurį Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas įvertino palankiai.

3.7 Pasiūlymas priimti direktyvą remiasi galutinio konsultavimo metu atlikto poveikio tyrimo rekomendacijomis, kuriose patvirtinta, kad naujoms pesticidų paskleidimo mašinoms būtina nustatyti aplinkos apsaugos reikalavimus, kuriuos minėtos mašinos privalėtų atitikti prieš pateikiant jas rinkai ir (arba) pradėdant eksploatuoti.

3.8 Direktyvos poveikio tyrime kalbama apie kontrolę ir sertifikavimą, kuriuos direktyva apibrėžia tiksliau ir nustato tikslą įvesti naujos pesticidų paskleidimo įrangos privalomo sertifikavimo sistemą Bendrijos lygmeniu.

3.9 Išorės konsultantas (BiPRO) ištyrė galimą poveikį ir numatė, kad reikalavimų suderinimas sugriežtins naujoms mašinoms taikomus standartus, susijusius su gamtos apsauga. Sąnaudos padidės nevienodai, nes kai kurie gamintojai jau tiekia taisykles ir sertifikavimo sistemas atitinkančią įrangą. Reikalavimų suderinimas yra pažangus dalykas, kadangi užtikrins sąžiningą konkurenciją vidaus rinkoje.

4. Teisiniai aspektai

4.1 Šiame pasiūlyme nustatomi nauji aplinkosaugos reikalavimai. Šie papildomi pagrindiniai reikalavimai – tai privalomos nuostatos, kurių tikslas – užtikrinti, kad produktai nekeltų pavojaus aplinkai be reikalo.

4.2 Pasiūlymo teisinis pagrindas yra Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsnis, kuriame nurodyti vidaus rinkos kūrimo principai. Ši direktyva užtikrina į jos taikymo sritį patenkančių mašinų laisvą judėjimą.

4.3 Kadangi pasiūlymas nėra išimtinė Bendrijos kompetencija, taikomas subsidiarumo principas.

4.4 Tam tikros valstybės narės pesticidų paskleidimo įrangai jau nustatė privalomus aplinkos apsaugos reikalavimus ir atitikties vertinimo tvarką. Kitos valstybės narės paskelbė šios srities teisės aktų projektus. Jeigu būtų leista, kad keliama reikalavimai būtų nustatomi pagal savanoriško sertifikavimo sistemą, būtų gausinamos skirtingos nacionalinės nuostatos ir procedūros. Tai galėtų lemti beprasmes pramonės sąnaudas ir tapti kliūtimi laisvam prekių judėjimui Bendrijoje.

4.5 Reikalavimų suderinimas yra vienintelis būdas pasiekti užsibrėžtą aplinkos apsaugos tikslą, kartu užtikrinant lygiavertį apsaugos lygį visoje Bendrijoje, sąžiningą gamintojų konkurenciją ir laisvą prekių judėjimą vidaus rinkoje.

4.6 Pasiūlymas atitinka subsidiarumo principą.

4.7 Šiame pasiūlyme numatoma tik tai, ko reikia jo tikslui pasiekti, todėl jis atitinka Sutarties 5 straipsnyje nustatytą proporcingumo principą.

4.8 Šia direktyva kiek įmanoma sumažinama pesticidų paskleidimo įrangos gamintojams tenkanti administracinė našta.

4.9 Šis dokumentas taip pat atitinka tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros.

4.10 Pasiūlymas neturi poveikio Bendrijos biudžetui.

4.11 Valstybės narės privalo Komisijai pateikti nuostatų, kuriomis ši direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, tekstus bei minėtų nuostatų ir šios direktyvos koreliacinę lentelę.

4.12 Pasiūlymas yra susijęs su EEE ir todėl turėtų būti jai taikomas.

5. Paaiškinimas

5.1 Aplinkosaugos reikalavimai keliami tik toms pesticidų paskleidimo mašinoms ir yra susiję tik su tokiu pavojumi aplinkai, kuriems taikomi direktyvos I priede išdėstyti nauji pagrindiniai reikalavimai.

5.2 Pasiūlyme termino „pagrindiniai saugos ir sveikatos reikalavimai“ apibrėžtis papildoma ir dėl to nereikia iš dalies keisti nuorodų į pagrindinius direktyvos sveikatos ir saugos reikalavimus.

5.3 Siūlant iš dalies pakeisti 4 straipsnio 1 dalį, 9 straipsnio 3 dalį ir 11 straipsnio 1 dalį nustatomas aplinkos apsaugos tikslas.

5.4 Pesticidų paskleidimo mašinų gamintojai privalo įvertinti žalos aplinkai pavojus.

5.5 Direktyvoje nurodoma, kokiai pesticidų paskleidimo įrangai ji taikoma.

5.6 Direktyvoje nustatomi pagrindiniai reikalavimai, siekiant kiek galima sumažinti žalą aplinkai.

5.7 Siūlomus naujus pagrindinius reikalavimus numatoma papildyti įvairioms pesticidų paskleidimo mašinų kategorijoms taikomų darnųjų standartų techninėmis specifikacijomis. Šiuo klausimu Komisija suteiks įgaliojimus atitinkamoms Europos standartizacijos organizacijoms.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl pramoninių išmetamųjų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (nauja redakcija)

COM(2007) 844 galutinis – 2007/0286 (COD)

(2009/C 182/10)

Pranešėjas **Stéphane BUFFETAUT**

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 175 straipsnio 1 dalimi, 2008 m. vasario 25 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl pramoninių išmetamųjų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (nauja redakcija)

COM(2007) 844 galutinis – 2007/0286 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. spalio 30 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Stéphane BUFFETAUT.

450-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 152 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Įžanga

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui pateiktas tekstas pristatomas kaip nauja dabartinės direktyvos redakcija. Iš tikrųjų atliktas didesnis darbas nei tik šiuo metu galiojančio dokumento persvarstymas ir pataisymas. Komisija užtikrina, kad naujoji redakcija parengta siekiant supaprastinimo, o tai atitinka „geresnio reglamentavimo“ iniciatyvą, nors kai kas galėtų tai užginčyti. Pagrindiniai šio teisės akto tikslai yra susiję su:

- aplinka: užtikrinti veiksmingą aplinkos apsaugą taikant integruotą požiūrį, kuriuo būtų atsižvelgiama į aplinkos veiksnių visumą;
- ekonomika: suderinti procedūras ir veiklos praktiką, kad būtų išvengta konkurencijos iškraipymų.

2. Komisijos tikslai

2.1 Komisija pripažįsta, kad per pastaruosius dešimtmečius išmetamųjų teršalų sumažėjo, tačiau mano, kad mažinimo mastas nepakankamas, todėl siekia aktyviau kovoti su teršalų išmetimu.

2.2 Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės direktyva (TIPK) taikoma apytikriai 52 000 įrenginių visoje Europos Sąjungoje, tačiau, nors jau įdėta daug pastangų, išmetamųjų teršalų lygis vis dar daug aukštesnis nei numatyta Oro taršos teminės strategijos tiksluose.

2.3 Pramoninės veiklos keliami tarša, nemažai prisideda prie neigiamo poveikio sveikatai ir aplinkai. 83 proc. sieros dioksido,

34 proc. azoto oksidų ir 25 proc. dioksino, taip pat 23 proc. gyvsidabrio į aplinką patenka iš šių įrenginių ⁽¹⁾. Ši tarša – tai ne vien į orą išmetami teršalai, bet ir teršalų išleidimas į vandens telkinius ir į dirvožemį. Pramoninei veiklai taip pat reikia daugiausia žaliavų, vandens ir energijos; jos metu taip pat prisidedama prie atliekų gamybos. Todėl integruotas požiūris (TIPK) yra tinkama priemonė spręsti teršalų mažinimo klausimą įvedant leidimus, kuriuos, siekiant reguliuoti įmonių pagaminamų atliekų kiekį, išduotų kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos.

2.4 Komisijos nuomone, šio požiūrio esmė turi būti skatinti naudoti geriausias galimas priemones (GGP arba angl. BAT). Kiekviename konkrečiame pramonės sektoriuje turi būti naudojamos veiksmingiausios aplinkos apsaugos techninės priemonės, jeigu šių priemonių galima įsigyti rinkoje ir jas ekonomiškai apsimoka eksploatuoti.

2.5 Siekdama sudaryti palankesnes sąlygas šiam požiūriui Komisija organizuoja valstybių narių ir suinteresuotų subjektų keitimąsi informacija apie geriausias galimas priemones. Ši informacija bus panaudota rengiant GGP informacinius dokumentus (angl. BREF), kuriuose būtų nurodyta, kas ES lygmeniu kiekviename pramonės sektoriuje galėtų būti laikoma geriausiomis galimomis priemonėmis. Kadangi TIPK biuras yra Sevilijoje, šį procesą nuspręsta pavadinti Sevilijos procesu.

2.6 Tam tikroms pramonės šakoms (bet tik tam tikroms) taikomos sektoriams skirtos direktyvos, kuriose nustatytos veiklos sąlygos ir būtinausi techniniai reikalavimai. Jose visų pirma nustatytos kai kurių išmetamųjų teršalų ribinės vertės ir jos taikomos nepažeidžiant TIPK direktyvos.

⁽¹⁾ SEC (2007)1679

2.7 Komisija, nurodžiusi atlikti įvairių tyrimų ir apklausų, nusprendė, kad siekiant geriau kovoti su pramoniniais išmetamaisiais teršalais būtina sugriežtinti šiuo metu galiojančius teisės aktus. Komisija taip pat nustatė, kad šiuo metu galiojančiuose teisės aktuose yra spragų, dėl kurių, viena vertus, negalima tinkamai įgyvendinti direktyvos ir, antra vertus, apsunkinta jos taikymo kontrolė.

2.8 Todėl Komisija siūlo persvarstyti ir sujungti į vieną direktyvą (direktyvą dėl pramoninių išmetamųjų teršalų) septynias skirtingas direktyvas, iš esmės siekdama:

- sustiprinti geriausių galimų priemonių sąvoką,
- peržiūrėti didelių kurų deginančių įrenginių išmetamųjų teršalų ribines vertes,
- įkurti komitetą, kuris, atsižvelgdamas į mokslo ir technikos pažangą, pataisytų dabar galiojančius neesminius techninius reikalavimus arba nustatytų valstybių narių teikiamų ataskaitų rūšis ir formą,
- įtraukti tikrinimus reglamentuojančias nuostatas,
- skatinti naujoves ir taikyti naujus metodus,
- supaprastinti ir aiškiau apibrėžti tam tikras su leidimų išdavimo procedūra susijusias nuostatas,
- išplėsti ir tiksliau apibrėžti direktyvos taikymo sritį,
- skatinti atsižvelgti į naujas technines priemones.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Trys pagrindiniai šiuo metu galiojančios direktyvos principai:

- integruotas požiūris į pramoninės veiklos poveikį,
- geriausių galimų priemonių naudojimas,
- galimybė atsižvelgti į vietos aplinkybes nustatant leidimų išdavimo sąlygas

sulaukė įmonių, kurioms ji skirta, pritarimo ir atitinka bendrąją ir nuoseklią strategiją, kuria siekiama ir toliau didinti pramonės objektų ekologiskumą.

3.2 Tenka pripažinti, kad valstybėse narėse 1996 m. direktyva įgyvendinama nevienodai, tačiau reikia atsižvelgti į tai, kad visiškas jos įgyvendinimas baigėsi labai neseniai (veikiančiuose įrenginiuose – tik 2007 m. spalio mėn.), todėl dar nepakanka laiko jos įgyvendinimui tinkamai įvertinti. Tačiau, Komisijos teigimu, atliktas konkrečių leidimų ir apskritai valstybių narių praktikos vertinimas atskleidžia nemažai įgyvendinimo problemų, kurios visų

pirma susidaro dėl neaiškių dabartinės direktyvos nuostatų. Be to, Komisijos teigimu, konsultacijos ir prognozės rodo, kad padėtis nepasikeis, jeigu nebus pakeisti teisės aktai. Reikia pastebėti, kad įgyvendinimo teisės aktai yra valstybių narių prerogatyva, o atitinkamų įrenginių operatoriai privalo laikytis leidimų išdavimo sąlygų.

3.3 GGP informaciniai dokumentai realiai sukurti ir platinami nuo 2001 m., tačiau, prireikė daug laiko šiems dokumentams išversti į visas oficialias Europos Sąjungos kalbas. Vis dėlto įgyvendinimo tyrimai parodė, kad, ne visos nacionalinės administracijos institucijos tinkamai atliko savo užduotis, todėl negalima teigti, kad visa atsakomybė už pavėluotą ar netinkamą teisės aktų įgyvendinimą tenka atitinkamoms pramonės šakoms, jeigu tos leidimų išdavimo sąlygos neatitinka GGP informacinių dokumentų. Todėl reikėtų skatinti labiau keistis patirtimi, susijusia su bendru GGP informacinių dokumentų įgyvendinimu visoje Europos Sąjungoje, nes jie naudojami labai skirtingai.

3.4 Visus nustatytus trūkumus galima paaiškinti šiais argumentais, bet svarbiau išsiaiškinti, ar ne per daug skubama iš esmės pakeisti direktyvą. Iš tiesų kai kurios valstybės narės pavėluotai išdavė leidimus eksploatuoti veikiančius įrenginius, kai kuriais atvejais net pasibaigus direktyvoje nustatytiems terminams.

3.5 Vis dėlto yra pagrindo nerimauti, kadangi valstybių narių duomenys dėl išmetamųjų teršalų verčia manyti, jog net įdiegus GGP, visų pirma dideliuose kurų deginančiuose įrenginiuose, nepavyks pasiekti Oro taršos strategijoje numatytų tikslų.

3.6 Bet kuriuo atveju ši nauja direktyvos redakcija turi būti rengiama, Europos Vadovų Tarybos žodžiais tariant, „laikantis skaidrumo, ekonominio veiksmingumo, sąnaudų tikslingumo, lygių valstybių narių pastangų ir jų tarpusavio solidarumo principų reikalavimų“.

4. Punktai, keliantys konkrečias problemas

4.1 Informacinių dokumentų vaidmuo

4.1.1 Iki šiol informaciniai dokumentai atlikdavo dvejopą vaidmenį:

- buvo pagrindas, kuriuo remiantis rengiant leidimus buvo apibrėžiamos GGP. GGP informaciniai dokumentai yra informacijos šaltinis, skirtas įvairioms galimoms GGP, tinkančioms įvairioms situacijoms konkrečiuose įrenginiuose. Šie informaciniai dokumentai buvo rengiami atsižvelgiant į įvairių suinteresuotų subjektų nuomonę dėl to, kokios turėtų būti GGP, jie pritaikyti įvairiems procesams, iš kurių kompetentinga institucija pasirinko tinkamiausią standartą,

— juos rengiant buvo keičiamasi informacija apie Europos Sąjungoje naudojamų priemonių naudojimo rezultatus ir raidą.

GGP buvo atrenkamos remiantis tuo, kad šis techninis etalonas pasiekiamas tokiomis sąnaudomis, kad nekeltų pavojaus pramonės konkurencingumui. Tai atsispindi ir GGP apibrėžtyje, pagal kurią GGP turi būti „gamybos būdas, išplėtotas tokiu mastu, kuris leidžia jį įgyvendinti atitinkamame pramonės sektoriuje, esant ekonomiškai ir techniškai tinkamoms sąlygoms, (...) jei tik jis yra prieinamas veiklos vykdytojui“ (TIPK direktyvos 2 straipsnio 11 punktą, 3(9) Direktyva dėl pramoninių teršalų)). Priešingu atveju, kaip ir naujų metodų, kurie nelaikomi GGP, atveju, GGP taip pat buvo geriausios praktikos pavyzdžiai ir naujausi gamybos proceso technikos laimėjimai, jas pasitelkus taip pat buvo galima sukaupti duomenis apie konkrečioje pramonės šakoje taikomų įvairių technologijų ir veiklos būdų rezultatus.

4.1.2 Svarbu vadovautis dabartine logika: GGP yra priemonės, kurios kiekvienu konkrečiu atveju leidžia pasiekti norminius reikalavimus ir, be kita ko, kontroliuoti pramoninius išmetamuosius teršalus užtikrinant aplinkos apsaugą ir kartu atsižvelgiant į šių priemonių taikymo sąnaudas ir naudą. Teisės aktai turi būti taikomi visiems tuo pačiu metu visoje Europos Sąjungoje, kad būtų išvengta visiškos sumaišties dėl leidimų peržiūrėjimo datų, atskirų sektorių GGP informacinių dokumentų peržiūrėjimo datų arba atitinkamų sektorių konservatoriškumo lygio. GGP turėtų padėti mažinti konkurencijos iškreipimą.

4.1.3 Peržiūrėjimu reikėtų siekti aiškiau apibrėžti GGP informacinių dokumentų vaidmenį. Jais nėra nustatomi išmetamų teršalų lygiai, bet jie turi būti pagrindu ir pažangos priemone, kurie sudarytų sąlygas, be kita ko, laikytis kitur nustatytų išmetamų teršalų ribinių verčių arba aplinkos (vandens, oro, dirvožemio) kokybės standartų. Reikia neužmiršti, kad, kaip tai buvo nurodyta 2005 m. GGP informacinių dokumentų vadove ir gairėse, GGP informaciniuose dokumentuose nenurodomos privalomos priemonės nei išmetamų teršalų ribinės vertės. Išmetamų teršalų lygio nustatymas priklauso Europos Sąjungos ekonomikos ir aplinkos politikai. Galiausiai, šios priemonės neturi pakenkti lankstumui, kuris būtinas atsižvelgiant į vietos ir technines sąlygas.

4.2 Sevilijos procesas

4.2.1 Sevilijos procesas yra atviras ir grindžiamas konsultavimusi, nors jam ir stigo demokratijos tikrąja to žodžio prasme. Iš tiesų visi trys suinteresuoti „klasikiniai“ subjektai šiame procese dalyvauja arba jais gali būti: valstybės, technikos specialistai, nevyriausybinių organizacijų. Vis dėlto procesas tebėra „vertikalus“, skirtingos pramonės šakos tarpusavyje mažai susisiečia. Keičiasi GGP informacinių dokumentų autoriai, todėl vis naujas informacinių dokumentų versijas ar skirtingų sektorių GGP informacinius dokumentus retai rašo tie patys asmenys (valstybių narių ir Komisijos atveju). Tai reiškia, kad naudojamų priemonių atveju prarandama informacija ir patirtis, susijusi su kai kurių teršalų (pražūtingo (NO_x, CO, CO₂ ir t. t.) arba globalaus (SO_x metalai,

dulkės ir t. t.) tipo teršalų) problemos sprendimu, tuo tarpu kai šios priemonės turėtų pasiekti Keitimosi informacija forumą (angl. *Information Exchange Forum*, IEF). Vis dėlto Sevilijos proceso nuopelnas yra tas, kad jis suteikia galimybę nuolat susipažinti su pramonės sektorių pasiekimais. Jeigu valstybės narės būtų šiek tiek aktyvesnės, jos galėtų šiuo procesu pasinaudoti ir jį pagerinti, kadangi jos galėtų pateikti privalomų patikrinimų metu gautų duomenų.

4.3 Leidimų peržiūrėjimas

4.3.1 Kokiam nors įrenginiui tuo pat metu gali būti skirta keletas GGP informacinių dokumentų. Todėl reikia užtikrinti, kad reguliari GGP informacinių dokumentų peržiūra ir leidimų peržiūros tempas (procesai dėl kurių gali pasikeisti privalomi reikalavimai) sutaptų su įrenginio nenuostolingumo ciklais. Vėlgiai šiai situacijai tinka tik reguliavimas arba programavimas pasitelkiant teisės aktus. Naujos priemonės greičiau bus panaudotos pagal paskirtį, jeigu problemos bus nustatytos iš anksto. Panašiai ir su GGP – jos bus efektyvesnės, jeigu jas bus galima laipsniškai gerinti, tačiau neįmanoma priversti investicijas derinti su GGP informacinių dokumentų persvarstymo tempais. Taigi, sudaryti pažangos grafiką atsižvelgiant į pasiektus rezultatus ir technikos pažangą yra Europos teisėkūros institucijų kompetencija – šio uždavinio negalima deleguoti Sevilijos procesui.

4.4 Naujos priemonės sąvoka

Naujajame tekste vartojama naujos priemonės sąvoka. Naujai priemonei būdinga tai, kad ją privalu išbandyti realioje pramoninėje aplinkoje. Šios priemonės gali daug žadėti laboratorijose ar net bandomuosiuose įrenginiuose, tačiau gali netikti naudoti realiomis sąlygomis. Taigi reikia užtikrinti, kad būtų aišku, jog į dokumentą ši sąvoka įvesta siekiant skatinti inovacijas ir išmėginti naujas priemones, o ne norint pasirošti nustatyti naujus standartus.

4.5 Integruotas požiūris

Naujajame tekste laikomasi principo, jog reikia prisitaikyti prie vietos aplinkybių ir konkrečių veiklos sąlygų, ir nuspręsta naudoti leidžiančias nukrypti nuostatas. Ši sistema, nors ir suteikia kompetentingoms valdžios institucijoms tam tikro lankstumo atsižvelgti į konkrečias sąlygas, yra dar griežtesnė už ankstesnę. Svarbu, kad geriausios galimos priemonės būtų nustatytos tikrose ir skaidriose vietos ir nacionalinių valdžios institucijų ir pramonininkų diskusijose.

4.6 Sektoriams skirtų direktyvų įtraukimas

Reikia siekti, kad įtraukus šias direktyvas naujas dokumentas netaptų perkrautas ir sudėtingas, nes tai prieštarautų supaprastinimo tikslui. Sektoriams skirtos direktyvos į direktyvos projektą

įtraukiamosįvairiai, daugiausia išmetamųjų teršalų ribinių verčių atveju. Pagrindinė priežastis – siekiama išmetamųjų teršalų ribines vertes suderinti su GGP rodikliais. Šiuo sektoriams skirtų direktyvų įtraukimu pirmiausia turėtų būti siekiama aiškumo ir nuoseklumo valstybėms narėms ir veiklos vykdytojams. Tai taip pat padės sumažinti nereikalingą administracinę naštą.

4.7 Komitologija, Keitimosi informacija forumas ir Sevilijos TIPK biuras

Direktyvos projekte siūloma aktyviau taikyti komitologijos procedūrą, ypač nustatant kriterijus, leidžiančius nukrypti nuo GGP informacinių dokumentų. Koks vaidmuo tada teks suinteresuotiems subjektams? Ir kokį vaidmenį atliks Keitimosi informacija forumas ir Sevilijos biuras? Reikėtų susirūpinti tuo, kad ateityje Europos pramonė vis nenoriau apie geriausias galimas priemones informuos TIPK Sevilijos biurą, nors iki šiol šis bendradarbiavimas giriamas kaip vienas sėkmingiausių Europoje. Be to, komitologijos procedūra yra neaiški ir Europos Parlamentas ją vertina nelabai palankiai. Taigi, komitologijos procedūrą reikėtų taikyti ribotai – tik keičiant šalutines teisės aktų detales.

4.8 Dirvožemio apsauga

Naujajame tekste numatyta, kad įrenginių eksploatavimo vietose turi būti pašalinta įrenginių eksploatavimo padaryta žala. Kadangi dirvožemiai Europoje labai įvairūs, šiuo atveju tikslinga taikyti subsidarumo principą, suteikiant daugiau veiksmų laisvės nacionalinėms valdžios institucijoms. Geriausia išeitis būtų sutvarkyti eksploatavimo vietą taip, kad ji tiktų patvirtintai būsimai veiklai.

4.9 Ataskaitų paskelbimas

Tekste numatyta, kad valdžios institucijos per du mėnesius po patikrinimo viešai paskelbia to patikrinimo ataskaitą. Šis laikotarpis yra per trumpas, kadangi tikrinamam pramonininkui reikia palikti pakankamai laiko atsakyti į pastabas ir parengti veiksmų planą – tai taip pat turi būti aprašyta ataskaitoje.

4.10 Direktyvos taikymas

Manome, kad numatoma direktyvos taikymo pradžia – 2016 m. sausio mėn. – yra per skubi atsižvelgiant į šiuo metu galiojančios TIPK direktyvos įgyvendinimo patirtį. Be to, šiuo metu rengiama keletas Europos direktyvų projektų, o pačias direktyvas numatyta pradėti taikyti nuo 2020 m. (direktyvos dėl teršalų išmetimo nacionalinių ribų persvarstymas, „žaliojo paketo“ įgyvendinimas). Beje, šiuo metu Geteborgo protokolą Zenevoje persvarsto Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija, kuri užsibrėžė savo naujuosius tikslus nustatyti 2020 m.

Būtų logiškiau šį direktyvos projektą suderinti su kitais aplinkosaugai skirtais teisės aktais, pasiūlant, kad jis įsigaliotų ne 2016 m., o 2020 m.

5. Išvados

5.1 Jeigu TIPK direktyva iki šiol buvo įgyvendinta nepatenkinamai, būtų naudinga su valstybėmis narėmis ir kitais suinteresuotais subjektais dėti visas pastangas, siekiant greitai pagerinti dabartinės direktyvos įgyvendinimo kokybę. Tai taptų konkrečiu pagrindu rengiant naują TIPK direktyvos redakciją, kaip numatyta Komisijos komunikate ir 2008–2010 m. pramoninius išmetamuosius teršalus reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinimo veiksmų plane. Dokumento persvarstymo tikslai turėtų būti šie: ekologinis ir ekonominis veiksmingumas, skaidrumas, konsultacijos su specialistais, tinkama sąnaudų ir naudos pusiausvyra ir lygių valstybių narių pastangų ir jų tarpusavio solidarumo principo laikymasis.

5.2 Europos aplinkos apsaugos teisės aktų įgyvendinimo ir vykdymo tinklas (IMPEL) galėtų padėti sklandžiau įgyvendinti šiuo metu galiojančią direktyvą, o oficialūs GGP informacinių dokumentų vertimai į visas Europos Sąjungos kalbas leistų operatyviai su jais susipažinti ir juos taikyti valstybėse narėse. Bendradarbiaujant su Sevilijos TIPK biuru reikėtų užtikrinti, kad viena kitai prieštaraujančios nuomonės neatsidurtų GGP informaciniuose dokumentuose; tai padėtų išsaugoti nuoseklumą ir šių dokumentų vertę Europos lygmeniu.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 549/2004, (EB) Nr. 550/2004, (EB) Nr. 551/2004 ir (EB) Nr. 552/2004, kad būtų pagerintas Europos aviacijos sistemos veikimas ir tvarumas

COM(2008) 388 galutinis – 2008/0127 (COD)

ir Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 216/2008 dėl aerodromų, oro eismo valdymo ir oro navigacijos paslaugų ir panaikinama Tarybos direktyva 2006/23/EB

COM(2008) 390 galutinis – 2008/0128 (COD)

(2009/C 182/11)

Pranešėjas **Jacek KRAWCZYK**

2008 m. rugsėjo 4 d. ir 2008 m. liepos 18 d. Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 80 straipsnio 2 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 549/2004, (EB) Nr. 550/2004, (EB) Nr. 551/2004 ir (EB) Nr. 552/2004, kad būtų pagerintas Europos aviacijos sistemos veikimas ir tvarumas

COM(2008) 388 galutinis – 2008/0127 (COD)

ir Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 216/2008 dėl aerodromų, oro eismo valdymo ir oro navigacijos paslaugų ir panaikinama Tarybos direktyva 2006/23/EB

COM(2008) 390 galutinis – 2008/0128 (COD).

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. lapkričio 10 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Jacek KRAWCZYK.

450-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (2009 m. sausio 15 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 131 nariui balsavus už ir 5 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Skubus ir visapusiškas Komisijos pasiūlymu pagrįsto Bendro Europos dangaus (BED) įgyvendinimas yra labai svarbus strateginis žingsnis siekiant tolesnės Europos integracijos ir stiprinant ES bendrąją rinką. Jis taip pat stiprina Europos socialinę sanglaudą ir socialinį judumą.

1.2 EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą kaip svarbų veiksmą siekiant iš tikrųjų įgyvendinti bendrą Europos dangų. Šiame pakete, kuris žinomas kaip Bendras Europos dangus II (BED II), sprendžiama daugelis problemų, patirtų įgyvendinant 2004 m. pradėtą vykdyti pirmąjį priemonių paketą BED I.

1.2.1 Todėl teisės akto pasiūlymo dėl BED II nereikėtų atidėti ir EESRK ragina ES teisėkūros institucijas pasiekti galutinį susitarimą iki 2009 m. kovo mėnesio. Siekiant Bendro Europos dangaus tikslų svarbu, kad ES teisėkūros institucijos (Taryba ir Parlamentas) nesusilpnintų šiuo klausimu pateiktų Komisijos pasiūlymų.

1.3 Didėjant eismui kartu pirmiausia turėtų būti tobulinami saugos reikalavimai.

1.4 EESRK ypač pritaria:

— pasiūlymams dėl pažangos stebėjimo sistemos ir privalomų veiklos tikslų, kadangi pažanga vertinama atsižvelgiant į keletus pagrindinius kriterijus: saugumą, gebėjimus, aplinką ir sąnaudų efektyvumą,

- Europos aviacijos saugos agentūros (EASA) kompetencijos plėtimui, įtraukiant į ją aerodromų, oro eismo valdymo (O-EV) ir (arba) oro navigacijos tarnybų saugą,
- žmogiškojo veiksnio svarbos skrydžių saugai pripažinimui,
- kad reikia dėti didesnes pastangas siekiant pagerinti už saugumo užtikrinimą atsakingų darbuotojų kompetenciją ir taikyti teisingumo kultūrą,
- pasiūlymui performuluoti reglamento dėl oro navigacijos paslaugų 5 straipsnį, kuris buvo panaikintas pasiūlyme dėl BED II, kad būtų galima atestavimo sistemą pradėti taikyti visam saugos grandinės personalui, visų pirma taikyti skrydžių saugos elektronikos specialistų sertifikavimą (angl. *air traffic safety electronics personnel* – ATSEP),
- funkcinį oro erdvės blokų įgyvendinimui vėliausiai iki 2012 m.,
- tolesniam bendro Europos dangaus oro eismo valdymo mokslinių tyrimų programos (angl. SESAR) ir jos finansavimo priemonių vystymui,
- oro eismo valdymo tinklo funkcijų stiprinimui,
- Eurokontrol institucijos reformai,
- pripažinimui, kad oro uostų pajėgumų yra riboti,
- 18 a straipsnio pakeitimui: EESRK neprieštaraus tyrimui, jeigu jis nebus aiškiai skirtas oro eismo valdymo pagalbinių paslaugų atvėrimui konkurencijai.

1.5 Įgyvendinus BED II bus galima gerinti OEV ir labai sumažinti oro pramonės išmetamų CO₂ dujų kiekį. Dėl trumpesnių maršrutų būtų išmesta beveik 5 mln. tonų mažiau CO₂ dujų per metus. Patobulinus oro eismo valdymą ir oro uostų veiklą būtų galima sumažinti vidutinio skrydžio keliamą taršą iki 12 proc. arba 16 mln. tonų CO₂ dujų per metus.

1.6 Nors įvairūs suinteresuoti subjektai iš esmės plačiai remia BED II, tačiau, jį patvirtinus, būtinais reikės tolesnių konsultacijų dėl įgyvendinimo nuostatų. Konsultacijos su socialiniais ir (arba) pramonės partneriais arba suinteresuotais subjektais turėtų būti rengiamos kiekvienu BED II įgyvendinimo lygiu (ES, nacionaliniu ir regioniniu).

1.7 BED II įgyvendinimas piliečiams ir vartotojams duos aki-vaizdžios naudos, įskaitant:

- aukštesnį saugos lygį,
- trumpesnę kelionės laiką,
- geresnes paslaugas ir rezultatus, įskaitant didesnę skrydžių tvarkaraščių patikimumą ir numatomumą ir taip sumažinant prarastų jungiamųjų skrydžių skaičių,
- patrauklesnes skrydžių kainas dėl mažesnių aviacijos bendrovių sąnaudų,
- mažesnę asmeninį anglies pėdsaką.

2. Įvadas

2.1 Europos Parlamentui ir Tarybai priėmus Reglamentą (EB) Nr. 549/2004, nustatantį Bendro Europos dangaus sukūrimo pagrindą ⁽¹⁾, Reglamentą (EB) Nr. 550/2004 dėl oro navigacijos paslaugų teikimo bendrame Europos danguje ⁽²⁾, Reglamentą (EB) Nr. 551/2004 dėl bendro Europos dangaus oro erdvės organizavimo ir naudojimo ⁽³⁾, ir Reglamentą (EB) Nr. 552/2004 dėl Europos oro eismo valdymo tinklo sąveikos ⁽⁴⁾ (pirmas bendro Europos dangaus teisės aktų paketas), buvo sukurtas tvirtas pagrindas vientisai, sąveikiai oro eismo valdymo sistemai. EESRK pasiūlytus reglamentus aptarė 2002 m. nuomonėse: „Veiksmų programa. Bendras Europos dangus“ (TEN 080) ir „Bendro Europos dangaus įgyvendinimas“ (TEN 098).

2.2 Dėl nepaprastai išaugusios oro transporto paklausos labai padidėjo infrastruktūros pajėgumų naudojimas: 4 700 komercinių orlaivių kiekvieną dieną atlieka 28 000 skrydžių, todėl gali būti pasiekta krašutinė oro uostų ir oro eismo valdymo galimybių riba. Padidėjus ES, vykdant aktyvią kaimynystės politiką, Europos aviacijos rinka padidėjo iki 37 šalių, kuriose gyvena daugiau nei 500 mln. gyventojų ⁽⁵⁾.

2.3 Oro eismo valdymo suskaidymas trukdo optimaliai naudoti pajėgumus ir yra nereikalinga maždaug 1 mlrd. eurų finansinė našta aviacijai (orlaiviai vidutiniškai skrenda 49 km daugiau nei būtina). Dėl neveiksmingo skrydžių valdymo 2007 m. nuskrista 468 mln. kilometrų daugiau nei būtina ir aviacijos pramonės išlaidos papildomai padidėjo 2,4 mlrd. eurų. Su eismo srauto

(1) OL L 96, 2004 3 31, p. 1.

(2) OL L 96, 2004 3 31, p. 10.

(3) OL L 96, 2004 3 31, p. 20.

(4) OL L 96, 2004 3 31, p. 26.

(5) Kai kurios kaimyninės šalys nusprendė prisijungti prie Europos bendros aviacinės erdvės siekiamos skatinti ekonominį augimą ir užimtumą.

valdymu susiję vėlavimai 2007 m. iš viso sudarė 21,5 mln. min. ir dėl to aviacijos bendrovės, o kartu ir jų klientai, patyrė 1,3 mlrd. eurų papildomų išlaidų.

2.4 Atsižvelgdama į aktyvų pramonės, valstybių narių ir kitų suinteresuotųjų subjektų reikalavimą supaprastinti Europos aviacijos reguliavimo sistemą ir didinti jos veiksmingumą, Aukšto lygio grupė dėl Europos aviacijos reguliavimo sistemos ateities 2007 m. liepos mėn. pateikė ataskaitą, į kurią įtrauktos rekomendacijos, kaip pagerinti Europos aviacijos sistemos rezultatus ir valdymą. Šioje ir Eurokontrolės veiklos apžvalgos komisijos ataskaitose patvirtinta, kad Europos oro eismo valdymo tinklas (EOEVT) turėtų būti kuriamas ir įgyvendinamas atsižvelgiant į viso oro transporto tinklo veiksmingumą, saugą ir aplinkos tvarumą ES lygiu.

2.5 2007 m. gruodžio mėn. EASA nusiuntė Komisijai nuomonę dėl aerodromų. Nuomonę dėl oro eismo valdymo ir oro navigacijos paslaugų EASA pateikė 2008 m. balandžio mėn. Joje pritarta siūlymui baigti 2002 m. pradėtą procesą papildant EASA pavestas užduotis aerodromų, oro eismo valdymo (OEV) ir oro navigacijos paslaugų (ONP) saugos aspektais.

2.6 2008 m. birželio 25 d. Europos Komisija paskelbė komunikatų rinkinį „Bendras Europos dangus II. Darnesis ir veiksmingasis oro susisiekimasis“ (COM(2008) 388, COM(2008) 389/2, COM(2008) 390).

3. Komisijos pasiūlymas (BED II)

3.1 Siekiant užbaigti bendro Europos dangaus kūrimą, būtina Bendrijos lygmeniu priimti papildomas priemones, visų pirma pagerinti Europos aviacijos sistemos rezultatus tokiose pagrindinėse srityse kaip sauga, pajėgumai, skrydžių veiksmingumas, ekonominis efektyvumas ir aplinka siekiant pagrindinių saugos tikslų.

3.2 Bendrą Europos dangų II (BED) sudaro keturi ramsčiai:

Pirmasis ramstis apima veiklos reguliavimo sistemą:

- OEV sistema stiprinama įsteigiant nepriklausomą veiklos vertinimo įstaigą, kuri prižiūri ir vertina sistemos veiklą. Ji nustatys įvairių veiklos sričių rodiklius ir siūlys visai Bendrijai taikomus tikslus (vėlavimai, sąnaudų mažinimas, maršrutų trumpinimas). Komisija patvirtina veiklos tikslus ir pateikia juos šalies lygmens institucijoms. Tikslai, dėl kurių susitariama, yra privalomi.
- Paslaugų teikimo integracijos palengvinimas Komisijai palaiškiant esamas iniciatyvas, kuriomis siekiama sukurti funkcinis oro erdvės blokus: nustatant griežtus įgyvendinimo terminus

(vėliausiai iki 2012 m. pabaigos); praplečiant žemutinės oro erdvės sritį iki pat oro uosto bei pašalinant nacionalines teises ir institucines kliūtis.

- Tinklo valdymo funkcijos stiprinamos įvairių veikėjų vykdymomis užduotimis, įskaitant: Europos maršrutų tinklo sudarymą, ribotų išteklių, eismo srautų bei SESAR technologijų diegimo valdymą ir visai Europai skirtą infrastruktūros elementų pirkimą.

Antrasis ramstis – viena saugos sistema:

EASA kompetencijos ilgainiui pakito ir dabar apima orlaivių tinkamumo skraidyti, orlaivių naudojimo ir orlaivių igulų licencijavimo sritis. Remdamasi šiuo metodu Komisija siūlo išplėsti agentūros kompetenciją, kad ji apimtų likusias pagrindines aerodromų, oro eismo valdymo ir (arba) oro navigacijos tarnybų saugos sritis.

Trečiasis ramstis – programa SESAR kaip BED technologinė ir veiklos dalis:

Europa turėtų paspartinti savo OEV sistemos plėtrą, kad spręstų kylančius uždavinius ir suderintų oro ir antžeminės įrangos diegimą. SESAR tikslas – dešimčia kartų padidinti saugą, tris kartus padidinti eismo valdymo pajėgumus perpus mažesnėmis nei šiuo metu vieno skrydžio sąnaudomis. 2006 m. EESRK parengė nuomonę TEN 232, kurioje visapusiškai pritarė SESAR programos įgyvendinimui.

Ketvirtasis ramstis – antžeminių pajėgumų valdymas:

Jis apima geresnę esamos infrastruktūros naudojimą, geresnę infrastruktūros planavimą, intermodalumo ir geresnio susisiekimo su oro uostais skatinimą ir Bendrijos oro uostų pajėgumų stebėjimo įstaigos kūrimą.

4. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK labai palankiai vertina oro navigacijos paslaugų teikėjų (toliau – ONPT) veiklos sistemą (nurodytą 11 straipsnyje).

4.1.1 EESRK labai palankiai vertina pasiūlytą veiklos sistemą (nustatytą pagrindų reglamento 11 straipsnyje). EESRK pritaria šios veiklos sistemos kūrimui, nes ją taikant galima gerinti rezultatus. Siekiant Bendro Europos dangaus tikslų svarbu, kad ES teisėkūros institucijos (Taryba ir Parlamentas) nesumenkintų Komisijos šiuo klausimu pateiktų pasiūlymų.

4.1.2 EESRK pritaria pasiūlytai veiklos rezultatų gerinimo sistemai (Reglamento 11 straipsnis), kadangi rezultatų siekiama atsižvelgiant į keturis pagrindinius kriterijus (jie pateikiami pagal svarbą): saugą, pajėgumą, aplinką ir sąnaudų efektyvumą.

4.1.3 Svarbu, kad šalies ir (arba) regioniniai tikslai derėtų su viso tinklo tikslais, todėl būtina, kad šalies ir (arba) nacionalinius (regionų) veiklos planus patvirtintų Komisija. Taigi reikės veiksmingų konsultacijų Europos, regionų ir šalies lygmeniu siekiant užtikrinti, kad pavienių ONPT tikslai derėtų su BED tikslais ir juos papildytų.

4.1.4 EESRK mano, kad prieš pereinant prie kitų sričių, pirmiausia dėmesį reikėtų skirti saugai, skrydžių efektyvumui (aplinkos atžvilgiu), sąnaudų efektyvumui ir pajėgumui (vėlavimų atžvilgiu). Nustatant tikslus reikėtų išlaikyti deramą įvairių svarbiausių veiklos sričių pusiausvyrą, atspindinčią veiksnių įvairovę visoje Europoje.

4.1.5 EESRK mano, kad saugos tikslus galima nustatyti ir pasiekti tik įdiegus informavimo apie įvykius ir saugos valdymo sistemas visose Europos valstybėse. Kadangi Europoje taikomos įvairios teisinės sistemos, iki šiol surinkti ne visi duomenys. Teisingumo kultūrą reikėtų įgyvendinti visose valstybėse narėse, kad būtų galima užtikrinti atvirą ir išsamią informaciją apie saugą.

4.1.6 EESRK mano, kad sistemos veiklą turėtų vertinti visiškai nepriklausoma ir būtinų išteklių turinti veiklos priežiūros institucija, kuri teiktų pranešimus tiesiai Komisijai, be to reikėtų parengti nuostatas dėl apeliacijų teikimo tvarkos.

4.1.7 EESRK norėtų pabrėžti, kad veiklos apžvalgos įstaiga ir nacionalinės priežiūros institucijos (NPI) turėtų būti nepriklausomos ir nepriklausytų organizacijoms, kurių veikla yra vertinama (valdymo, vietos ir darbuotojų atžvilgiu). Ši nepriklausomybė yra pagrindinė pasitikėjimo peržiūros procesu sąlyga.

4.2 Sauga. EASA

4.2.1 EESRK labai palankiai vertina Europos aviacijos saugos agentūros kompetencijos išplėtimą, įtraukiant į ją OEV sektorius ir oro uostų saugumo reglamentavimą siekiant užtikrinti integruotą požiūrį į saugumą Europoje. Svarbu, kad ES teisėkūros institucijos nedelsdamos plėstų EASA kompetencijos sritį. Tai ypač svarbu siekiant sėkmingai įgyvendinti pagrindinį SESAR planą, nes reikės glaudžios oro ir antžeminės sistemų integracijos.

4.2.2 Siekiant užtikrinti, jog EASA galėtų atlikti šias papildomas užduotis, labai svarbu, kad EASA saugos taisyklės būtų pagrįstos priimtiniu teisės aktų poveikio įvertinimu ir kad ES institucijos užtikrintų galimybę naudotis atitinkamu valstybiniu finansavimu.

4.2.3 EESRK ragina ES valstybes narės užtikrinti, kad būtų parengtos Eurokontrolės saugos reglamento (Saugos reguliavimo komisijos (angl. SRC) ir (arba) saugos reguliavimo skyriaus SRU) veiksnių nutraukimo gairės ir integruoti jas į EASA. Eurokontrolėi teks svarbus vaidmuo jas perkeliant į EASA, tačiau kai EASA bus suteikti įgaliojimai, nebereikės laikyti išteklių Eurokontrolėje, todėl visai Eurokontrolės SRU ir (arba) SRC veiklai turi būti nustatyta laikino galiojimo išlyga. Šiuo atžvilgiu EESRK norėtų nurodyti sėkmingą modelį, taikytą Jungtinei aviacijos administracijai (JAA) (visų Europos civilinės aviacijos konferencijos (ECAK) civilinės aviacijos generalinių direktorių palankiai vertinta darbo grupės FUJA (angl. *Future of the JAA*) ataskaita), kurį būtų galima taip pat įtraukti į Eurokontrolės SRC ir (arba) SRU funkcijas.

4.2.4 EESRK mano, kad sukurti teisingumo kultūrą turėtų būti svarbiausias Saugos valdymo sistemos ir informavimo apie įvykius įgyvendinimo priemonių rinkinio tikslas. Vienodas teisingumo kultūros įgyvendinimas, kuriam pritaria Aukšto lygio grupė, yra svarbi saugos statistinių duomenų turėjimo prielaida. Tada bus įmanoma taikyti pasiūlytą veiklos sistemą, skirtą patikimai stebėti su sauga susijusią pažangą ir nustatyti saugos tikslus.

4.2.5 EESRK ragina Tarybą ir Parlamentą perrašyti Reglamento 5 straipsnio tekstą dėl oro navigacijos paslaugų teikimo, kuris buvo išbrauktas rengiant pasiūlymą „Bendras Europos dangus II“ siekiant išplėsti licencijavimo sistemą ir ją taikyti visiems saugos grandinėje dirbantiems darbuotojams, visų pirma oro eismo saugos elektronikos specialistams.

4.3 Teisingumo kultūra, žmogiškasis faktorius ir darbuotojų kompetencija

4.3.1 EESRK apgailestauja, kad į teisės akto pasiūlymą neįtrauktas penktasis ramstis, apimantis teisingumo kultūrą, žmogiškąjį faktorių ir darbuotojų kompetenciją. Oro eismo valdymas ir oro navigacijos paslaugų teikimas dar ilgai bus labai priklausomi nuo žmogiškojo faktoriaus, kuris savo ruožtu lemia aukštą aviacijos saugos lygį. Todėl reikėtų skirti ypatingą dėmesį aviacijos saugą užtikrinančių darbuotojų kompetencijai.

4.4 Funkciniai oro erdvės blokai (FAB)

4.4.1 EESRK labai pritaria, kad būtina nustatyti, jog valstybės narės vėliausiai iki 2012 m. privalėtų įgyvendinti funkcinis oro erdvės blokus, kurie atitiktų konkrečius veiklos tikslus, nes pirmajame BED priemonių rinkinyje FAB įgyvendinimo terminas nenustatytas, todėl FAB nebuvo įgyvendinti.

4.4.2 Atsižvelgiant į šias aplinkybes būtina, kad transporto ir gynybos ministerijos išnaudotų visą funkcinį oro erdvės blokų pajėgumą geriau koordinuodamos civilinius ir karinius bei karinius tarpusavio OEV aspektus ir sutvirtintų OEV infrastruktūrą bei paslaugas.

4.4.3 EESRK palankiai vertina platesnį FAB apibrėžimą ir FAB plėtros tvarkaraštį. EESRK mano, kad svarbu imtis priemonių siekiant įveikti nacionalines FAB įgyvendinimo kliūtis, pavyzdžiui, susijusias su suverenumu, išpareigojimu ir visiška kariuomenės integracija. Tačiau kaip pagrindinį FAB įgyvendinimo principą reiktų skatinti „iš apačios į viršų“ metodą.

4.4.3.1 Todėl EESRK yra nusivylęs, kad Komisija neatsižvelgė į Aukšto lygio grupės rekomendacijas dėl Aviacijos sistemos koordinatoriaus, kad būtų galima sudaryti palankesnes FAB plėtros sąlygas.

4.4.4 EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad siekiant įgyvendinti sąnaudų efektyvumo tikslus būtina mažinti Europos OEV paslaugų teikėjų skaičių. Siekiant sąnaudų atžvilgiu veiksmingo bendro Europos dangaus, Europos regioninių valdymo centrų (RVC) skaičių reikės griežtai nustatyti pagal naudojimo poreikius, neatsižvelgiant į valstybines sienas. EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad siekiant įgyvendinti sąnaudų efektyvumo tikslus, reiktų plėtoti oro navigacijos paslaugų teikėjų sustiprinto bendradarbiavimo sistemą.

4.4.5 Tobulinant technologijas ir kartu mažinant paslaugų teikėjų bei RVC skaičių, galima tikėtis didesnio OEV sistemos našumo. Dėl technologinių naujovių (pvz., nuotolinio darbo) ir atsižvelgiant į tai, kad aviacija yra auganti Europos ekonomikos sritis, šių priemonių poveikis, įskaitant socialines pasekmes, bus daug silpnesnis.

4.4.6 Pagal BED reglamentą ONPT privalo parengti visų savo teikiamų paslaugų nenumatytų atvejų planus, jei dėl susidariusių aplinkybių jos būtų pajėgios teikti daug mažiau paslaugų arba būtų priverstos visai nutraukti jų tiekimą. Šiuo metu visi ONPT dubliuoja dabartinę savo RVC infrastruktūrą. EESRK atkreipia dėmesį, kad ONPT turėtų sutelkti dėmesį į veiksmingesnių ir sąnaudų atžvilgiu efektyvių sprendimų paiešką, atsarginių variantų pirmiausia ieškant esamoje šalies infrastruktūroje (kiti RVC arba karinė įranga) ir priimant su nenumatytomis aplinkybėmis susijusias FAB plėtros nuostatas.

4.4.7 EESRK pabrėžia socialinio dialogo ES ir FAB lygiu svarbą vykdant šio pereinamojo laikotarpio priemones.

4.5 Maršruto mokesčiai ir bendri projektai (SESAR)

4.5.1 EESRK pripažįsta, kad šiuo metu sudėtinga finansuoti naujas technologijas ir paskatų programas. Dėl atitinkamų finansavimo mechanizmų stokos susidaro pavojus pirmojo programos SESAR įgyvendinimo priemonių vykdymui ir tolesniam šios programos įgyvendinimui. Todėl EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad ES institucijos turi suteikti laikiną finansavimą siekiant skatinti SESAR įgyvendinimą. Tai svarbu siekiant padengti išlaidas, susijusias su perėjimu prie naujosios SESAR sistemos. EESRK nuo pat pradžių labai palankiai vertino SESAR projektą.

4.5.2 EESRK nepitaria pasiūlymui bendrų projektų finansavimui naudoti mokesčius, kaip siūloma paslaugų teikimo reglamento 15 straipsnio pakeitime. Į šį reglamentą ir toliau įtraukiama koncepcija, pagal kurią maršruto mokesčiai gali būti naudojami finansuoti bendriems projektams, skirtiems „padėti konkrečių kategorijų oro erdvės naudotojams ir (arba) oro navigacijos paslaugų teikėjams siekiant pagerinti bendras oro navigacijos infrastruktūras“.

4.5.3 EESRK palankiai vertina naujas veiklos koncepcijas, kurios techniniu ir (arba) veiklos požiūriu papildė BED ir yra įtrauktos į SESAR projekto apibrėžimo etapo metu parengtą pagrindinį SESAR OEV planą. Tačiau EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad reikės dar daug nuveikti kitais SESAR etapais ir SESAR bendroje įmonėje. Todėl EESRK palankiai vertina Tarybos sprendimą pradėti SESAR vystymo etapą. EESRK pabrėžia, kad kitame SESAR etape ir toliau svarbu atsižvelgti į vartotojus ir stengtis kaip galima greičiau pasiekti gerų rezultatų.

4.5.4 EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą uždrausti maršruto paslaugų ir terminalo OEV paslaugų tarpusavio subsidijavimą. Tačiau EESRK nusivylęs, kad Komisija nepasiūlė visiškai uždrausti oro navigacijos paslaugų tarpusavio subsidijavimo. Kadangi paprastai dėl tarpusavio subsidijavimo iškraipoma konkurencija, problemų atsiranda ne tik tada, kai tarpusavyje subsidijuojamos maršruto ir terminalo paslaugos, bet ir tada, kai tarpusavyje subsidijuojamos bet kuri iš šių kategorijų, ypač, įvairių oro uostų terminalo paslaugos.

4.6 Oro erdvės reguliavimas ir tinklo valdymo funkcija

4.6.1 EESRK labai pritaria, kad reikia stipraus Europos tinklo valdymo ir formavimo, ypač maršrutų kūrimo, ribotų išteklių (radijo dažnių ir atsakiklių kodų) ir kitų, pagrindiniame OEV plane išvardytų tinklo funkcijų, koordinavimo ir skyrimo atžvilgiu. EESRK taip pat norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad tinklo valdymo funkcijoms reiktų taikyti principą, pagal kurį būtų galima aiškiai atskirti paslaugų teikimą ir reguliavimą; šį paslaugų teikimą turėtų valdyti pramonės atstovai.

4.6.2 Būtina, kad šios funkcijos Europos lygmeniu būtų vykdomos nepriklausomai nuo pavienių oro navigacijos paslaugų teikėjų konkrečių interesų. Visų pirma dėl to, kad nebuvo laikomasi visą Europą apimančio požiūrio, buvo sudaryti nepakankamai geri maršrutai, todėl kuro išdeginama daugiau nei reikia ir daroma žala aplinkai, kurios būtų galima išvengti.

4.6.3 EESRK abejoja, ar būtina įgyvendinti taisykles dėl oro uostų skrydžių planų ir laiko tarpų derinimo bei privalomo koordinavimo su atokiais regionais. Jei Komisija siekia užkirsti kelią dabartinių laiko tarpų taisyklių nesilaikymui – EESRK tam pritaria, – tai reikėtų daryti pasitelkiant esamą reguliavimo sistemą.

4.7 Eurokontrolės reforma

4.7.1 EESRK norėtų pabrėžti, kad svarbu reformuoti Eurokontrolę pagal Komunikato tekstą (t.y. vykdant organizacijos vidaus reformą valdymo struktūros turėtų būti suderintos su Bendro Europos dangaus projektu, kad i) būtų laikomasi tinklo uždavinių reikalavimų; ir ii) aktyviau dalyvautų pramonė, kaip numatyta bendroje transporto politikoje.

4.7.2 EESRK mano, kad Eurokontrolė ir toliau turėtų dalytis savo patirtimi su ES, tačiau būtina užtikrinti didesnę skaidrumą, susijusį su jos vaidmeniu ir finansavimu. Ypač valstybių narių užsakymu atliekamas užduotis reikėtų finansuoti valstybinėmis lėšomis. Visų pirma visi ilgalaikiai moksliniai tyrimai (trunkantys ilgiau nei iki 2020 m.) turėtų būti finansuojami valstybinėmis lėšomis, o ne maršrutų mokesčiais.

4.7.3 EESRK mano, kad Eurokontrolė, teikdama paslaugas, kur įmanoma (pvz., Eksperimentinis centras, Oro navigacijos paslaugų institutas) turėtų konkuruoti su kitais paslaugų teikėjais, kurie valdomi taikant rinkos principus ir nėra subsidijuojami bendro Eurokontrolės biudžeto lėšomis ir (arba) maršruto OEV mokesčiais.

4.8 Oro uostų pajėgumo stoka – pripažintas pavojus siekiant ateities pažangos tikslų. EESRK palankiai vertina, tai, kad pripažinta, jog oro uostų pajėgumas svarbus, kad jis įtrauktas į vieną iš keturių BED II ramsčių, o ypač, kad būtina derinti oro uosto ir OEV pajėgumus.

4.9 Pagalbinės oro eismo valdymo paslaugos

4.9.1 Nors nekyla abejonių, jog būtina teikti aukščiausio profesinio lygio pagalbinės oro eismo valdymo paslaugas, tačiau reikia pripažinti, kad šiuo metu būtina teisingai įvertinti jų sąnaudas. Pavyzdžiui, metinės oro navigacijai skirtų meteorologinių maršruto paslaugų sąnaudos sudaro milžinišką apie 300 mln. eurų sumą.

4.9.2 EESRK prašo iš dalies pakeisti 18 a straipsnį, kuriame ilgai numatoma perorganizuoti sektorių ir tam tikroms paslaugoms pradėti taikyti rinkos principus. Komitetas neprieštarautų, kad būtų atliktas tyrimas, su sąlyga, kad tokio tyrimo tikslas nebūtų tiesiogiai skirtas pagrįsti šių paslaugų atvėrimą konkurencijai. EESRK primena, kad oro eismo valdymo pagrindinis tikslas – užtikrinti oro eismo saugą.

4.10 Suinteresuoti subjektai suvokė būtinybę imtis veiksmų, todėl sukuriama aplinka, kuri yra palanki šioms permainoms įgyvendinti.

4.10.1 Patvirtinus BED II Europos Komisija turėtų nedelsdama pateikti tolesnių veiksmų planą.

4.10.2 Projektų valdymo grupės sudėtyje turėtų būti ekspertų, turinčių permainų valdymo patirties. BED II priemonių paketu taip pat siekiama keisti mąstymo būdą ir elgseną. Jei pavyktų jį įgyvendinti, būtų galima sukurti tvarius oro transporto sprendimus ateinančioms kartoms.

2009 m. sausio 15 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 717/2007 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo telefono ryšio tinklus Bendrijoje ir Direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos

COM(2008) 580 galutinis – 2008/0187 (COD)

(2009/C 182/12)

Pagrindinis pranešėjas: **Raymond HENCKS**

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2008 m. lapkričio 6 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 717/2007 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo telefono ryšio tinklus Bendrijoje ir Direktyvą 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos

COM(2008) 580 galutinis – 2008/0187 (COD).

2008 m. spalio 21 d. Komiteto biuras pavedė Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 450-ojoje plenarinėje sesijoje, kuri įvyko 2009 m. sausio 14–15 d. (2009 m. sausio 15 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Raymond HENCKS ir priėmė šią nuomonę 132 nariams balsavus už ir 1 – prieš.

1. Išvados

1.1 Skelbtas Reglamento (EB) Nr. 717/2007 tikslas – pasiekti, kad tarptinklinio judriojo ryšio vartotojai siųsdami ir gaudami skambučius nemokėtų per didelės kainos – iš esmės pasiektas; 400 milijonų vartotojų nuo šiol gali naudotis Europos tarifu.

1.2 Vis dėlto, anot Komisijos, Bendrijos tarptinklinių balso skambučių paslaugų kainų pokyčiai išgaliojus pirmiau minėtam reglamentui nepakankamai įtikina, kad nereguliuojant kainų mažmeninio ar didmeninio lygmens konkurencija nuo 2010 m. birželio bus stabili. Mažmeninės ir didmeninės kainos yra šiek tiek mažesnės už šiame reglamente nustatytas didžiausias leistinas kainas, todėl to nepakanka sveikai konkurencijai užtikrinti.

1.3 Siekdama, kad vartotojai ir ateityje siųsdami ir gaudami tarptinklinio judriojo ryšio reglamentuojamas iškvietas nemokėtų per didelės kainos Komisija siūlo:

- pratęsti Reglamento (EB) Nr. 717/2007 galiojimą iki 2013 m. birželio 30 d.,
- reglamento galiojimo pratęsimo laikotarpiu toliau mažinti didžiausias skambučių minutės kainas 0,03 euro per metus,
- nustatyti didžiausias tarptinklinio SMS pranešimų (didmeninės ir mažmeninės) ir duomenų perdavimo (didmeninės) kainas.

1.4 EESRK pritaria naujam tarptinklinių balso skambučių didžiausių kainų mažinimui, kuris, jo manymu, yra proporcingas ir tinkamas.

1.5 Taip pat sutinka, kad SMS žinučių kainoms būtų įvestas didžiausias Europos SMS tarifas ir nustatyta didžiausios didmeninės kainos riba.

1.6 Kalbant apie duomenų perdavimą tarptinkliniu ryšiu EESRK apgailestauja, kad pasiūlyme apsiribojama mažinti tik didmenines duomenų perdavimo paslaugų kainas, nors mažmeninės kainos dėl pakankamai didelio konkurencinio spaudimo taip pat yra pernelyg aukštos.

1.7 Galiausiai EESRK mano, kad ypač svarbu geriau užtikrinti vartotojų teises gauti informaciją, kad būtų padidintas jų apsaugos ir kainų skaidrumo lygis.

2. Apžvalga

2.1 2006 m. kovo 23–24 d. Europos Sąjungos Taryba nutarė, kad informacijos ir komunikacijos technologijų srityje būtina sukurti kryptingą, veiksmingą ir bendrą politiką tiek Europos, tiek ir nacionaliniu lygmeniu siekiant persvarstytos Lisabonos strategijos ekonominio augimo bei produktyvumo tikslų, todėl pabrėžė, kad svarbu sumažinti tarpvalstybinio judriojo telefono ryšio kainas.

2.2 Prieš tai Komisija ne kartą buvo išsakiusi susirūpinimą dėl per didelės viešųjų judriojo ryšio tinklų vartotojų mokamos mažmeninės kainos už naudojimąsi savo mobiliaisiais telefonais užsienyje Bendrijos viduje (tarptinklinio ryšio kainos), dėl per didelės didmeninės kainos, kuri mokama užsienio operatoriui, kurio tinklu naudojama, taip pat, daugeliu atveju, dėl didelių vartotojo operatoriaus taikomų mažmeninės kainos ribų.

2.3 Remiantis 2002 m. nustatyta elektroninių ryšių reguliavimo sistema nacionalinėms reguliavimo institucijoms neužtikrinamos tinkamos priemonės, kad jos galėtų veiksmingai spręsti tarptinklinio ryšio kainų Bendrijoje problemas.

2.4 Todėl Europos Sąjunga, vadovaudamasi EB sutarties 95 straipsniu, rinkos atžvilgiu ėmėsi priemonių ir priėmė reglamentą ⁽¹⁾, kad 2007.9.1–2010.9.30 laikotarpiu būtų nustatyta:

- didmeninės kainos už minutę riba,
- didžiausias mažmeninės rinkos Europos tarifas,

kuriuos gali taikyti judriojo ryšio operatoriai, teikdami tarptinklinio ryšio paslaugas judriojo ryšio balso skambučiams, kurie inicijuojami ir užbaigiami Bendrijos viduje.

2.5 Savo nuomonėje ⁽²⁾ šiuo klausimu EESRK pritarė šiems veiksams ir nurodė, kad pasiūlymas yra reikalingas ir nuoseklus, be to, jame numatyta aukštesnis vartotojų teisių apsaugos lygis, visų pirma geriau užtikrinant vartotojų teisę gauti informaciją taikant skaidrumą didinančias priemones ir ginant vartotojų ekonominius interesus taikant mechanizmą, pagal kurį bus nustatytos didžiausios judriosios balso telefonijos skambučiams tarp valstybių narių apsauginių kainų ribos.

2.6 Europos Parlamentas, išsakydamas savo poziciją, pritarė, kad nustatyta laikotarpį būtų taikoma bendra priemonė, tačiau paprašė numatyti galimybę šios priemonės taikymą pratęsti arba ją iš dalies pakeisti po to, kai Komisija iki 2008 m. gruodžio 3 d. atliks savo įvertinimą; ji taip pat turėtų įvertinti reglamento poveikį mažiesiems Bendrijos judriojo ryšio paslaugų teikėjams bei jų užimamoms pozicijoms Bendrijos tarptinklinio ryšio rinkoje.

2.7 Kadangi ne tik pokalbiai telefonu, bet ir naujos duomenų perdavimo judriuojų ryšiu paslaugos užima vis didesnę rinkos

dalį, Europos Parlamentas paragino Europos Komisiją stebėti tarptinklinio ryšio duomenų, įskaitant SMS (angl. *short message service*) ir MMS (angl. *multimédia messaging service*) pranešimus, perdavimo paslaugų rinkos pokyčius Bendrijoje.

3. Komisijos pasiūlymas

3.1 Aptariamo pasiūlymo priimti reglamentą pagrindas yra komunikatas ⁽³⁾ dėl Reglamento (EB) Nr. 717/2007 veikimo per svarstymo bei du Komisijos darbo dokumentai ⁽⁴⁾.

3.2 Remiantis šiais dokumentais, didmeninė ir mažmeninė tarptinklinių skambučių kaina nepakankamai žema už didžiausią Reglamente (EB) Nr. 717/2007 nustatytą ribą, kad būtų užtikrinta sveika konkurencija.

3.3 Tarptinklinio ryšio SMS ir duomenų perdavimo paslaugos atitinkamai sudaro 12,3 proc. ir 8,6 proc. tarptinklinio ryšio srities pajamų. Tarptinklinių SMS pranešimų kaina per praėjusius metus iš esmės nesikeitė nepaisant operatoriams daromo politinio spaudimo, kuriuo buvo siekiama kainų sumažinimo, taip išvengiant oficialaus reglamentavimo.

3.4 Dėl to, nepavykus Reglamentu 717/2007 pasiekti sveikos konkurencijos, o suteikti jai postūmį didinant alternatyvių operatorių skaičių neįmanoma atsižvelgiant į dažnių trūkumą, Komisija priversta pasiūlyti:

- pratęsti šiuo metu galiojančio reglamento taikymą po 2010 m. birželio 30 d. naujam trejų metų laikotarpiui;
- nustatyti naujas tarptinklinių balso skambučių didžiausias leistinas kainas, kurias judriojo ryšio operatoriai gali taikyti pratęsus reglamento taikymą;
- patikslinti reikalavimus dėl apmokestinimo už sekundes;
- tarptinklinių balso skambučių kainų sumažinimą taikyti ne nuo 2009 m. rugpjūčio 30 d., o nuo 2009 m. liepos 1 d.;
- praplėsti Reglamento (EB) Nr. 717/2007 taikymą Bendrijos vidaus tarptinklinio ryšio SMS paslaugoms;
- nustatyti didmeninės kainos ribą duomenų tarptinklinio perdavimo paslaugoms bei sukurti skaidrumo ir prevencijos mechanizmus;
- skatinti kainų skaidrumą.

⁽¹⁾ 2007 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 717/2007 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo telefono ryšio tinklus Bendrijoje, iš dalies keičiantis Direktyvą 2002/21/EB.

⁽²⁾ Pranešėjas M. Hernandez Bataller, OL C 324, 2006 12 30, p. 42.

⁽³⁾ COM(2008) 579 galutinis.

⁽⁴⁾ SEK(2008) 2489 ir SEK(2008) 2490.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Savo nuomonėje dėl Reglamento (EB) Nr. 717/2007 EESRK visiškai pritarė Komisijos tikslams pasiekti, kad tarptinklinio ryšio kainos sumažėtų iki 70 proc. Tai leistų vartotojams sutaupyti apie 5 milijardus eurų.

4.2 Igyvendinus naują Komisijos pasiūlymą dėl didžiausių kainų sumažinimo, kaip matyti iš toliau pateiktos lentelės, šis tikslas bus viršytas gaunamųjų iškvietų srityje (76 proc.), tačiau siunčiamųjų iškvietų kaina sumažės 55,8 proc.

Eurai/min. be PVM	Didmeninė kaina	Skirtumas %	Mažmeninė kaina MOC (*)	Skirtumas %	Mažmeninė kaina MTC (**)	Skirtumas %
Vidutinė kaina iki 2007.09.01			0,7692		0,417	
Reglamentas 717/2007						
Didžiausia kaina 2007.09.01–2008.08.31	0,30		0,49		0,24	
Didžiausia kaina 2008.09.01–2009.06.30 (***)	0,28	6,67	0,46	6,12	0,22	8,33
Didžiausia kaina 2009.07.01 (***)–2010.06.30	0,26	7,14	0,43	6,52	0,19	13,64
Pasiūlymas dėl reglamento COM(2008)580						
Maksimali kaina 2010. 07.01–2011.06.30	0,23	11,54	0,40	6,98	0,16	15,79
Didžiausia kaina 2011.07.01–2012.06.30	0,20	13,04	0,37	7,50	0,13	18,75
Didžiausia kaina 2012.07.01–2013.06.30	0,17	15,00	0,34	8,11	0,10	23,75
Iš viso kaina sumažės			0,4292	55,79	0,317	76,01

(*) MOC = mobile originating call/siunčiamoji iškvietė.

(**) MTC = mobile terminal call/gaunamoji iškvietė.

(***) Komisija siūlo 2 mėnesiais paankstinti prieš tai nustatytą 2009 m. rugpjūčio 30 d. terminą.

4.3 EESRK pritaria naujoms priemonėms ir sveikina Europos Komisiją už šią reikalingą ir nuoseklią iniciatyvą, kuri be kita ko sustiprins vartotojų teises gauti informaciją, kad būtų užtikrintas aukštesnis jų apsaugos lygis ir kainų skaidrumas.

4.4 EESRK su džiaugsmu pažymi, kad remiantis Komisijos pateikta informacija Reglamentu 717/2007 įvestas tarifų sumažinimas nelėmė nei darbo vietų sumažėjimo, nei darbo sąlygų pablogėjimo sektoriuje.

4.5 Savo analizės dokumentuose Komisija atskiria balso skambučių ir SMS paslaugų išankstinio bei abonentinio apmokėjimo būdus („prepaid“ ir „postpaid“). Tačiau į šį skirtumą neatsižvelgiama Komisijos siūlomoje nustatytoje kainų struktūroje, nors operatorių pelnas labai priklauso nuo šių dviejų kategorijų.

4.6 Be to, EESRK mano, kad Europos Parlamento reikalavimas įvertinti reglamento poveikį smulkiems Bendrijos judriojo ryšio paslaugų teikėjams bei jų užimamoms pozicijoms Bendrijos tarptinklinio ryšio rinkoje nebuvo deramai išnagrinėtas.

4.7 Savo nuomonėje dėl Reglamento (EB) Nr. 717/2007 EESRK buvo išsakęs susirūpinimą, kad įgyvendinant šį reglamentą nebūtų koreguojami nacionalinio judriojo ryšio paslaugų mokesčiai ir operatoriai tam tikromis aplinkybėmis nemėgintų prarastų pajamų atgauti didindami kitų paslaugų kainas.

4.8 Nuo pirmųjų didžiausių reguliuojamų kainų įvedimo Komisija, jos teigimu, neužfiksavo jokio nacionalinių kainų didėjimo, kuris būtų susijęs konkrečiai su Reglamentu (EB) Nr. 717/2007 taikymu. Vis dėlto reikia pastebėti, kad kai kurie operatoriai labai padidino tarptautinio tarptinklinio ryšio paslaugų kainas už skambučius iš ES nepriklausančių šalių arba iš šių šalių priimamus skambučius, kurių reguliavimas – nei Komisijos, nei nacionalinių reguliavimo institucijų kompetencija.

4.9 Kalbant apie apmokestinamą skambučių trukmę, net jei šiame reglamente mažmeninių kainų ribos yra nurodytos už minutę, Komisija pasirinko galimybę mažmeniniu lygiu leisti operatoriams taikyti didžiausią sujungimo mokestį, kuris atitiktų pirmųjų 30 tarptinklinio skambučio sekundžių kainą, o vėliau pokalbį apmokestinti už sekundes.

4.10 Tačiau daugelis operatorių ir toliau tęsė savo ankstesnę praktiką ar net pakeitė savo kainų struktūrą, kad būtų apmokestinamas didesnis nei 30 sekundžių, iki 60 sekundžių siekiantis pokalbio laikotarpis. Buvo konstatuota, kad siunčiamųjų iškvietimų apmokestinama trukmė yra vidutiniškai 24 proc. didesnė už realią skambučių trukmę.

4.11 Pagal naująjį Komisijos pasiūlymą, nuo 2009 m. liepos 1 d. visos reglamentuojamu tarptinkliniu ryšiu siunčiamosios ir gaunamosios iškvietimos turės būti apmokestinamos sekundės tikslumu, su galimybe taikyti ne didesnę kaip 30 sekundžių pradinio apmokestinimo laikotarpį. Šis 30 sekundžių apmokestinimo laikotarpis aiškinamas tuo, kad kiekvienam skambučiui atlikti, kad ir koks trumpas jis būtų, turi įsijungti daug techninių priemonių.

4.12 Tačiau ši leidžianti nukrypti nuostata dėl skambučių apmokestinimo sekundės tikslumu taikoma tik siunčiamosioms iškvietimams, nors gaunamosioms iškvietimams taip pat reikia nemažai techninių priemonių.

4.13 Komisijos pasiūlyme tarptinklinių skambučių didmeninių ir mažmeninių kainų sumažinimo taikymą numatoma paankstinti nuo 2009 m. rugpjūčio 30 d. iki 2009 m. liepos 1 d., kad vartotojai galėtų naudotis naujais tarifais laikotarpiu, kuomet paklausa yra didžiausia. Tai reiškia, kad svarstomas reglamentas turi įsigalioti kuo skubiau.

4.14 Nagrinėjamame reglamente numatoma įvesti Europos tarifą nuo 2009 m. liepos 1 d. iki 2013 m. birželio 30 d., tai yra didžiausias Europos tarifas, taikomas SMS, kuris negali būti didesnis kaip 0,11 euro, o didmeninė kaina – ne didesnė kaip 0,04 euro.

4.15 Kalbant apie tarptinklinio duomenų perdavimo paslaugas, šiame etape Komisijos pasiūlyme nenumatoma mažmeninių kainų reguliavimo, tačiau nustatoma vidutinė didmeninės kainos riba nuo 2009 m. liepos 1 d. – 1 EUR/MB. Nagrinėjamo reglamento konstatuojamojoje dalyje Komisija atkreipia dėmesį į aukštas mažmenines kainas už duomenų perdavimo tarptinkliniu ryšiu paslaugas ir nepakankamą konkurenciją rinkoje ir tai vertina kaip susirūpinimą keliantį faktą, juolab, kad, jos teigimu, kainų srityje gerokai trūksta skaidrumo.

4.16 Esant tokiai padėčiai EESRK labai abejoja, ar kitų priemonių taikymas siekiant naudotis duomenų perdavimo paslaugomis, tokių kaip viešoji judriojo ryšio interneto prieiga, galėtų užtikrinti būtiną konkurencinį spaudimą. EESRK būtų norėjęs, kad Komisija imtųsi priemonių šios rinkos kainų srityje.

4.17 Kita vertus, Komisijos pasiūlyme numatyta įvesti paslaugų nutraukimo mechanizmą, pagal kurį klientas gali laisvai pasirinkti atjungimo ribą, taip pat gauti automatinę išpėjimą, kad ši riba tuoj bus pasiekta.

4.18 Tokios naujovės, kad ir kokios naudingos jos būtų, kelia rimtų techninių problemų, o klientui paslaugų teikimas gali būti nutrauktas, jei jis neturės galimybės paprasčiausia operacija viršyti paties nustatytą ribą. Be to, tai neatitinka keliamų skaidrumo ir kainų nustatymo, atsižvelgiant į sąnaudas, reikalavimų. EESRK apgailestauja, kad šie klausimai nebuvo nagrinėjami atliekant poveikio vertinimą.

4.19 Komisijos pasiūlymu taip pat skatinama siekti kainų skaidrumo. Siekdama šio tikslo, ji ketina įpareigoti judriojo ryšio teikėjus į kitą valstybę narę atvykusiems savo tarptinklinio ryšio vartotojams pateikti būtent jiems skirtą informaciją apie kainas, įskaitant informaciją apie reguliuojamo SMS pranešimo siuntimo tarptinkliniu ryšiu kainą.

4.20 EESRK pritaria tokiai priemonei susitarus, kad kaskart kertant sieną būtina vengti siųsti daug pranešimų vartotojams ir siekti, kad pateikiama informacija apie kainas būtų aiški, suprantama ir ją būtų galima palyginti su kitais alternatyviais pasiūlymais.

2009m. sausio 15 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Naftos uždavinių sprendimo

(2009/C 182/13)

Pagrindinis pranešėjas **Frederic Adrian OSBORN**

Europos Parlamentas, vadovaudamasis Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. lapkričio 21 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Naftos uždavinių sprendimo.

2008 m. lapkričio 12 d. Komiteto biuras pavedė Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Frederic Adrian OSBORN ir priėmė šią nuomonę 140 narių balsavus už, 6 – prieš ir 2 susilaikius.

1. Santrauka ir išvados

1.1 Artimiausiais dešimtmečiais naftos pramonės padėtį lems du pagrindiniai veiksniai:

- spartesnė klimato kaita, kurią didele dalimi lemia iškastinio kuro deginimo metu išskiriamas vis didesnis išmetamo CO₂ kiekis,
- baigtinės pasaulinės atsargos ir nuolat didėjantys techniniai bei politiniai sunkumai siekiant saugios ir lengvos prieigos prie likusių atsargų.

1.2 Dėl šių dviejų veiksnių sąveikos pastaruoju metu pasaulio padėtis tampa vis nestabilesnė, kadangi didėjantis išmetamo anglies dvideginio kiekis lemia vis spartesnę klimato kaitą, o vis didesnis suvartojamos naftos kiekis mus stumia į tokią padėtį, kai atsargų trūkumas gali pasiekti kritinę ribą ir sužlugdyti ekonomiką.

1.3 Vienintelis sėkmingas būdas įveikti klimato kaitos krizę – greitai pakeisti pasaulio ekonomikos energetinę bazę, sumažinant jos pernelyg didelę dabartinę priklausomybę nuo iškastinio kuro. Reikia, kad pasaulinė naftos paklausa per keletą metų nustotų didėjusi, o vėliau nuolat mažėtų ir šimtmečio viduryje pasiektų žymiai mažesnį lygį nei dabar. Šis iššūkis Europai itin didelis, kadangi ji labai priklausoma nuo naftos importo.

1.4 Naujų naftos šaltinių yra vis mažiau ir jie dažnai susiję su politinėmis ir aplinkosaugos problemomis. Pasauliui apskritai, o ypač Europai, bus geriau ir saugiau, jei bus galimybė sumažinti priklausomybę nuo naftos.

1.5 Iki 2050 m. Europos paklausa turėtų būti sumažinta bent 50 proc., o galbūt kur kas daugiau.

1.6 Rinka pati savaime negali persiorientuoti nuo naftos prie kitų šaltinių.

1.7 Fiskalinėms priemonėms, kuriomis siekiama pakelti naftos⁽¹⁾ (ir kito iškastinio kuro) kainą kitų energijos šaltinių atžvilgiu apmokestinant anglį ar naftą arba įvedant prekybos anglies apyvartiniais taršos leidimais sistemą, tenka svarbus vaidmuo ir ateityje jos turėtų būti vystomos. Tačiau bus reikalingos ir kitos priemonės, diferencijuojamos pagal sektorius.

1.8 Europos Sąjungos prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema turėtų būti vystoma taip, kad būtų nustatyta minimali anglies kaina ir rinkai suteikta daugiau tikrumo. Per artimiausius tris dešimtmečius minimali kaina turėtų būti laipsniškai didinama siekiant nuolat didinti rinkos spaudimą visų rūšių operatoriams, kad jie imtų naudoti kitus energijos šaltinius ir kuo mažiau iškastinio kuro.

1.9 Transporto sektoriuje būtini šie svarbiausi pokyčiai:

- miestus, miestelius ir kitas aglomeracijas planuoti taip, kad būtų kiek įmanoma sutrumpinti atstumai ir kelionėje sugaištas laikas,
- nuolat didinti lėktuvų, laivų, traukinių ir visų rūšių kelių transporto priemonių energijos vartojimo efektyvumą ir mažinti jų išmetamo CO₂ kiekį,
- pirmenybę teikti:
- kelionei traukiniu, o ne lėktuvu,
- viešajam, o ne privačiam transportui,
- elektra ar vandeniliu varomoms, o ne vidaus degimo variklius turinčioms transporto priemonėms,
- važinėjimui dviračiu ir vaikščiojimui pėsčiomis, kai tik yra galimybė.

(1) Naftos kainų klausimą EESRK išsamiau aptars savo nuomonėje dėl *Padidėjusių naftos kainų problemos sprendimo* (CESE 348/2008), kuri yra atsakas į Komisijos komunikatą „Spresti padidėjusių naftos kainų problemą“.

1.10 Gyvenamuosiuose ir kituose pastatuose šildymui, vėdinimui ir maisto ruošimui naudojami naftos produktai (ar kitas iškastinis kuras) pamažu turės būti pakeisti iš ekologiškų šaltinių gaunama elektros energija.

1.11 Energijos gamybos srityje būtina kuo sparčiau plėsti atsinaujinančius energijos šaltinius. Vis dėlto dar daugelį metų iškastinis kuras neišvengiamai bus pagrindinis energijos gamybos šaltinis, todėl gyvybiškai svarbu kuo greičiau kurti ir diegti anglies dvideginio surinkimo ir saugojimo technologijas. Naftos kuro naudojimas elektros gamybai turėtų mažėti, tačiau ten, kur ji šiuo tikslu bus toliau naudojama, reikės įdiegti anglies dvideginio surinkimo technologijas kaip ir akmens anglies atveju.

1.12 Kai kuriose šalyse naujos kartos atominės elektrinės galėtų palengvinti perėjimą prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos. Tačiau investuojant į šį sektorių išteklių ir politikų dėmesys neturėtų būti nukreipiamas nuo atsinaujinančių energijos išteklių plėtojimo.

1.13 Europos Sąjunga ir jos valstybės narės labai anksti ėmėsi iniciatyvos nukreipti politiką tinkama linkme visais šiais klausimais, tačiau jos turėtų eiti toliau ir sparčiau. Be to, jos turi siekti, kad ir kitos išsivysčiusios šalys prisiimtų panašius įsipareigojimus, ir skirti daugiau finansinių išteklių panašių pastangų besivystančiose šalyse skatinimui.

1.14 Pilietinė visuomenė turėtų plačiau ir nuosekliau dalyvauti skleidžiant informaciją ir siekiant pritarimo būtiniems pokyčiams, visų pirma tiems, kurie turės įtakos gyvenimo būdui ir elgsenai.

1.15 Pasaulio naftos pramonei ateityje iškilis dvejetainis uždavinys:

- padėti pasauliui prisitaikyti prie nuolat mažėjančios priklausomybės nuo naftos,
- pasitelkti savo gausius žinių, patirties ir finansinės galios išteklius siekiant tapti (ar padėti tapti kitiems) naujų neiškastinio kuro technologijų pirmtakais.

2. Anglies dvideginio išmetimas ir klimato kaita

2.1 Vis didėjantis išmetamų šiltnamio dujų kiekis, galintis sukelti pražūtingą klimato kaitą, yra vienas didžiausių XXI-o amžiaus iššūkių pasaulyje.

2.2 Tarpvyriausybė klimato kaitos grupė nustatė, jog norint, kad dėl išmetamų šiltnamio dujų pasaulio temperatūra padidėtų ne daugiau kaip 2 °C palyginti su ikipramoninio laikotarpio lygiu, per 5–10 metų išmetamo CO₂ kiekis turėtų nustoti didėjęs, o vėliau laipsniškai mažėti (50–85 proc. iki 2050 m. palyginti su 2000 m. lygiu).

2.3 Tam reikės iš esmės pakeisti dabartinius vartojimo ir gamybos modelius visame pasaulyje tokiu mastu, kuris prilygtų naujai pramonės revoliucijai. Naftos deginimo metu susidariusių teršalų kiekio mažinimas turėtų padėti sumažinti bendrą išmetamo anglies dvideginio kiekį. Būtų naudinga nustatyti bendrai pripažintą trajektoriją ar etalonus laipsniškam pasaulinės naftos paklausos mažinimui per artimiausius keturis dešimtmečius ir atskirą trajektoriją Europai. Iki 2050 m. Europoje suvartojamas naftos kiekis turi būti sumažintas bent 50 proc., o galbūt net kur kas daugiau.

2.4 Šiuo metu pasaulyje kasmet suvartojama vis daugiau naftos. Tai iš esmės susiję su sparčiu naftos paklausos didėjimu kylančios ekonomikos šalyse. Nors naftos paklausa Europoje šiuo metu beveik stabilizavosi, jos mažėjimas dar neprasidėjo, o tai bus būtina.

2.5 Šiuo metu Europos diegiamos priemonės, kurios įtrauktos į energetikos paketą, yra gera pradžia, tačiau, Komiteto nuomone, Komisijai netrukus teks parengti antrą paketą, kad būtų pasiektas tinkamas sumažinimo lygis.

2.6 Naftos paklausa Europoje sudaro mažiau nei 20 proc. pasaulinės naftos paklausos. Dabartiniu metu vykstančiose derybose dėl klimato kaitos bus taip pat svarbu pasiekti, kad ir kitos išsivysčiusios šalys bei kylančios ekonomikos šalys prisiimtų panašius įsipareigojimus sumažinti paklausą.

3. Naftos atsargos

3.1 Pasaulio naftos išteklių yra baigtiniai ir jų neužteks amžinai. Pasaulyje vis dar randama naujų naftos atsargų šaltinių, tačiau jie dažniausiai būna mažesni, sunkiau eksploatuojami ir kartais politiškai nestabiliuose arba nepalankiose pasaulio dalyse. Jų eksploatacija gali būti brangesnė.

3.2 Kai kurie nauji šaltiniai yra ekologiškai pažeidžiamose vietose, pavyzdžiui, Arkties regione. Kiti, pavyzdžiui, Kanados bitumingas smėlis, bus sunkiau eksploatuojami ir paties gavybos proceso metu bus išskiriama daugiau CO₂. Jei įmanoma, būtų pageidautina vengti naudoti tokius šaltinius ar bent jau atidėti jų naudojimą, kol bus įdiegtos tobulesnės aplinkos apsaugos ir anglies dvideginio surinkimo priemonės.

3.3 Europa susiduria su ypatingomis naftos tiekimo problemomis. Europos išteklių pamažu senka ir Europa tampa vis labiau priklausoma nuo importo, kuris šiuo metu sudaro virš 80 proc. visų atsargų.

3.4 Ateityje Europos padėtis gali tapti dar sunkesnė. Veikiausiai bus dar sudėtingiau apsirūpinti nafta arba tik žymiai aukštesnėmis kainomis. Gali būti, kad vis dažniau bus susiduriama su tiekimo ir kainų nepastovumu.

3.5 Galimos tokio pobūdžio problemos tik dar aiškiau rodo, kad Europai būtina kuo greičiau sumažinti priklausomybę nuo naftos. Kuo greičiau bus sumažinta bendra paklausa ir pereita prie kitų, lengviau prieinamų energijos šaltinių, tuo Europa taps mažiau priklausoma ir saugesnė bei galės daryti didesnę spaudimą kitoms šalims skatindama jas prisidėti prie paklausos mažinimo ir klimato kaitos problemos sprendimo.

4. Ką reikia daryti? Keisti naftą kitais energijos šaltiniais

4.1 Daugiausia naftos naudojama transporto sektoriuje, tačiau daug jos sunaudojama ir gyvenamųjų namų šildymui bei maisto ruošimui, kitų pastatų šildymui ir vėdinimui, elektros gamybai ir kaip pramonės žaliava naftos chemijos pramonėje. Visuose šiuose sektoriuose reikės kuo greičiau sumažinti arba panaikinti priklausomybę nuo naftos.

4.2 Transporto sektorius. Būtinai šie trys pokyčiai

- miestus, miestelius ir kitas aglomeracijas planuoti taip, kad būtų kiek įmanoma sutrumpinti atstumai ir kelionėje sugaištas laikas,
- nuolat didinti lėktuvų, laivų, traukinių ir visų rūšių kelių transporto priemonių energijos vartojimo efektyvumą ir mažinti jų išmetamo CO₂ kiekį,
- pirmenybę teikti:
 - kelionei traukiniu, o ne lėktuvu,
 - viešajam, o ne privačiam transportui,
 - elektra ar vandeniliu varomoms, o ne vidaus degimo varikliams turinčioms transporto priemonėms,
 - važinėjimui dviračiu ir vaikščiojimui pėsčiomis, kai tik yra galimybė.

4.3 Gali būti, kad aviacijos pramonė liks privilegijuota naftos naudotoja bent artimiausius du ar tris dešimtmečius, kad būtų patenkinti svarbiausi poreikiai. Tačiau šiame sektoriuje turi būti siekiama kuo didesnio veiksmingumo ir, kai tik įmanoma, pirmenybę reikėtų teikti greitiesiems geležinkeliams, o ne oro transportui. Nereikėtų skatinti tolesnės oro transporto ir oro uostų plėtros.

4.4 Reikėtų nuolat siekti vis didesnio jūrų transporto veiksmingumo ir aktyviai skatinti pažangias idėjas, pavyzdžiui, vėjo energijos naudojimą, kad būtų sunaudojama mažiau degalų.

4.5 Namų ūkyje suvartojama nafta

Tiesioginio iškastinio kuro deginimo krosnyse, kaitintuvuose ar maisto ruošimui pamažu teks atsisakyti ir įprasta namų ūkio kuro rūšimi turės tapti elektros energija (pamažu pereinant prie vietos elektros energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių gamintojų ir sistemos) ir tvariū būdu išauginta mediena. Šiam perėjimui reikėtų nustatyti tvarkaraštį.

4.6 Nafta verslo sektoriuje

Panašių pokyčių reikės ekonomikos pramonės ir verslo sektoriuose visais bendrojo šildymo ir kitais tikslais. Reikės atlikti kiekvieno sektoriaus analizę įvertinant tuos pramonės procesus, kuriuose šiuo metu iškastinis kuras naudojamas kaip pramonės žaliava, kad būtų galima nustatyti, kaip šiose srityse būtų galima surinkti ir saugoti anglies dvideginį arba kaip iškastinio kuro procesus būtų įmanoma pakeisti neiškastinio kuro procesais.

4.7 Energijos gamyba

Energijos gamybos srityje reikės daug pastangų, kad būtų pradėta kuo plačiau naudoti visų rūšių atsinaujinančius energijos išteklius. Europos užsibrėžti tikslai – puiki pradžia, tačiau dar reikia daug pastangų, kad įvairios technologijos būtų tiekiamos į rinką prieinamomis kainomis.

4.8 Anglys (ir kiek mažiau kitas iškastinis kuras) dar keletą dešimtmečių išliks svarbiu kuru, naudojamu energijos gamybai. Reikėtų kuo sparčiau diegti anglies dvideginio surinkimo ir saugojimo įrenginius. Jie turėtų būti privalomi ir visoms naftą naudojančioms elektrinėms.

4.9 Naujos kartos atominės elektrinės taip pat turėtų atlikti tam tikrą vaidmenį. Tačiau branduolinės energijos technologija turi savų tvarumo problemų ir nereikėtų leisti, kad investicijos ir politikų dėmesys būtų nukreiptas nuo pagrindinių perėjimo tikslų – platesnio atsinaujinančios energijos išteklių naudojimo ir didesnio energijos vartojimo efektyvumo.

4.10 Siekiant padėti visiems susijusiems sektoriams pasirengti šiems pokyčiams, būtų naudinga apibrėžti tam tikras gaires nurodant, koks sutaupytos energijos lygis turėtų būti pasiektas kiekviename naftą naudojančiame pasektoryje, ir nustatyti šių perėjimų grafikus tiek pasaulio, tiek regionų lygiu.

5. Ką reikia daryti? Politinės priemonės, skirtos mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir skatinti apsirūpinimo energija įvairovę

5.1 Daugelis priemonių, kurias būtina taikyti siekiant skatinti ir propaguoti šiuos pokyčius, jau labai gerai žinomos. Priemonių rinkinys, įtrauktas į neseniai Komisijos parengtą energetikos paketą, apima daugelį šių klausimų ir turėtų būti gera pradžia tolesniems pokyčiams. Visame pasaulyje, taip pat ir Europoje, reikėtų skubiau taikyti įvairesnes ir griežtesnes priemones.

5.2 Mokestinės priemonės, skirtos tinkamai įkainoti išmetamą anglies dvideginį

Iškastinis kuras turėtų visiškai padengti anglies dvideginio išmetimo našta pasauliui. Šiuo tikslu reikėtų arba apmokestinti anglies dvideginį išskiriančius produktus (pvz., benzina), arba įdiegti normavimo ir prekybos anglies apyvartiniais taršos leidimais sistema, arba taikyti ir vieną ir kitą.

5.3 Reikėtų aktyviai skatinti Europos Sąjungos prekybos anglies apyvartiniams taršos leidimams sistemą, kad būtų duotas aiškus ir stabilus rinkos ženklas, skatinantis naudoti mažiau iškastinio kuro ir daugiau įvairaus kitos rūšies kuro. Reikėtų šalinti nukrypimus nuo normos ir mažinti išimtis. Visų pirma šią sistemą būtina pradėti taikyti kitose išsivysčiusiose šalyse ir kuo greičiau kylančios ekonomikos šalyse. Tai turėtų būti pagrindinis tarptautinių derybų dėl klimato kaitos tikslas.

5.4 Norėtusi sistemą vystyti taip, kad būtų nustatyta minimali anglies kaina ir suteikta rinkai daugiau tikrumo. Tokiu atveju minimali kaina tris artimiausius dešimtmečius galėtų būti laipsniškai didinama siekiant nuolat didinti rinkos spaudimą visų rūšių operatoriams, kad jie imtų naudoti kitus energijos šaltinius ir kuo mažiau iškastinio kuro.

5.5 Reguliavimo priemonės

Būtinam perėjimui nuo naftos prie kitų energijos šaltinių vien tik mokesčių priemonių nepakanka. Paklausa yra pernelyg neelastinga, o naftos produktų kainų per greitai didinti negalima dėl politinių suvaržymų. Reikalinga išsami reguliavimo priemonių programa siekiant įtvirtinti standartus ir pašalinti neefektyvius procesus bei produktus. Be to, būtina remti mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą ir naujų technologijų diegimą.

5.6 Kalbant apie energijos vartojimo efektyvumą, reikėtų išsamos ir skubios programos, kad būtų galima didinti visų energijų vartojančių gaminių ir paslaugų energijos efektyvumo normas. Europos dar laukia didelis darbas nustatyti standartus ir užtikrinti, kad jų būtų laikomasi. Pavyzdžiui, pastatų šildymo ir vėdinimo sistemos energetiniu požiūriu tebėra labai neefektyvios, todėl reikalinga griežta veiksmų programa siekiant atlikti skubius patobulinimus.

5.7 Ypač svarbios automobilių išmetamo anglies dvideginio mažinimo normos. EESRK palankiai vertina šiuo metu priimtus naujus standartus, tačiau ragina kuo greičiau nustatyti dar griežtesnius ateinančių metų standartus, kad būtų galima įdiegti tvirtą planavimo sistemą, prie kurios privalėtų prisitaikyti motorinių transporto priemonių pramonė. Kitas itin skubus žingsnis – nustatyti tokio pat pobūdžio griežtą programą, skirtą laipsniškai mažinti autofurgonų ir sunkiasvorių krovinių transporto priemonių išmetamų teršalų kiekį. Šiuo požiūriu vėlgi atitinkamų veiksmų būtina imtis ne tik Europoje, bet ir kitose pasaulio dalyse.

5.8 Moksliniai tyrimai, technologijų plėtra ir finansinė parama

Kai kurios būtinos naujosios technologijos vis dar plėtojamos ir joms reikės didelės viešojo sektoriaus paramos ir padrąsinimo, kad būtų galima užtikrinti ankstyvą ir platų jų taikymą. Anglies dvideginio surinkimas ir saugojimas, tolesnis atsinaujinančių energijos šaltinių plėtojimas, trečiosios ir ketvirtosios kartų atsinaujinančių energijos šaltiniai, elektra (vandeniliu) varomos transporto priemonės bei jiems reikalinga infrastruktūra, – visi šie tikslai priklauso minėtai kategorijai ir jiems reikės didelės visuomenės paramos, kad juos būtų galima kuo greičiau sėkmingai įgyvendinti pasaulyje.

5.9 Reikalingos didesnės investicijos į geležinkelių sektorių, kad būtų plečiama elektrifikacija ir pirmenybė būtų teikiama kelionei traukiniu, o ne lėktuvu vykstant trumpais atstumais Europoje ir kitose pasaulio dalyse.

5.10 Pilietinės visuomenės dalyvavimas

Dar reikės daug nuveikti, kad būtų užmegzta plačiosios visuomenės, įmonių, profesinių sąjungų ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų partnerystė ir kad jos prisidėtų prie bendrų pastangų.

— Piliečius būtina drąsinti ir skatinti prisidėti, pavyzdžiui, kad jie gerintų savo namų ir automobilių efektyvumą, naudotų ekologiškesnes energijos formas apšvietimui ir šildymui, įsigytų energijos atžvilgiu efektyvesnes prekes ir paslaugas ir mažintų išmetamų anglies teršalų kiekį įprastų kelionių ir atostogų metu. Manome, kad vis daugiau viešųjų ir pilietinės visuomenės organizacijų jau dabar būtų pasirengusios ir norėtų imtis veiksmų, jei joms būtų duotas tvirtas ir konkretus politinis nurodymas, ko iš jų tikimasi, ir tinkamos paskatos veikti.

— Daugelis vietos ir regionų vyriausybinių organų turi viziją ir yra pasirengę imtis politinės atsakomybės šiuo klausimu. Norint užtikrinti dar didesnę pažangą, juos reikia skatinti.

— Siekiant užtikrinti tolesnę pažangą, verslui taip pat turi būti teikiamos paskatos. Lengvatomis įmonės turėtų būti skatinamos didinti savo veiklos energijos efektyvumą ir naudoti mažai anglies turinčius šaltinius energijai gauti. Turėtų būti sistemingiau ir griežčiau reguliuojamas veiksmingas visų rūšių produktų ir paslaugų energijos vartojimas.

— Profesinių sąjungų vaidmuo taip pat labai svarbus. Daugelis jų narių aktyviai veikia skatindami veiksmingą energijos vartojimą bei skleisdami praktinę informaciją, ir jų galimas indėlis turėtų būti tinkamai įvertintas bei skatinamas. Tinkamai taikant naujas gamybos formas būtų galima išlaikyti geras darbo sąlygas ir sukurti tiek pat darbo vietų, kiek ir ankstesnėje angliai imlioje pramonėje.

5.11 Visas šias priemones reikės priimti ir griežtai taikyti Europoje, kad būtų galima mažinti iškastinio kuro, ypač naftos, paklausą. Reikės skatinti, kad jas taikytų ir kiti partneriai išsivysčiusiame pasaulyje ir vis daugiau kylančios ekonomikos ir besivystančiose šalyse.

5.12 Kylančios ekonomikos ir besivystančios šalys gali pačios tapti mažai anglies dvideginio į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos novatorėmis ir pirmtakėmis ir tai reikėtų aktyviai skatinti. Niekur pasaulyje prekybos politika neturėtų būti naudojama apsaugoti senoms anglies požiūriu mažiau veiksmingoms pramonės šakoms.

6. Prisiūkymas naftos ir dujų pramonėje

6.1 Kol pasaulio ekonomika tebėra priklausoma nuo naftos, naftos pramonė neabejotinai turi tenkinti šį poreikį. Tačiau įprastos veiklos tęsimas nebūtų tinkamas naftos pramonės atsakas. Yra keletas sričių, kur pasaulio naftos pramonė gali ir turėtų padėti pereiti prie mažiau anglies dvideginio į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos. Reikėtų:

- pripažinti, kad per artimiausius dešimtmečius pasaulio ekonomika turi pereiti prie mažesnio naftos naudojimo, ir galvoti, planuoti bei veikti atitinkamai,
- toliau mažinti išmetamo anglies dvideginio kiekį vykdant naftos pramonės veiklą,
- jos produktuose naudojamą iškastinį kurą, kai įmanoma ir tinkama, pakeisti biomase arba kitais anglies dvideginio neišskiriančiais šaltiniais,
- šio sektoriaus didelę kompetenciją ir finansines galimybes panaudoti kitiems perėjimo aspektams remti, taip pat padėti kuo greičiau sukurti ir įdiegti anglies dvideginio surinkimo ir saugojimo technologijas,
- glaudžiai bendradarbiauti su automobilių pramone ir padėti jai kuo greičiau pereiti prie mažai anglies dvideginio išskiriančių arba jo visai neišskiriančių transporto priemonių.

6.2 Europos Sąjunga, valstybės narės ir kitos vyriausybės savo ruožtu turėtų palaikyti intensyvų dialogą su pasaulio naftos pramone ir siekti bendro sutarimo dėl vis mažesnio naftos naudojimo trajektorijos, kurią būtina nustatyti, taip pat apibrėžti

tinkamas priemones, kurios paskatintų (arba, jei reikia, priverstų) šį sektorių prisiimti penkis pirmiau išvardytus išipareigojimus.

6.3 Kalbant apie investicijas, EESRK norėtų, kad naftos pramonė aktyviau prisidėtų ateityje pereinant prie mažesnės pasaulinės naftos paklausos ir būtų mažiau pastangų eksploatuoti mažesnius naftos šaltinius, juo labiau, kad jie patys gali padaryti didelės žalos aplinkai.

6.4 EESRK mano, kad yra tam tikros galimybės plėtoti biodegalus (ypač siekiant naudoti daugiau biomasės), tačiau turi būti taikomi tvarumo kriterijai ir jie gali riboti šios technologijos vystymo mastą. Biomasės pirolizės būdas, taikomas medžio anglies, kuri gali būti naudojama dirvos tręšimui ir tokiu būdu ją paversti anglies absorbentu, gamybai, atrodo daug žadanti. Transporto sektoriuje elektros energija ir vandenilis yra perspektyvesni ilgalaikiai sprendimai. Intensyvios diskusijos su atitinkamais pramonės sektoriais turėtų būti tęsiamos siekiant nustatyti optimalias minėtų perėjimų gaires.

6.5 Kadangi naftos kaina padidėjo, pramonės atstovai jau pradėjo teikti dideles finansines paskatas siekdami gerinti siurbimo ir išgryninimo efektyvumą ir mažinti transporto išlaidas. Kuro kokybės direktyva bus nauja šios srities skatinamoji priemonė ir paskatins biodegalų diegimą.

6.6 Iš apmokestintų naftos produktų vyriausybės jau gauna daug pajamų ir jos dar labiau išaugs, kai anglies apyvartiniai taršos leidimai bus plačiau parduodami aukcionuose. Dalis šių pajamų turėtų būti skiriama reikalingų naujų energetikos technologijų plėtojimui remti. Reikėtų apsvarstyti ir galimybę paskatinti naftos pramonę pačiai aktyviau prisidėti pereinant prie mažai anglies dvideginio į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikos suteikiant jai mokesčių lengvatas ar nuolaidas, susijusias su būtinomis investicijomis.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Atnaujinta socialinė darbotvarkė: galimybės, prieinamumas ir solidarumas Europoje XXI amžiuje“

COM(2008) 412 galutinis

(2009/C 182/14)

Pranešėja **Evelyn REGNER**

Bendrapranešėjis **Antonello PEZZINI**

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. liepos 2 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Atnaujinta socialinė darbotvarkė: galimybės, prieinamumas ir solidarumas Europoje XXI amžiuje“

COM(2008) 412 galutinis.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2008 m. gruodžio 10 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėja Evelyn REGNER, bendrapranešėjis Antonello PEZZINI.

450-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 162 nariams balsavus už, 21 – prieš ir 25 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria Komisijos komunikatui dėl atnaujintos socialinės darbotvarkės ir mano, kad kitų dabartinių socialinių iniciatyvų kontekste tai tinkamas žingsnis europinės gerovės valstybės link, kurioje siekiama sudaryti žmonėms sąlygas atskleisti savo visą potencialą ir suteikti Europos Sąjungai daugiau socialinių bruožų.

1.2 Atsižvelgiant į milžinišką pasaulinę finansų ir ekonomikos krizę dar labiau svarbu, kad Europos Sąjunga stiprintų socialinę ir konkurencingesnę Europą. Todėl EESRK aiškiai pasisako už tai, kad be atnaujintos socialinės darbotvarkės, dar būtų parengta tikra socialinė veiksmų programa.

1.3 Komisijos komunikate daugiausia dėmesio skiriama apibūdinti, kaip reaguoti į naujas aplinkybes. Visų pirma kalbama apie socialinės politikos pritaikymą prie visuomenėje vykstančių pokyčių, tačiau daugiausia dėmesio skiriama permainingoms ekonomikoje ir darbo rinkoje. Europai skubiai reikia modernios darbo rinkos politikos ir tvarių bei užimtumą skatinančių socialinių sistemų.

1.4 EESRK pastebi Komisijos santūrumą kalbant apie būtiniausių darbo teisės standartų tobulinimą. Anksčiau tai buvo Europos socialinės politikos bei gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo pagrindas, ir ateityje, kur tai būtina ir prasminga, jie turėtų išlikti bet kurios socialinės darbotvarkės dalis.

1.5 EESRK pastebi, kad socialinis dialogas, kaip ir anksčiau, išlieka vienas svarbiausių Europos socialinio modelio ramsčių – tiek nacionaliniu, tiek europiniu lygmeniu. Socialiniai partneriai atlieka pagrindinį vaidmenį sprendžiant visus socialinių pokyčių klausimus ir dėl to turėtų dalyvauti rengiant, įgyvendinant ir persvarstant visas atnaujintos socialinės darbotvarkės priemones. Dar vienas svarbus ramstis ateityje bus dialogas su pilietine visuomene.

1.6 Reikėtų stiprinti atvirąjį koordinavimo metodą, visų pirma daugiau naudojant aukštus kiekybinius ir kokybinius tikslus. Tam EESRK rekomenduoja labiau įtraukti Europos Parlamentą, taip pat numatyti reikalavimą atsižvelgti į socialinius tikslus arba gaires viešųjų pirkimų srityje.

1.7 EESRK mano, kad ES teikiama parama valstybėms narėms yra būtina – glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais – taikant, derinant ir kontroliuojant bendrus darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros principus. Todėl EESRK ragina glaudžiau susieti diskusijas dėl darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros su socialinio dialogo vystymu visuose lygmenyse, taip pat kolektyvinėmis derybomis įvairiuose lygmenyse.

1.8 Bendrijos veiksmai skatinant lygias galimybes, remiant žmones su negalia, mažinant socialinę atskirtį ir skatinant aktyvią įtrauktį, Komiteto nuomone, turėtų būti papildyti tvirtesnėmis politinėmis priemonėmis, kurios orientuotos į didesnę vyresnio mažiau asmenų užimtumą ir nepalankioje padėtyje esančių gyventojų grupes ir bedarbius. Kova su skurdu taip pat turi būti prioritetas.

1.9 EESRK mano, kad atsižvelgiant į dabartinius ETT sprendimus, susijusius su darbuotojų komandiravimu ir profesinių sąjungų veiksmams, būtina į juos tinkamai reaguoti. Komisijos sušauktas diskusijų forumas yra pirmasis žingsnis. Visų pirma reikėtų atskleisti įvairias alternatyvas, kaip reikėtų spręsti konfliktą, kylantį tarp vidaus rinkos laisvių ir pagrindinių teisių. Jei būtina ir įmanoma, reikėtų kuo greičiau priimti tinkamas ir konkrečias priemones, skirtas darbuotojų apsaugai, kuriomis būtų aiškiai nurodyta, kad nei ekonominės laisvės, nei konkurencijos taisyklės nėra viršesnės už pagrindines socialines teises.

1.10 Atsižvelgiant į plačiuose Europos gyventojų sluoksniuose paplitusius nuogastavimus, kad po 20 metų daugeliui gyventojų nebus galima užtikrinti aukštos kokybės sveikatos priežiūros (1), reikėtų nustatyti atitinkamus aiškius ir skaidrius tikslus ir jų siekti atliekant tinkamą stebėseną ir informuojant visuomenę.

1.11 Suteikdama naujų galimybių ir skatindama ekonomikos augimą bei konkurencingumą migracija turi ir trūkumų. Komisija ateityje turėtų nagrinėti ir šiuos neigiamus aspektus ir parengti priemones, kaip jų išvengti.

1.12 EESRK pritaria Komisijai, kad galiojančių teisės aktų taikymui ir įgyvendinimui tenka svarbus vaidmuo. Šiame kontekste vien tik raginimų valstybėms narėms nepakanka, ypač kalbant apie direktyvą dėl darbuotojų komandiravimo. Šiomis aplinkybėmis ypatingą dėmesį reikia skirti veiksmingų priemonių, kurios skirtos spręsti tarpvalstybinius klausimus, kūrimui. Komitetas taip pat pritaria Komisijos raginimui visoms valstybėms narėms parodyti pavyzdį ir ratifikuoti bei įgyvendinti Tarptautinės darbo organizacijos konvencijas, kurias ji laiko atitinkančiomis šiandienos reikalavimus.

2. Komisijos pasiūlymas

2.1 2008 m. liepos 2 d. Europos Komisija pateikė Komunikatą dėl atnaujintos socialinės darbotvarkės (2). Jame Komisija pabrėžia, kad nauja socialinė tikrovė reikalauja naujų atsakymų. Pokyčiai vyksta labai sparčiai. Politika turi neatsilikti nuo šių pokyčių ir naujoviškai bei lanksčiai reaguoti į globalizacijos, technologijų pažangos ir demografinės raidos iššūkius.

2.2 Komisija mano, kad galima veiksmų sritis yra pernelyg plati, tad reikia nustatyti prioritetus. Todėl nustatant darbotvarkę pagrindinis dėmesys turi būti sutelktas į keletą svarbiausių sričių,

(1) Žr. Analinį pranešimą „Expectations of European citizens regarding the social reality in 20 years' time“, 2008 m. gegužės mėn., 2.9 punktas; Flash Eurobarometer Series #227.

(2) COM(2008) 412 galutinis; Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Atnaujinta socialinė darbotvarkė: galimybės, prieinamumas ir solidarumas Europoje XXI amžiuje“.

kuriose ES priemonės duoda aiškia papildomą naudą ir kuriose galima atsižvelgti į subsidarumo ir proporcingumo principus.

- vaikai ir jaunimas – Europos rytojūs
- investavimas į žmogiškąjį kapitalą, daugiau ir geresnių darbo vietų kūrimas, naujų įgūdžių įgijimas,
- judumas,
- ilgesnis ir sveikesnis gyvenimas,
- kova su skurdu ir socialine atskirtimi,
- kova su diskriminacija,
- galimybės, prieinamumas ir solidarumas pasaulio mastu.

2.3 Priemonės kiekvienoje iš šių sričių padeda siekti trijų darbotvarkės tikslų – galimybių, prieinamumo ir solidarumo.

2.4 Komisijos teigimu, socialinės tikrovės apžvalga patvirtino, jog ES piliečiai ir suinteresuotieji subjektai tikisi, kad ES suteiks papildomos europinės naudos socialinei raidai.

2.5 Komisija ketina ir toliau taikyti EB sutartyje numatytas priemones (teisės aktų leidybą, socialinį dialogą, Bendrijos metodą, atvirąjį koordinavimo metodą, ES skiriamas lėšas, pilietinės visuomenės įtraukimą) ir išnaudoti šių priemonių tarpusavio sąveikos potencialą platesniu mastu bei sumaniau derindama politikos priemones. Šiame kontekste ekonomikos ir biudžeto politikos koordinavimas ir kontrolė taip pat atlieka svarbų vaidmenį.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Atnaujintoje socialinėje darbotvarkėje Komisija teigia, kad šiuo metu ES įvairių sričių politikai būdingas stiprus socialinis aspektas ir teigiamas socialinis poveikis. Bet kuriuo atveju EESRK pritaria tam, kad ES turi turėti stiprų socialinį aspektą ir teigiamą socialinį poveikį, ypač finansų krizės, apimančios vadinamąjį „globalų kaimą“, akivaizdoje. Ši finansų krizė sukelia ekonominę krizę, o Europos Sąjungos valstybėse narėse ryškėja recesija. Tai savo ruožtu reiškia sunkumus įmonėms ir sunkius laikus darbuotojams bei visai visuomenei. Nepaisant tos aplinkybės, kad socialinė politika daugiausia yra valstybių narių vyriausybių kompetencijos sritis, Komitetas pritaria Komisijos pasiūlytomis iniciatyvoms – 2007 m. buvo pateikta „Socialinės tikrovės apžvalga“ ir šiuo metu – atnaujinta socialinė darbotvarkė; jis tikisi, kad bendra strategija padės sumažinti baimę dėl gerovės ateityje. Tačiau Europos piliečiams reikėtų dar gerokai aiškesnio socialinio signalo.

3.2 Iš principo teigiamai vertintina tai, kad darbotvarkė neapsiriboja tik tradicinėmis socialinės politikos sritimis, bet apima ir kitas sritis, tarp jų švietimą, sveikatos priežiūrą ir kultūrų dialogą.

3.3 Tačiau dabartinėmis sąlygomis „tradicinis“, nors ir atnaujintas ir kitoms sritims taikomas Bendrijos metodas, Komiteto nuomone, yra nepakankamas. Negalima apeiti klausimo dėl esminio makroekonomikos politikos orientavimo. Priešingu atveju kultūrų pavojus, kad priimant ateičiai svarbius sprendimus ir toliau nebus atsižvelgiama į socialinį aspektą.

3.4 Komitetas laikosi nuomonės, kad socialinis Europos aspektas, be kitų, turėtų atsispindėti ir tikroje socialinių veiksmų programoje. Vien tik atnaujintos socialinės darbotvarkės nepakanka. Veiksmų programa turėtų būti paremta tikru valstybių narių bendradarbiavimu, o ne konkuruojančiu socialinių teisių, socialinės apsaugos ir darbo sąlygų niveliavimu „nuo aukštesnių prie žemesnių“⁽³⁾. Ji turi būti sutelkta į tuos aspektus, kurie duoda rezultatų, kalbant apie gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimą, socialinės apsaugos sistemų stiprinimą, užtikrinant jų tvarumą ir teigiamą poveikį skatinant užimtumą, didesnę konkurencingumą, geresnę įmonių ir darbuotojų prisitaikymą bei kurti daugiau ir geresnių darbo vietų.

3.5 Reikia imtis ryžtingų veiksmų, norint įgyvendinti socialinius tikslus. Nepakanka vien tik atsako ta prasme, kad socialinės politikos tikslas yra reaguoti į pokyčius ir sudaryti sąlygas žmonėms prisitaikyti prie naujų ekonomikos reikalavimų. Žmonės ir investicijos į žmones turi būti svarbiausi dalykai, tikslas turi būti gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimas, o aiškūs, veiksmingi ir privalomi instrumentai turi būti Europos socialinio modelio pagrindas.

3.6 Būtent dabartinės krizės akivaizdoje negalima nepastebėti, kad už kiekvieno žmogaus gerovę yra atsakinga visa visuomenė. Tai apima visų pirma sąžiningą pajamų paskirstymą, pakankamas užimtumo galimybes konkurencingose įmonėse, socialinę apsaugą nuo tokių rizikos rūšių kaip liga, negalia, nedarbas, senatvė, taip pat paramą šeimai, švietimo galimybes visiems, apsaugą nuo skurdo, taip pat aukštos kokybės ir įperkamas visuotinės svarbos paslaugas.

3.7 Ekonomikos vystymasis ir socialinė pažanga neprieštarauja vienas kitam, priešingai, jie papildo vienas kitą. Socialinė rinkos ekonomika susieja konkurencingumą su socialiniu teisingumu. Svarbu teikti vienodą svarbą socialiniams reikalams, ekonomiškai ir aplinkai.

(3) EESRK nuomonė dėl Naujos Europos socialinių veiksmų programos, pranešėjas Jan Olsson (OL C 27, 2009 2 3), 4.1 punktas, p. 99.

4. Tikslai ir prioritetai

4.1 EESRK mano, kad ES teikiama parama valstybėms narėms yra tikslinga ir būtina – glaudžiai bendradarbiaujant su socialiniais partneriais – taikant, derinant ir kontroliuojant bendrus darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros principus. Prioritetas turėtų būti parama žmonėms ir jų gyvenimo bei darbo sąlygų gerinimas. Reikia ypatingą dėmesį skirti socialiniams aspektams. Komisija ir valstybės narės turėtų dėti pastangas, kad diskusijos apie galimas reformas būtų siejamos su darbo santykių stiprinimu ir modernizavimu visuose lygmenyse. Todėl EESRK ragina glaudžiau susieti diskusijas dėl darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros su socialinio dialogo vystymu visuose lygmenyse ir kolektyvinėmis derybomis atitinkamuose lygmenyse. Darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros koncepcija turėtų būti siekiama harmoningai skatinti tiek lankstumą, tiek saugumą. Darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros koncepcija nereiškia vienpusiško ir nepagrįsto darbuotojų teisių mažinimo, EESRK tam taip pat nepritaria⁽⁴⁾.

4.2 Visų pirma jaunimas susiduria su dideliais sunkumais ieškodamas darbo. „Praktikantų kartai“ dažnai siūlomos netipinės darbo formos, kai kuriais atvejais gali lemti neužtikrintus darbo santykius⁽⁵⁾. Ypač sveikintinos priemonės, skirtos aktyviai įtraukti ir paramai mokantis visą gyvenimą. Aukštos kokybės ir užtikrintos darbo vietos glaudžiai susijusios su geru ir visapusišku išsilavinimu. Tačiau Europos Sąjunga ir visų pirma valstybės narės papildomai privalo sukurti politikos derinį, kad būtų geriau suderinti, viena vertus, gebėjimai ir įgūdžiai ir, kita vertus, įmonių reikalavimai. Reikėtų užtikrinti didesnę absolventų užimtumą, pagerinti bendrąsias įmonių veiklos sąlygas, norint sukurti aukštos kokybės darbo vietas. Be to, reikia imtis priemonių, norint išvengti neužtikrintų darbo santykių. Europos jaunimo pakto (2005) vertinimo išvakarėse būtų naudinga galiausiai imtis priemonių.

4.3 Būtų taip pat prasminga numatyti Bendrijos iniciatyvą, remiančią aukštos kokybės darbo vietas jaunimui. Ja būtų siekiama aktyviai padedant socialiniams partneriams įvertinti absolventų laimėjimus ir parengimo kokybę, tam reikia įkurti naują ryšių tarnybą taikant JASMINE mikrokreditų modelį⁽⁶⁾.

4.4 EESRK nuomone, svarbu Europos Sąjungoje skatinti verslo iniciatyvas, mokyti verslumo ir remti finansinį švietimą.

(4) Žr. d. EESRK nuomonę dėl Darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros (vidinis lankstumas – kolektyvinės derybos ir socialinio dialogo vaidmuo reguliuojant ir reformuojant darbo rinkas), pranešėjas Thomas Janson, OL C 256, 2007 10 27, 1.4 punktas, p. 108.

(5) Žr. EESRK siūlomą priemonių rinkinį, skirtą jauniems žmonėms suteikti užtikrintą ateities perspektyvą, o ne neužtikrintus darbo santykius. Nuomonė savo iniciatyva SOC 251 „Prioritetinių gyventojų grupių užimtumas“, 5 skyrius: Veiksmingai kovoti su jaunimo nedarbu, OL C 256, 2007 10 27, p. 93.

(6) Žr. CESE nuomonę „Mikrokreditai“, pranešėjas Pezzini, OL C 77, 2009 3 31, p. 23.

Verslumą plačiaja prasme, kuris gali skatinti novatorišką ir kūrybingą mąstyseną, reikėtų išskirti Lisabonos darbotvarkėje kaip vieną svarbiausių priemonių, galinčių padėti sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų, pasiekti socialinę sanglaudą ir kovoti su socialine atskirtimi (7).

4.5 Vykdant užimtumo strategiją ir taikant atvirojo koordinavimo metodą reikėtų nustatyti gerokai aukštesnius, veiksmingesnius ir lengviau įvertinamus tikslus ir suteikti Komisijai daugiau įgaliojimų vykdymui užtikrinti. Dar kartą reikia sutelkti dėmesį į kiekybinius Europos tikslus, visų pirma skatinimo veikti, švietimo ir visą gyvenimą trunkančio mokymosi, jaunimo užimtumo, aukštos kokybės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo ir lyčių lygybės srityse (8).

4.6 Remiant visą gyvenimą trunkantį mokymąsi ypatingą dėmesį reikėtų skirti švietimo politikos paradoksui, t. y. faktui, kad kvalifikacijos kėlimo aspektu mažiau kvalifikuoti asmenys yra nepalankesnėje padėtyje.

4.7 Užkirsti kelią ilgalaikiam ir jaunimo nedarbui, skatinti moterų ir vyrų lygybę ir didinti moterų užimtumo lygį, stiprinti Bendrijos užimtumo ir socialinio solidarumo programą PROGRESS 2007–2013 (9) – ypač didinant svarbiausių Bendrijos politikos rėmimui ir skatinimui skirtų Sąjungos tinklų pajėgumus ir diegiant pažangias poreikių ir perspektyvų nustatymo priemones laikantis dalyvaujamojo pobūdžio „iš apačios į viršų“ principo.

4.8 Būtina gerinti bendrąsias socialinio dialogo sąlygas. Šiame kontekste Komitetas konstatuoja, kad 2005 m. Socialinės politikos darbotvarkėje (10) numatytas neprivalomas pagrindas daugiašalėms kolektyvinėms deryboms dar nėra sukurtas.

4.9 EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad labai svarbu kuo greičiau pasiekti teigiamą politinį susitarimą dėl siūlomų direktyvų dėl darbo laiko (11) ir dėl laikinųjų darbuotojų darbo sąlygų (12). Šiuo požiūriu EESRK palankiai vertina Direktyvos dėl laikinųjų darbuotojų darbo sąlygų priėmimą Taryboje.

(7) Žr. EESRK nuomonę dėl Verslumo ugdymo ir Lisabonos darbotvarkės, pranešėja Madi Sharma, bendrapranešėjis Olsson, OL C 44, 2008 2 16; 1.1 punktas, p. 84.

(8) Žr. EESRK nuomonę dėl užimtumo politikos gairių, CESE, pranešėjas Wolfgang Greif, OL C 162, 2008 6 25, 2.1 punktas, p. 92.

(9) 2006 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1672/2006/EB, nustatantis Bendrijos užimtumo ir socialinio solidarumo programą – PROGRESS, OL L 315, 2006 11 15.

(10) 2005 m. vasario 9 d. Komisijos komunikatas „Socialinė politinė darbotvarkė“, COM(2005) 33 galutinis.

(11) Iš dalies pakeistas pasiūlymas priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų, COM(2005) 246 galutinis.

(12) Iš dalies pakeistas pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl laikinųjų darbuotojų darbo sąlygų, COM(2002) 701 galutinis.

4.10 Keletas neseniai priimtų Europos Teisingumo Teismo sprendimų (Laval (13), Viking (14) ir Ruffert (15) bylos) aiškiai pademonstravo konfliktus, kurie kyla tarp vidaus rinkos laisvių ir pagrindinių teisių – ypač profesinių sąjungų teisių – ir iškėlė esminius klausimus. Todėl būtina imtis atitinkamų veiksmų. Komisijos paskelbtas diskusijų forumas yra pirmasis žingsnis šia kryptimi. Dabar Europos Komisija turėtų išsamiai išanalizuoti vidaus rinkos poveikį darbuotojų teisėms ir kolektyvinėms deryboms. Jei būtina ir įmanoma, reikėtų kuo greičiau priimti tinkamas ir konkrečias priemones, skirtas darbuotojų apsaugai, kuriomis būtų aiškiai nurodyta, kad nei ekonominės laisvės, nei konkurencijos taisyklės nėra viršesnės už pagrindines socialines teises.

4.11 Judumas žmonėms suteikia įvairių galimybių ir prisideda prie ekonomikos augimo ir konkurencingumo didinimo. Tačiau, Komiteto nuomone, šalia šių teigiamų aspektų, reikėtų nepamiršti atkreipti dėmesį ir į neigiamus judumo aspektus, ypač susijusius su didesnėmis migracijos bangomis. Šiame kontekste visų pirma reikia paminėti socialinį poveikį, pvz., socialinę ir šeimyninę migrantų ir jų šeimos narių padėtį, socialinį dempingą, ypač susijusį su neteisėtu darbu, migrantų gyvenimo sąlygas bei galimą poveikį darbo rinkai. Toliau reikėtų išnagrinėti vidutinės trukmės ir ilgalaikį poveikį kilmės šalies švietimo sistemai ir „protų nutekėjimo“ (16) poveikį. Gautais rezultatais reikėtų pasiremti rengiant priemones, skirtas šiam poveikiui sušvelninti.

4.12 EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą palengvinti aukštos kokybės, lengvai prieinamų ir tvarių socialinių paslaugų plėtojimą. Jis aiškiai pasisako už tai, kad visų pirma būtų atsižvelgta į visuotinę šių paslaugų svarbą, o tik po to į vidaus rinkos ir konkurencijos taisykles. Tačiau bet kokių atvejų būtina apibrėžti svarbias sąvokas ir taisykles. Todėl EESRK siūlo daugelį aspektų apimančią ir laipsnišką koncepciją, pagal kurią derinami su konkrečiu sektoriumi ir konkrečiu klausimu susiję aspektai. Tai turėtų paskatinti priimti teisės aktus, kai jie yra būtini, ir (arba) pritaikyti šiuos principus ir sąlygas įvairiems susijusiems sektoriams (keletą sričių apimantis, konkrečiam sektoriui taikomas požiūris) (17).

4.13 Atsižvelgiant į plačiuose Europos gyventojų sluoksniuose paplitusius nuogąstavimus, kad po 20 metų daugeliui gyventojų

(13) ETT byla C-341/05: *Laval un Partneri Ltd / Svenska Byggnadsarbetareförbundet* (Švedijos statybų sektoriaus ir viešųjų darbų darbuotojų profesinė sąjunga).

(14) ETT byla C-438/05: *International Transport Workers' Federation et al. / Viking Line ABP et al.*

(15) ETT byla C-346/06: Advokatas dr. Dirk Ruffert, Objekt und Bauregie GmbH & Co. KG bankroto administratorius prieš Žemutinės Saksonijos federacinę žemę.

(16) Labai aukštą išsilavinimą turinčių arba talentingų žmonių emigracija iš šalies.

(17) Žr. EESRK nuomonę tema „Bendroji rinka XXI a. Europai“, pranešėjas Bryan Cassidy, bendrapranešėjai Raymond Hencks ir Claudio Capellini, 1.13 ir 1.15 punktai (OL C 77, 2009 3 31, p. 15).

nebus galima užtikrinti aukštos kokybės sveikatos priežiūros⁽¹⁸⁾, reikėtų nustatyti atitinkamus aiškius ir skaidrius tikslus ir jų siekti atliekant tinkamą stebėseną ir informuojant visuomenę.

4.14 Turint omenyje ETT sprendimą Ruffert byloje drąsu kalbėti apie „stiprų socialinį refleksą“⁽¹⁹⁾, ypač viešųjų pirkimų teisės kontekste. Be to, nereikėtų pamiršti, kad Europos viešųjų pirkimų direktyvos daugiausia, o viešieji pirkimai realybėje beveik išskirtinai yra orientuoti į ekonominius aspektus. Kad perkančiosios organizacijos galėtų atitinkamai atsižvelgti į socialinius aspektus, joms reikia aiškių ir privalomų bendrųjų sąlygų. Perkančiosios organizacijos įgautų daugiau socialinių bruožų, jei atsižvelgimas į konkrečius socialinius aspektus būtų ne tik įmanomas, bet ir privalomas. Todėl, EESRK nuomone, būtų prasminga, jei Komisija šiuo tikslu pateiktų konkrečių pasiūlymų. Pvz., Europos gairėmis pagrįstus socialinius reikalavimus būtų galima pasitelkti siekiant geriau pasinaudoti atvirojo koordinavimo metodo galimybėmis.

4.15 Savo nuomonėje dėl Darbo laiko direktyvos⁽²⁰⁾ EESRK jau išreiškė apgailėstą, kad Europos Sąjunga gali praleisti progą, jei neatsižvelgs į asmeninio gyvenimo ir profesinės veiklos suderinimą. Todėl REESRK labai palankiai vertina Komisijos konsultacijų su socialiniais partneriais dėl asmeninio gyvenimo ir profesinės veiklos suderinimo rezultatus ir jau paskelbtus pasiūlymus dėl geresnių sąlygų motinystės atostogų metu sudarymo⁽²¹⁾ bei daugiau teisių suteikimo savarankiškai dirbančioms moterims⁽²²⁾. EESRK taip pat palankiai vertina tai, kad Europos socialiniai partneriai ėmėsi persvarstyti Tėvystės atostogų direktyvą.

4.16 Bendrijos veiksmai skatinant lygias galimybes, remiant žmones su negalia, mažinant socialinę atskirtį ir skatinant aktyvią įtrauktį, Komiteto nuomone, turėtų būti papildyti tvirtesnėmis politinėmis priemonėmis, kurios orientuotos į didesnę vyresnio mažiaus asmenų užimtumą ir nepalankioje padėtyje esančių gyventojų grupes ir bedarbius. Kova su skurdu taip pat turi būti prioritetas. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti moterims bei vienišioms tėvams ir motinoms. Tuo pat metu reikėtų siekti stiprinti harmoningai imigrantų integracijai skirtas politines priemones. EESRK, pasitelkęs darbo rinkos observatoriją, gali aktyviai dalyvauti atliekant tyrimus.

(18) Žr. „Expectations of European citizens regarding the social reality in 20 years' time“, Analitinis pranešimas, 2008 m. gegužė, 2.9 punktas.; Flash Eurobarometer Series #227; Apklausa Užimtumo generalinio direktorato užsakymu atliko *The Gallup Organization Hungary*.

(19) COM(2008) 412 galutinis, 5.6 punktas.

(20) Žr. EESRK nuomonę dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, iš dalies keičiančią Direktyvą 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų, pranešėja ENGELEN-KEFER (OL C 267, 2005 10 27, p. 16).

(21) 2008 m. spalio 3 d. pasiūlymas iš dalies pakeisti Tarybos direktyvą 92/85/EEB, COM(2008) 600/4.

(22) Pasiūlymas priimti Direktyvą dėl vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymo ir Direktyvos 86/613/EEB panaikinimo, 2008, COM(2008) 636 galutinis.

5. Priemonės

5.1 Per pastaruosius dešimtmečius ES parengė būtiniausias standartus lyčių lygybės, nediskriminavimo ir kai kurių darbo sąlygų bei darbuotojų teisių kolektyvinio gynimo srityse. Šie teisės aktai yra esminė Europos socialinės politikos dalis. Nors pasiekta tam tikros pažangos, tačiau dar reikia daug ką patobulinti.

5.2 EESRK pritaria tam, kad būtų naudojamas visas socialinės politikos priemonių spektras (teisės aktai, atvirasis koordinavimo metodas, nepriklausomi socialinių partnerių susitarimai), ir kiekvienam klausimui būtų pasirenkama tinkamiausia priemonė. Pažymėtina, kad kai kurios sritys europiniu lygmeniu net nebuvo nagrinėtos, pavyzdžiui, nedarbingumo išmokų mokėjimas ligos atveju, darbuotojo statuso apibrėžtis arba apsauga perkėlimo kitur atveju. Kitose srityse tos priemonės taikomos tik iš dalies, pvz., profesinės veiklos ir šeiminio gyvenimo suderinimas arba apsauga nuo atleidimo iš darbo.

5.3 Neabejotina, kad labai svarbu galiojančius teisės aktus perkelti į nacionalinę teisę, juos taikyti ir įgyvendinti. Šiuo požiūriu EESRK pritaria Komisijai. Taip pat labai svarbu, gyvendinant būtiniausias standartus, laikyti juos atspirties tašku tikram gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimui, o ne galutiniu tikslu. Norint užtikrinti tinkamą įgyvendinimą reikalingos veiksmingos ir pritaikytos priemonės, visų pirma sprendžiant tarpvalstybinius klausimus. Tai ypač išryškėjo perkeliant ir taikant direktyvą dėl darbuotojų komandiravimo⁽²³⁾. Šiuo atveju vien raginimo bendradarbiauti nepakaks – būtina sukurti visoje Europoje galiojančias privalomas bendrąsias sąlygas. Šiomis aplinkybėmis ypatingą dėmesį reikia skirti veiksmingų priemonių, kurios skirtos spręsti tarpvalstybinius klausimus, kūrimui.

5.4 Tarpsektorinis, sektorių ir tarptautinis socialinis dialogas išlieka vienu svarbiausiu socialinio modelio ramsčiu valstybėse narėse ir ES lygiu. Darbdaviams ir profesinėms sąjungoms, kurios yra tvirtos ekonominės ir socialinės pažangos varomosios jėgos, tenka pagrindinis vaidmuo priimant socialinius iššūkius⁽²⁴⁾.

5.5 Pilietinis dialogas, kuris turi būti aiškiai atskirtas nuo socialinio dialogo, ateityje taps dar vienu svarbiu ramsčiu. Piliečių ir jų organizacijų įtraukimas visais lygiais kurti socialinę Europą taps tikru išbandymu⁽²⁵⁾.

(23) Direktyva dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (1996 m. gruodžio 16 d. Direktyva 96/71/EB), OL L 018, 1997 1 21.

(24) Žr. 2008 07 09 EESRK nuomonės dėl Naujos Europos socialinių veiksmų programos, pranešėjas Jan Olsson (OL C 27, 2009 2 3, p. 99) 5.6 punktą.

(25) Žr. 2008 07 09 EESRK nuomonės dėl Naujos Europos socialinių veiksmų programos, pranešėjas Jan Olsson (OL C 27, 2009 2 3, p. 99) 5.7 punktą.

5.6 EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad atvirojo koordinavimo metodo potencialą reikia sustiprinti, naudojant tiek kiekybinius, tiek kokybinius tikslus. EESRK pabrėžia, kad AKM turėtų būti labiau orientuotas į „vietos lygį“ taip atspindėdamas dalyvavimo pobūdžio „iš apačios į viršų“ principą bei užtikrindamas būtina partnerių ir politikos sričių derinimą ⁽²⁶⁾. Tačiau papildomai rekomenduojama raginti Europos Parlamentą aktyviau

dalyvauti taikant atvirąjį koordinavimo metodą. Taip būtų sustiprintas demokratinis AKM teisėtumas.

5.7 Komitetas palankiai vertina piliečių gerovei skirtus tikslus, kuriuos nustatant pasitelkiami platesni rodikliai, nei įprastas BVP vienam gyventojui. Tai gali padėti susilpninti vyraujančią ekonominę požiūrį į šalies ekonomikos pasiekimus ⁽²⁷⁾.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

⁽²⁶⁾ Žr. 2008 07 09 EESRK nuomonės dėl Naujos Europos socialinių veiksmų programos, pranešėjas Jan Olsson (OL C 27, 2009 2 3, p. 99) 7.9.3 punktą.

⁽²⁷⁾ Žr. 2008 07 09 EESRK nuomonės dėl Naujos Europos socialinių veiksmų programos, pranešėjas Jan Olsson (OL C 27, 2009 2 3, p. 99) 7.9.2 punktą.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Vadovų Tarybai Europos ekonomikos atkūrimo planas

COM(2008) 800 galutinis

(2009/C 182/15)

Pagrindinis pranešėjas **Thomas DELAPINA**

2008 m. lapkričio 26 d. Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Europos ekonomikos atkūrimo plano“

COM(2008) 800 galutinis.

Komiteto biuras 2008 m. gruodžio 2 d. pavedė Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sąglaudos skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 15 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Thomas DELAPINA ir priėmė šią nuomonę 179 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Santrauka ir išvada

1.1 Parengdama bendrą finansų sektoriaus, apimančio visus skirtingus nacionalinius ypatumus, stabilizavimo programą tarptautinė bendrija aiškiai pademonstravo, kad ekonomikos politika prisiėmė atsakomybę už visuotinį ekonominį stabilumą. Savo ruožtu, pateikdama „Europos ekonomikos atkūrimo planą“, Europos Sąjunga taip pat aiškiai pareiškė ketinanti ryžtingai imtis visų turimų priemonių krizei pažaboti.

1.2 Psichologinis ekonomikos atkūrimo plano poveikis yra ne mažiau svarbus, nei jam įgyvendinti skirtų lėšų poveikis. Šie ekonomikos politikos ženklai turėtų daryti didelį stabilizuojamąjį poveikį vartotojų ir investuotojų pasitikėjimui. Tačiau, kad lūkesčiai netaptų pesimistiškesni, visi suinteresuotieji subjektai, ypač Europos Komisija ir valstybės narės, privalo nedelsiant imtis veiksmų.

1.3 Realiajai ekonomikai atgaivinti skirtos priemonės bus veiksmingos tik visiškai atkūrus finansų sektoriaus veikimą. Be įvairių pagalbos paketų tam reikalingas visais lygmenimis vykdomas pasitikėjimą stiprinantis finansų rinkų reorganizavimas ir naujas reguliavimas.

1.4 Europos ekonomikos politikos kūrėjai pripažino būtinybę aktyviomis anticiklinėmis makroekonomikos politikos priemonėmis papildyti iki šiol į pasiūlą orientuotas ekonomikos priemones. EESRK taip pat palankiai vertina išipareigojimą geriau apsaugoti silpniausius visuomenės narius ir veiksmingiau koordinuoti ekonomikos politiką. Tačiau lyginant su kituose pasaulio regionuose patvirtintais pagalbos paketais, ES ekonomikos atkūrimo plano apimtis yra gana nedidelė.

1.5 Komiteto nuomone, gyvybiškai svarbu, kad valstybės investicijų programos ir finansinės paskatos, pateiktos siekiant padėti atkurti ekonomiką, atliktų savo vaidmenį ir pereinant prie mažai

anglies dioksido į aplinką išskiriančios ekonomikos, kuri reikalinga ateičiai. Komisija ir valstybės narės atitinkamai raginamos skubiai parengti savo ekonomikos atkūrimo planus ir programas.

2. Nuo padidintos rizikos paskolų krizės iki pasaulinio nuosmukio

2.1 Dabartinės finansų ir ekonomikos krizės priežastys yra įvairios. 2008 m. lapkričio 15 d. vykusio G-20 grupės susitikimo metu priimtoje deklaracijoje valstybių ir vyriausybių vadovai įvardijo šias krizės priežastis: pinigų politika ir valiutų kurso politika, kurios lėmė pernelyg didelį likvidumą, nesamas arba nepakankamas tam tikrų sektorių arba dalyvių reguliavimas, vaikymasis ne-realiai didelių pajamų rinkos veikėjams bei priežiūros ir reguliavimo institucijoms nepakankamai įvertinus susijusių riziką arba turint nepakankamai žinių apie ją, pernelyg didelis sverto poveikis, nepakankamas makroekonomikos politikos reguliavimas bei nepakankamos struktūrinės reformos. Tai lėmė vystymosi klaidas, kurios aiškiai parodė, jog suinteresuotiesiems subjektams, produktams ir rinkoms taikomas taisyklės būtina persvarstyti.

2.2 2007 m. viduryje, nebekylant nekilnojamojo turto kainoms, JAV žlugo piramidinė nekilnojamojo turto paskolų sistema. Vyraujant pernelyg optimistiškiems lūkesčiams išpūstoje nekilnojamojo turto rinkoje žemo kreditingumo gavėjams buvo suteikiamos paskolos, kurios vėliau buvo bankų akcionuotos ir parduotos. Buvo sukurti itin spekuliaciniai ir neskaidrūs finansiniai produktai, kuriems nebuvo taikoma jokia kontrolė arba reguliavimas. Dauguma šios veiklos dalyvių nesuvokė su ja susijusios rizikos masto.

2.3 Sprogu nekilnojamojo turto burbului JAV bei kai kuriose ES valstybėse narėse rizikos draudimo fondus, investicijų bei komercinius bankus ir draudimo bendroves ištiko krizė. Rizikos akcionavimas finansų pasaulyje sukėlė panikos bangą. Nežinomybė ir finansų įstaigų nepasitikėjimas viena kita lėmė tai, kad ir iš esmės patikimai veikiančios finansų įstaigos nustoto teikti viena kitai paskolas ir apmirė tarpbankinė veikla.

2.4 Galiausiai finansų krizės poveikis įvairiais kanalais pasiekė ir realiąją ekonomiką. Tai pasakytina be kita ko apie kreditavimo sąlygų sugriežtinimą, išaugusius finansavimo kaštus, neigiamą turto vertės kitimo poveikį dėl akcijų kurso kritimo, sukrėtimus eksporto rinkose, pasitikėjimo praradimą bei vertės koregavimą ir galimą nurašymą sudarant balansą. Šiuo metu visiškai aišku, kad 2009 m. pradžioje EBPO bus jaučiamas nuosmukis, kurio apimties ir trukmės kol kas net ir ekspertai negali tiksliai apibūdinti.

3. Svarbiausi iššūkiai

3.1 Pirmiausia buvo svarbu sustabdyti grandininę reakciją finansų rinkose. Centriniai bankai, ypač ECB, siekdami užtikrinti tolesnį rinkų veikimą, suteikė joms likvidumą. Nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu buvo parengta nemažai pagalbos paketų, apimančių tokias priemones, kaip antai: kapitalo injekcijas ir investicijas ar netgi bankrutuojančių finansinių institucijų nacionalizavimą, valstybės garantijas, geresnį banke kaupiamų lėšų draudimą ir pan. Tam tikru mastu šios priemonės leido bankams tęsti jiems įprastą veiklą.

3.2 Kitas svarbus uždavinys yra stiprinti realiąją ekonomiką. Būtina atkurti vartotojų ir investuotojų pasitikėjimą. Tam reikia taikyti priemones, skirtas atgaivinti paklausą vidaus rinkoje ir stabilizuoti padėtį darbo rinkose. Labiausiai reikia sustiprinti mažas pajamas gaunančių gyventojų grupes, nes jos ypatingai kenčia nuo krizės padarinių, tačiau šie gyventojai daro ir didžiausią poveikį vidaus vartojimui.

3.3 Be to, reikia sukurti pagrindines sąlygas, kad būtų sumažintas krizės poveikis verslo sektoriui. Šiam sektoriui dėl jame vykdomos gamybos, investicijų, eksporto ir mokslinių tyrimų ir plėtros veiklos tenka pagrindinis vaidmuo atgaivinant ekonomiką. Jis gerokai prisideda prie darbo vietų ir tuo pačiu prie vidaus paklausos kūrimo. Greta ciklinių aspektų reikia pakankamai dėmesio skirti ir tvarumo bei struktūrinių aspektų klausimams.

3.4 Be to, būtinas tarptautinės finansų architektūros reorganizavimas ir veiksmingesnis finansų rinkų reguliavimas. Be to, kontrolėms organams ir jų koordinavimui, vertinimo įstaigoms bei finansinių ataskaitų rengimui taikomas taisyklės reikia pakeisti taip, kad ateityje būtų galima užkirsti kelią tokioms krizėms, kokios išgyvenama šiuo metu.

4. Europos ekonomikos politikos vaidmuo

4.1 Nepaisant to, kad krizė kilo JAV, dėl pasaulinių ekonominių ryšių į ją buvo įtraukta ir Europos ekonomika. Eurais išsaugojimo savo, kaip stabilumo veiksnio svarbą. Nesant bendros valiutos nacionalinių ekonomikų nuostoliai būtų buvę daug didesni. Sprendžiant tarptautinius iššūkius reikia imtis tarptautinių sprendimų. Europos ekonomikos laukia labai didelės apimties darbai. Susidorojant su trečiame skyriuje išvardytais iššūkiais reikia imtis greitų, ryžtingų, didelės apimties, tikslingų ir koordinuotų iniciatyvių veiksmų, nors dauguma priemonių yra laikino pobūdžio.

4.2 Tuo pat metu reikia mokytis iš praeities. Šimtmečio pradžioje, kai sprogo IT burbului ir įvykus teroro aktams JAV visi pagrindiniai pasaulio regionai patyrė stiprų ekonominės veiklos nuosmukį, ES vienintelė nesiėmė aktyviai stiprinti savo ekonomikos pasitelkdama su paklausa suderintą biudžeto ir pinigų politiką. Šis aplinkybė prisidėjo prie to, kad krizė buvo įveikta tik praėjus keturiems metams ir, kad didelė Europos dalis iki šiol išgyvena vidaus paklausos stygių, o tai, sumažėjus tarptautinei paklausai, dar labiau sustiprino šių regionų pažeidžiamumą.

4.3 Atsakingos ekonomikos politikos įstaigos per vėlavimą pripažino dabartinės krizės rimtumą. Dar iki rugsėjo mėnesio ECOFIN ekonomikos ir finansų ministrai ekonomikos atkūrimo planą vertino skeptiškai. Nors euro zonos ekonomika sulėtėjo jau antrojo 2008 m. ketvirčio metu, ECB vasarą dar kartą padidino palūkanų normas. Vyriausybės vadovų nesutarimai Paryžiuje vykusiame viršūnių susitikime dėl finansų krizės taip pat sumažino viltis, kad nedelsiant bus imtasi bendrų veiksmų. Nesuderintos nacionalinės priemonės, skirtos užtikrinti geresnį banke kaupiamų lėšų draudimą taip pat nesudarė įspūdžio, kad tai suderinti Europos Sąjungos veiksmai. Tai parodo, kad vien veiksmai nėra naudingi. Daug svarbiau yra koordinuoti programas bei priemonių paketus, visų pirma nacionaliniu lygiu.

5. Europos Komisijos parengtas Europos ekonomikos atkūrimo planas

5.1 Todėl labai džiugina tai, kad dabar Europos Komisija aiškiai pademonstravo savo ketinimą imtis ryžtingų ir koordinuotų veiksmų. Pasitelkus Komisijos strategiją kaip kovoti su finansų krize bus sprendžiami visos ekonomikos sunkumai ir Europa taps viena pagrindinių pasaulinio masto veikėjų šioje kovoje. Be to, valstybių ir vyriausybės vadovai įpareigojo Komisiją parengti pasiūlymus gruodžio mėnesį įvyksiančio posėdžio diskusijoms dėl suderintų veiksmų. Lapkričio pabaigoje šie pasiūlymai buvo pateikti „Europos ekonomikos atkūrimo plane“, kuris turėtų būti teikiamas laiku, būti laikinas, tikslinis ir suderintas. Vėliau Europos Taryba, posėdžiavusi 2008 m. gruodžio 11–12 d. Briuselyje, patvirtino atitinkamą programą.

5.2 Konkrečiai siūloma 1,5 % ES BVP fiskalinė paskata, kuri 2009–2010 m. sudarytų 200 milijardų eurų. 170 milijardų eurų turėtų suteikti valstybės narės, 30 milijardų eurų būtų išmokėta iš ES biudžeto ir gauta iš ECB.

5.3 Greta EIB finansavimo veiklos, ypač skirtos MVĮ, padidini- mo, paprastinant ir spartinant procedūras siekiama sudaryti galimybę greičiau pasinaudoti struktūrinio ir sanglaudos fondų bei kaimo plėtros fondų lėšomis. Europos socialiniai fondai finansuos užimtumo skatinimo priemones, ypač skirtas silpniausių gyventojų grupėms, o Europos globalizacijos fondo veiksmingumas turi būti padidintas. Sąlygos gauti valstybės pagalbą bus paprastesnės ir bus taikomos priemonės, skirtos paspartinti viešuosius konkursus.

5.4 Valstybių narių priemonės, įgyvendinamos naudojantis didesniu reformuoto Stabilumo ir augimo pakto lankstumu, turi sustiprinti automatinių stabilizatorių poveikį ir per valstybės išlaidas ir (arba) mažinant mokesčius skatinti paklausą. Šiuo klausimu Komisijos pasiūlyme pateikiami konkretūs pavyzdžiai. Keletas šių pavyzdžių: laikinas negrąžintinių socialinių išmokų bedarbiams ar mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams padidinimas, viešosios investicijos į infrastruktūrą ir mokymą, parama MVĮ (pvz., teikiant paskolas arba prisimant dalį rizikos), priemonės klimato kaitai mažinti, mokesčių ir socialinių įmokų mažinimas darbdaviams ir darbuotojams bei laikinas standartinio PVM tarifo sumažinimas. Nustatant priemonių taikymo terminą siekiama, kad ekonomikos atkūrimo planas trumpuotų ir vidutinės trukmės laikotarpiu nepakenktų viešųjų finansų tvarumui.

5.5 Valstybių narių priemonės turi būti koordinuojamos, kadangi atskirų valstybių narių pradinės sąlygos ir veiksmų laisvė yra skirtingos. Priemonės turi būti laikinos, nes vėliau reikės grįžti prie vidutinės trukmės biudžeto tikslų. Jos turėtų būti sustiprintos struktūrinėmis reformomis, kurios padės užtikrinti geresnį rinkų veikimą ir padidinti konkurencingumą.

5.6 Reikia siekti suderinti ekonomikos atkūrimo planą su svarbiausiais Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijos sritimis (žmonės, ekonomika, infrastruktūra ir energetika, moksliniai tyrimai ir inovacijos). Europos Komisija pateikė priemonių paketą, skirtą įgyvendinti Europos konjunktyūros programą ir stiprinti Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją. Skyriai apie naujas šalis, kuriuose vertinama valstybių narių laimėjimai įgyvendinat Lisabonos strategiją, bus pateikti kitais metais ⁽¹⁾. Ekonomikos atkūrimo plane šiuo požiūriu pateikiamas platus priemonių spektras ir kiekviena vyriausybė raginama pasirinkti jai tinkamas priemones.

5.7 Kita svarbi ekonomikos atkūrimo plano kryptis – ekologinė ekonomika, t.y. pažangūs produktai siekiant nedidelę anglies dvideginio kiekį išmetančios ekonomikos. Tai reiškia investicijas į efektyvų energijos naudojimą, aplinką ir klimato apsaugą. Be to, priemonės, skirtos labiausiai krizės paliestoms šakoms, pvz., automobilių ir statybų sektoriui, turi būti susietos su aplinkos ir energijos tausojimo tikslais.

5.8 Plane ypač pabrėžiama būtinybė imtis pasaulio mastu, įskaitant sparčiai augančios ekonomikos šalis, suderintų veiksmų, kad ekonomika vėl augtų.

6. Pirmasis EESRK vertinimas

6.1 Kokybinis vertinimas

6.1.1 Komisijos dokumente tinkamai apibrėžiami būsiami iššūkiai, reikalavimai ir būtinybė imtis veiksmų. Europa turi sparčiai ir tvirtai imtis plataus užmojo bei tikslinių veiksmų. Ji turi suvokti savo svarbą ir tuo pasinaudoti siekiant tikslų tarptautiniu mastu.

(1) Plg. pranešimą spaudai „Komisijos nutarimai dėl Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijos“ (IP/08/1987) išsamiau apie priemonių paketą.

6.1.2 Turi būti stiprinamas pasitikėjimas ir paklausa, kad padėtis dar labiau nepablogėtų. Ypač ryžtingai reikia kovoti su neigiamu krizės poveikiu darbo rinkai ir silpniausiems visuomenės nariams. Lig šiol derinant makroekonomikos politines priemones nebuvo rastas tinkamas atsakas į neišspręstas problemas, kadangi nebuvo skirtas deramas dėmesys vidaus paklausos svarbai ekonominiam ciklui. Komisija, nors ir kiek pavėluotai, vis dėlto imasi nagrinėti aktyvaus ir paklausą stiprinančio biudžeto ir pinigų politikos vaidmens svarbą. EESRK jau ne vienerius metus primygtinai ragino tai padaryti. Šių sričių politika turi būti vienodai svarbi kaip ir konkurencingumui stiprinti skirtos pasiūlos priemonės. Komisija ir valstybės narės pagaliau pripažino, kad biudžeto politika turi būti nustatytos ekspansinės priemonės, kadangi pinigų politikos priemonių veiksmingumas esant dabartinei padėčiai yra ypač ribotas.

6.1.3 Šiuo požiūriu įdomi Komisijos nuoroda į didesnę Stabilumo ir augimo pakto lankstumą 2005 m. atlikus jo reformą. Susidarius dabartinei padėčiai juo reikėtų pasinaudoti, tai reiškia, kad esant dabartinėms ypatingoms sąlygoms – vienu metu ištikus finansų krizei ir prasidėjus recesijai – tikslingu gali būti laikomas ir laikinas 3 proc. deficito viršijimas.

6.1.4 EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija pabrėžia teigiamą ECB vaidmenį, kurį jis turi atlikti remiant realiąją ekonomiką. Komisija daro nuorodą į svarbų ECB įnašą stabilizuojant rinkas, kai bankams buvo suteikiami kreditai, ir didinant likvidumą, bei į galimybes mažinti palūkanų normas.

6.1.5 Akivaizdu, kad įveikus krizę ir ekonomikai atsigavus reikės siekti vidutinės trukmės biudžeto politikos tikslų, kad nebūtų pakenkta viešųjų finansų tvarumui. To siekiant svarbu, kad vėl nepadidėtų darbo našta ir nebūtų nustatyti pernelyg griežti apribojimai išlaidoms. Todėl jau dabar reikia pradėti galvoti, kaip, pvz., rasti naujų pajamų šaltinių. Be to, reikėtų atsižvelgti ir į tai, kad krizės sąlygomis išaugusių valstybės išlaidų lygmens atstatymas nėra savitiksli. Senstant gyventojams ir esant aukštiems Europos socialinio modelio standartams didesnės valstybės išlaidos nebūtinai yra blogas dalykas. Netgi tų šalių, kurios apskritai giriamos už sėkmingą darbo rinkos lankstumo ir užimtumo garantijų pusiausvyros strategijos įgyvendinimą, valstybės išlaidos yra didesnės už vidutines.

6.1.6 Svarbu ne tik tai, kad nacionalinės priemonės būtų stiprinamos Europos priemonėmis, tačiau ir kad jų įgyvendinimas būtų koordinuojamas. Tuo siekiama daryti teigiamą tarpvalstybinį netiesioginį poveikį ir išvengti veltėdžiavimo problemos. Valstybės, nedalyvaujančios įgyvendinant ekonomikos atkūrimo planą, gali susilpninti priemonių veiksmingumą. O šalys, kurios aktyviai imasi veiksmų ekonomikai stabilizuoti, bus neigiamai vertinamos dėl deficito ribos viršijimo. Taigi, apskritai vertinant, ypatinga atsakomybė tenka toms valstybėms narėms, kurios dėl savo dydžio daro didelį poveikį bendram vystymuisi ir kurios biudžeto srityje turi palyginti didelę veiksmų laisvę.

6.1.7 Be to, pažymėtina ir tai, kad dokumente kalbant apie augimo skatinimą ne tik nepamirštami tikslai aplinkos, klimato kaitos ir energijos srityse, bet ir neapsiribojama tik aukšto išsivystymo šalimis. Globaliai vertinant taip pat svarbus yra priėmimo nepagrįstoms protekcionistinėms priemonėms.

6.2 Kiekybinis vertinimas

6.2.1 EESRK šioje nuomonėje daugiausia dėmesio norėtų skirti bendram makroekonominiam vertinimui. Tačiau jis tęs savo darbus ir kitoje nuomonėje išsamiai įvertins bei išnagrinės pasiūlymus ir nutarimus. Dar turės būti aptarti būtini subsidijų teisės pakeitimai bei globalizacijos fondo taisyklių keitimas. Kai kurios priemonės iš Komisijos siūlomo plataus priemonių rinkinio turės būti kritiškai įvertintos. Tai pasakytina, pvz., apie ginčytiną socialinių įmokų mažinimą ir PVM tarifą darbui imlioms paslaugoms. Be to, turi būti įvertintas subsidijų ir paramos priemonių suderinamumas su konkurencija.

6.2.2 Kadangi ekonomikos atkūrimo planą turi papildyti struktūrinės reformos, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad pastarosios neprieštarautų tikslui skatinti paklausą. Struktūrinės reformos turėtų būti taip parengtos, kad jos būtų priimtinos socialiniu požiūriu ir būtų skatinamas augimas ir darbo vietų kūrimas.

6.2.3 Vis dėlto Komitetas norėtų pareikšti kritiką dėl 200 mlrd. eurų skyrimo dvejimems metams, ši suma atrodo daug didesnė nei yra iš tikrųjų. „Naujų pinigų“ šioje sumoje yra gerokai mažiau, nes ES biudžeto ir Europos investicijų banko lėšos iš dalies yra tik anksčiau atlikti mokėjimai, kurie jau ir taip buvo numatyti. O kalbant apie nacionalines lėšas dažniausiai tai yra ne naujos papildomos iniciatyvos, o priemonės, kurias nacionalinės vyriausybės net ir nesant ES ekonomikos atkūrimo plano buvo suplanavusios ar netgi priėmusios.

2009 m. sausio 15 d., Briuselis.

Europos ekonominių ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

7. Finansų rinkų reorganizavimas

7.1 Dvi viena po kitos ištikusios krizės yra svari priežastis, kad ES ir pasaulio mastu būtų iš naujo sureguliuotos finansų rinkos, sandoriai, produktai, dalyviai, stebėseną, vertinimo įstaigos ir kt. Tai yra būtina norint kuo greičiau atgauti pasitikėjimą finansų įstaigomis, šių įstaigų pasitikėjimą viena kita bei investuotojų ir vartotojų pasitikėjimą. Finansų rinkų reforma bei greitas jų gebėjimo veikti atstatymas yra svarbiausia sąlyga, kad finansų rinkos vėl galėtų remti realiąją ekonomiką ir būtų sėkmingai įgyvendintos ekonomikos atkūrimo priemonės.

7.2 Europa pasekė daugeliu JAV pavyzdžių, kritiškai jų neįvertinusi, pvz., įvedė vadinamąsias finansines inovacijas, pensijų sistemų finansavimą, apskaitos taisykles. Kaip žinome, gauti blogi rezultatai. Todėl ateityje daugiau svarbos turi būti teikiama europietiškomis pažiūroms, stipriosioms Europos pusėms, jos patirčiai ir tradicijoms, įskaitant ir ypatumus, pvz., organizacijos formą – kooperatyvą. Be to, turi būti labiau naudojamos euro zonos kritine mase, padidėjusia po paskutinių plėtros etapų. Vašingtone įvykęs G-20 aukščiausiojo lygio susitikimas teikia vilčių, kad jame pasiekti rezultatai bus toliau plėtojami rengiantis būsimam G-20 aukščiausiojo lygio susitikimui Londone, kuris įvyks 2009 m. balandžio 2 d.

7.3 Komisijos ekonomikos atkūrimo plane nenagrinėjamas būtinas finansų rinkų reorganizavimas ir nauja reguliavimo sistema. EESRK viliasi, kad tai yra tik todėl, kad Komisija 2009 m. liepos mėn. ketina priimti iniciatyvą „ES finansų rinkų priežiūra“. Iš naujo apibrėžiant pagrindines sąlygas būtina apsvaistyti ir tuos mokslinių tyrimų rezultatus, kurie rodo, kad spekuliacinėse rinkose, visų pirma dėl svarbiausių didžiųjų rinkos dalyvių naudojamų sandorių sudarymo sistemų ir sprendimų, vykdomų remiantis kompiuteriniais modeliais, sekant dauguma sistemingai peržen-giamos deramos ribos. EESRK pasilieka teisę vėliau pateikti su šiuo klausimu susijusias pastabas ir pasiūlymus. Komitetas daro nuorodą į 2009 m. sausio 22–23 d. Briuselyje jo organizuojamą konferenciją *Rien ne va plus – statymai baigti? Būdai atkurti Europos socialinę rinkos ekonomiką žlugus kazino kapitalizmui.*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto NUOMONĖ dėl Europos parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 98/8/EB dėl biocidinių produktų pateikimo į rinką nuostatos, susijusios su kai kurių laikotarpių pratęsimu

COM(2008) 618 galutinis – 2008/0188 (COD)

(2009/C 182/16)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2008 m. gruodžio 5 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos parlamento ir Tarybos direktyvos kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 98/8/EB dėl biocidinių produktų pateikimo į rinką nuostatos, susijusios su kai kurių laikotarpių pratęsimu

COM(2008) 618 galutinis – 2008/0188 (COD).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), 192 nariams balsavus už ir 6 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto Nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl tam tikrų ratinių žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių sudėtinių dalių ir techninių charakteristikų (Kodifikuota redakcija)

COM(2008) 690 galutinis – 2008/0213 COD

(2009/C 182/17)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, 2008 m. gruodžio 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl tam tikrų ratinių žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių sudėtinių dalių ir techninių charakteristikų

(Kodifikuota redakcija)

COM(2008) 690 galutinis – 2008/0213 COD.

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra [visiškai] priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), 186 nariams balsavus už, 1 prieš ir 7 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms (Kodifikuota redakcija)

COM(2008) 691 galutinis – 2008/0206 (CNS)

(2009/C 182/18)

Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 94 straipsniu, 2008 m. lapkričio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą dėl bendrosios mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių patronuojančioms ir dukterinėms bendrovėms (Kodifikuota redakcija)

COM(2008) 691 galutinis – 2008/0206 (CNS).

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra [visiškai] priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 450-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. sausio 14–15 d. (sausio 14 d. posėdis), 180 narių balsavus už, 2 prieš ir 6 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2009 m. sausio 14 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI*

2009 m. prenumeratos kainos (be PVM, įskaitant paprastosios siuntos išlaidas)

ES oficialusis leidinys, L ir C serijos, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 000 EUR per metus (*)
ES oficialusis leidinys, L ir C serijos, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	100 EUR per mėnesį (*)
ES oficialusis leidinys, L ir C serijos, spausdintinė versija ir metinis kompaktinis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 200 EUR per metus
ES oficialusis leidinys, L serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	700 EUR per metus
ES oficialusis leidinys, L serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	70 EUR per mėnesį
ES oficialusis leidinys, C serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	400 EUR per metus
ES oficialusis leidinys, C serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	40 EUR per mėnesį
ES oficialusis leidinys, L ir C serijos, mėnesinis kaupiamasis kompaktinis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	500 EUR per metus
Oficialiojo leidinio priedas, S serija (Konkursai ir viešieji pirkimai), kompaktinis diskas, leidžiamas du kartus per savaitę	daugiakalbis: 23 oficialiosiomis ES kalbomis	360 EUR per metus (30 EUR per mėnesį)
ES oficialusis leidinys, C serija. Konkursai	konkursų kalbomis	50 EUR per metus

(*) Egzempliorių kainos: iki 32 puslapių: 6 EUR,
33–64 puslapiai: 12 EUR,
daugiau nei 64 puslapiai: kaina nustatoma kiekvienu atveju.

Europos Sąjungos oficialųjį leidinį, leidžiamą oficialiosiomis Europos Sąjungos kalbomis, galima prenumeruoti bet kuria iš 22 kalbų. Jį sudaro L (teisės aktai) ir C (informacija ir pranešimai) serijos.

Kiekviena kalba leidžiamas leidinys prenumeruojamas atskirai.

Oficialieji leidiniai airių kalba parduodami atskirai, remiantis 2005 m. birželio 18 d. Oficialiajame leidinyje L 156 paskelbtu Tarybos reglamentu (EB) Nr. 920/2005, nurodančiu, kad Europos Sąjungos institucijos laikinai neįpareigojamos rengti ir skelbti visų aktų airių kalba.

Oficialiojo leidinio priedas (S serija. Konkursai ir viešieji pirkimai) skelbiamas viename daugiakalbiame kompaktiniame diske visomis 23 oficialiosiomis kalbomis.

Pateikę paprastą prašymą *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* prenumeratoriai gali gauti įvairius Oficialiojo leidinio priedus. Apie priedų išleidimą prenumeratoriai informuojami pranešime skaitytojui, kuris skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Pardavimas ir prenumerata

Oficialiųjų leidinių biuro leidžiamų mokamų leidinių galima įsigyti mūsų pardavimo biuruose. Pardavimo biurų sąrašą galima rasti internete adresu

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) – tai tiesioginė ir nemokama prieiga prie Europos Sąjungos teisės aktų. Šiame tinklalapyje galima skaityti *Europos Sąjungos oficialųjį leidinį*, susipažinti su sutartimis, teisės aktais, precedentine teise bei parengiamaisiais teisės aktais.

Išsamesnės informacijos apie Europos Sąjungą rasite <http://europa.eu>

